

Studia i Analizy Nauk o Polityce

2/2024

Studia i Analizy Nauk o Polityce

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II

RADA NAUKOWA

Adrian CORPADEAN
Tomasz GROSSE
Małgorzata KAMOLA-CIEŚLIK
Anatoliy KRUGLASHOV
Gabor LAGZI
Rafał LEŚNICZAK
Markijan MALSKI
Ewa MARCINIAK
Grygorii MONASTYRSKYI
Paweł OLSZEWSKI
Ozan ÖRMECI
Francesco PIRÀ
Natalia PUTINĂ
Anna SKOLIMOWSKA
Cezary SMUNIEWSKI
Paweł TURCZYŃSKI
Jaroslav USIAK
Mustafa YASAN

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Redaktor naczelna

Agnieszka ŁUKASIK-TURECKA

Członkowie redakcji

Beata PISKORSKA
Agnieszka ZARĘBA

Redaktor językowy

Marek WIERZBICKI

Wszystkie artykuły zamieszczone w czasopiśmie są recenzowane

Studia i Analizy Nauk o Polityce

2/2024

Wydawnictwo KUL
Lublin 2024

Redaktorki numeru

Aneta BĄK-PITUCHA
Anna SZACHOŃ-PSZENNY
Agnieszka ZARĘBA

Opracowanie redakcyjne

Lucyna CYNARZEWSKA-WLAŻLIK

Opracowanie komputerowe

Jakub KOŚNIEWSKI

Projekt okładki i stron tytułowych

Dorota WOŹNIAK

e-ISSN: 2719-4795

Adres Redakcji

Studia i Analizy Nauk o Polityce
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Al. Racławickie 14, 20-950 Lublin
tel. 81 445 37 12
e-mail: studiaianalizy@kul.pl

Wydawnictwo KUL

ul. Konstantynów 1H, 20-708 Lublin
tel. 81 454 56 78
e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl
<https://wydawnictwo.kul.pl>

Wstęp

Z przyjemnością przekazujemy Państwu drugi numer czasopisma „Studia i Analizy Nauk o Polityce” w 2024 r. Jako tematykę tej publikacji można określić: wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego. Po upadku bloku komunistycznego uczestnicy stosunków międzynarodowych musieli wypracować własne strategie bezpieczeństwa. Nowe realia polityczne pozwoliły na zbliżenie państw Europy Środkowej i Wschodniej. Nawiązaniu bliższych politycznych relacji, oprócz bliskiego sąsiedztwa, sprzyjały również wspólne doświadczenia historyczne, zbliżony poziom rozwoju cywilizacyjnego oraz proces demokratyzacji. Początkowa współpraca napotykała jednak wiele trudności. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) wciąż próbował utrzymać swoją strefę wpływów, regionem targały pojedyncze asymetryczne konflikty, przejście z gospodarki sterowanej centralnie na wolnorynkową wprowadziło zmiany w strukturze społecznej – to tylko kilka wyzwań, przed którymi stały państwa chcące rozwijać swoje „młode demokracje”. Wraz z załamaniem systemu komunistycznego pojawiły się nowe konflikty etniczne i narodowościowe, wszechobecna globalizacja doprowadziła do przewartościowania sfery stosunków gospodarczych oraz zmiany mentalności społeczeństw, proces mediatyzacji i wpływ nowych mediów przyczynił się do zaistnienia nowych problemów globalnych: migracji, terroryzmu, odrodzenia imperialnych interesów poszczególnych państw. Wymienione uwarunkowania stały się powodem zachwiania architektury bezpieczeństwa nie tylko na Bliskim Wschodzie i w Afryce, ale także w Europie. Problem migracji to nie tylko problem Unii Europejskiej (UE) i jej państw członkowskich, ale również Ameryki Południowej (Wenezuela i Chile) oraz Stanów Zjednoczonych. Współpraca w ramach struktur euroatlantyckich umożliwiała podejmowanie projektów z wybranymi państwami europejskimi oraz pozaeuropejskimi, które byłyby zainteresowane

realizacją zespołowych przedsięwzięć w wielu dziedzinach. Kooperacja regionalna wspiera struktury bezpieczeństwa, natomiast powstawanie nowych formatów współpracy, w tym Trójkąta Lubelskiego, sprzyja stabilizacji sytuacji w regionie oraz funkcjonowaniu systemów demokratycznych.

W prezentowanym numerze czasopisma autorkami pierwszego artykułu *Migration Governance: Human Rights or Security? The Case of Chile* są Cristina Gómez Johnson i Ludmilla Santos de Aquino. Autorki skupiły się na analizie globalnego zarządzania migracją, ze szczególnym uwzględnieniem gwarancji praw człowieka oraz kwestii bezpieczeństwa na przykładzie Chile. Uwidocznione zostały zjawiska towarzyszące sprawom społecznym oraz skutki narastającego problemu migracji wewnątrz kontynentu, jak i z obszarów zagrożonych utrzymującym się stanem ubóstwa, bezrobocia i różnego rodzaju konfliktów.

W drugim artykule zatytułowanym *Strategy of the President of Lithuania Towards Ukraine 2022–2024* zainteresowaniu autora Martinasa Malužinasa podlegał aspekt strategii prezydenta Litwy wobec Ukrainy na przestrzeni ostatnich dwóch lat, począwszy od momentu wybuchu pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej. Litwa, podobnie jak pozostałe państwa bałtyckie, jest aktywna w zakresie przeciwdziałania tzw. nowym zagrożeniom dotyczącym bezpieczeństwa, np. sieci teleinformatycznych czy bezpieczeństwa energetycznego. Kraje te rozwijają też współpracę w ramach UE i NATO, zaś Litwa wspólnie z Polską i Ukrainą działa w ramach Trójkąta Lubelskiego. Wspólne przedsięwzięcia wpisują się w strategię bezpieczeństwa nie tylko Litwy, ale całego obszaru Europy Środkowej i Wschodniej oraz regionu Morza Bałtyckiego.

Autorem kolejnego artykułu *Tematyka bezpieczeństwa w programie wyborczym Komitetu Wyborczego Wyborców Śląscy Samorządowcy w wyborach samorządowych w 2024 roku* jest Andrzej Szczepański. Ranga problemu badawczego, jaki stanowi bezpieczeństwo, jest niewątpliwie aktualna i ważna dla wszystkich podmiotów aktywnie działających na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i społeczno-kulturowej. Autor podjął się analizy zjawiska z punktu widzenia administracji samorządowej w Polsce.

Ostatni artykuł *Budowa struktur Polskiej Partii Robotniczej w powiatach województwa lubelskiego w świetle dokumentów Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w latach 1945–1948* należy do Michała Jana Bednarczyka. Publikacja została poświęcona tematyce historycznej, tj. genezie i ewolucji Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR), masowej partii politycznej, o hegemonicznym, zcentralizowanym charakterze, która nadawała ton

wszystkim sferom życia społecznego w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL).

Integralną częścią czasopisma „Studia i Analizy Nauk o Polityce” są recenzje i sprawozdania. W bieżącym numerze recenzję książki *The Palgrave Handbook of National Security* przygotował Witold Mazurek. Natomiast autorem sprawozdania z konferencji na temat współczesnych wyzwań i problemów polityki migracyjnej, bezpieczeństwa w regionie oraz współpracy europejskiej jest prof. UWr dr hab. Paweł Turczyński.

Zapraszamy do lektury

Aneta Bąk-Pitucha, Anna Szachon-Pszenny, Agnieszka Zaręba

Introduction

It is with great pleasure that we present to you the second issue of the journal "Studies and Analyses of Political Science" in 2024. The topic of this publication is: international security challenges. After the collapse of the communist bloc, participants in international relations had to develop their own security strategies. New political realities have brought the countries of Central and Eastern Europe closer together. The establishment of closer political relations, in addition to close vicinity, was also facilitated by common historical experiences, a similar level of civilizational development and the process of democratisation. However, the initial cooperation encountered many difficulties. The Union of Soviet Socialist Republics (USSR) was still trying to maintain its zone of influence, the region was torn by single asymmetric conflicts, the transition from a centrally controlled to a free – market economy introduced changes in the social structure-these are just a few of the challenges faced by states wishing to develop their "young democracies." With the collapse of the communist system, new ethnic and national conflicts arose, ubiquitous globalisation led to a revaluation of the sphere of economic relations and a change in the mentality of societies, the process of mediatization and the influence of new media contributed to the emergence of new global problems: migration, terrorism, the revival of imperial interests of individual states. These conditions have led to the disruption of the security architecture not only in the Middle East and Africa, but also in Europe. The problem of migration is not only a problem of the European Union (EU) and its member states, but also of South America (Venezuela and Chile) and the United States. Cooperation within Euro-Atlantic structures allowed projects to be undertaken with selected European and non-European countries that would be interested in

implementing team projects in many areas. Regional cooperation supports security structures, while the emergence of new formats of cooperation, including the Lublin Triangle, contributes to the stabilisation of the situation in the region and the functioning of democratic systems.

In this issue of the journal, the authors of the first article *Migration Governance: Human Rights or Security? The Case of Chile* are Cristina Gómez Johnson and Ludmilla Santos de Aquino. The authors focused on the analysis of global migration management, with a particular focus on Human Rights guarantees and security issues, following the example of Chile. The phenomena associated with social affairs and the effects of the growing problem of migration within the continent, as well as from areas threatened by persistent poverty, unemployment and various types of conflicts, have been highlighted.

In the second article entitled *Strategy of the President of Lithuania Towards Ukraine 2022–2024*, the author Martinas Malužinas' interest was in the aspect of the Lithuanian President's strategy towards Ukraine over the last two years, starting from the outbreak of the full-scale Russian-Ukrainian war. Lithuania, like the other Baltic States, is active in addressing so-called new security threats, such as ICT networks and energy security. These countries also develop cooperation within the EU and NATO, while Lithuania, together with Poland and Ukraine, operates within the framework of the Lublin Triangle. The joint ventures are part of the security strategies not only of Lithuania, but of the entire area of Central and Eastern Europe and the Baltic Sea region.

The author of the following article *Security Issues in the Electoral Program of Electoral Committee of Silesian Local Government Officials in the 2024 Local Elections* is Andrzej Szczepański. The importance of security as a research issue is undoubtedly topical and important for all actors active at the political, economic and socio-cultural levels. The author undertook an analysis of the phenomenon from the point of view of local government in Poland.

The last article *Construction of the Structures of the Polish Workers' Party in the Districts of the Lublin Voivodeship in the Light of the Documents of the Voivodeship Party Control Commission in the Years 1945–1948* belongs to Michał Jan Bednarczyk. The publication was devoted to historical topics, i.e. the genesis and evolution of the Polish United Workers' Party (PZPR), a mass political party with a hegemonic, centralised character, which set the tone for all spheres of social life during the period of the Polish People's Republic (PRL).

An integral part of the journal "Studies and Analyses of Political Science" are reports. In the current issue, the book *The Palgrave Handbook of National Security* is reviewed by Witold Mazurek. Meanwhile, the author of the conference report on contemporary challenges and issues in migration policy, regional security and European cooperation is Prof. of University of Wrocław Dr. Habil. Paweł Turczyński.

We invite you to read

Aneta Bąk-Pitucha, Anna Szachon-Pszenny, Agnieszka Zaręba

Migration Governance: Human Rights or Security? The Case of Chile

Zarządzanie migracją: prawa człowieka czy bezpieczeństwo? Przypadek Chile

CRISTINA GÓMEZ JOHNSON

Ph.D., Contemporary Latin America, Associate Professor, Iberoamerican University

e-mail: maria.gomez@ibero.mx

 <https://orcid.org/0000-0002-3078-2694>

LUDMILLA SANTOS DE AQUINO

Bachelor of Architecture, Central University of Chile

e-mail: ludmilla.santos@alumnos.ucentral.cl

Abstract: Given the arrival of migrants through unauthorized crossings in northern Chile since 2019, both government and international organizations have only responded via emergency criteria, therefore causing strong reactions by media and academia, mainly from social sciences. This text aims to combine analytical perspectives towards the understanding of a complex situation, such as migration. We have articulated an architectural point of view with an anthropological approach to examine the temporary camps installed on the northern Chilean border, particularly in Colchane and Lobitos. Starting from a contextualization of the situation in the Latin American region, the article gives way to the Chilean case and its government's actions in response to the increase of migrant entries through the northern border. This allows us to assess the set-up infrastructure in terms of habitability, permanence, and social inclusion.

Keywords: Transitional habitability, social inclusion, ephemeral architecture, migration governance

Streszczenie: Od 2019 r. na terytorium północnego Chile stale przybywa rosnąca liczba migrantów przekraczających nieautoryzowane przejścia na granicy. W związku z powyższym zarówno rząd, jak i organizacje międzynarodowe zareagowały za pomocą środków nadzwyczajnych, wywołując w ten sposób silne reakcje mediów i środowisk akademickich, głównie reprezentujących nauki społeczne. Tekst ten ma na celu połączenie perspektyw analitycznych w kierunku zrozumienia złożonej sytuacji, jaką stanowi migracja. W publikacji został przedstawiony architektoniczny punkt widzenia z antropologicznym podejściem do zbadania tymczasowych obozów położonych na terenie północnej granicy chilijskiej, szczególnie w Colchane i Lobitos. Artykuł zaczyna się od zarysowania kontekstu sytuacyjnego w regionie Ameryki Łacińskiej, następnie skupia się na przypadku Chile i działaniach rządu w odpowiedzi na wzrost liczby migrantów przekraczających północną

granicę. To pozwala nam ocenić przygotowaną infrastrukturę pod względem możliwości zamieszkania, trwałości i integracji społecznej.

Słowa kluczowe: przejściowa zdolność do zamieszkania, integracja społeczna, architektura efemeryczna, zarządzanie migracją

The goal of this article is to analyze the government of Chile's response to the increase in the arrival of migrants coming through unauthorized crossings on its northern border. It is focused on the actions implemented to address the presence of migrants in the region, considering the conditions in which they enter, as well as the longer-term responses, if any. To do so, research strategies from the social sciences (semi-structured interviews with those who work directly with this population and also some migrants, participant observation, and field diaries) are combined with those of architecture: field observation, research into existing contexts related to emergency infrastructure, and the composition of problem maps through data collection and user perception. The initial hypothesis is that the Chilean government's response is not only insufficient but also constructed to prevent the proper integration of migrants. Passing through the transitory settlements does not help them to reside in Chile. On the contrary, it violates their rights and forces them to settle in the misery cordons (the "tomas") that exist in Iquique, such as the Mula that we visited during the first semester of 2024. From these visits, we conducted semi-structured interviews with some migrants, but mainly with personnel in charge of assisting them and members of international organizations. We also attended logistics meetings organized by the Chilean central government, local authorities, and non-governmental organizations. Participant observation and the field diary were useful tools to enrich the empirical data obtained through the interviews.

First, we present a succinct review of the evolution of migratory flows since 2019 in Latin America, and how they have particularly impacted Chile and its migration governance. Then, we move on to an analysis of the migrant population assistance programs implemented on the northern border, their degree of efficiency, and their respect for migrants' basic rights. Two temporary camps installed in Colchane and Iquique were observed in terms of infrastructure, habitability, sustainability, and permanence. We then conclude that the government proposal is not only insufficient, but it does not observe the preservation of the population's dignity,

greatly diminished by the type of mobility it has undertaken. In addition, it is the result of migration governance that is much more focused on border security than on respect for the rights of a population that has been vulnerable both in their country of origin and throughout the entire “transit” it has made to reach Chile.

1. Changes in the migrant trajectories, South-North to South-South

In recent years the trajectories and characteristics of mobility, as well as the migrant profiles, have changed. On the one hand, those who begin the journey are no longer only young male adults: the number of women, children, and elderly people has also increased. This factor represents a challenge not only for mobility itself but also in terms of meeting their needs, both urgent and in the long term. On the other hand, displacements are not linear: although the global north continues to be a goal, there are several stages before reaching it, involving diverse moments of transit with different durations and geographies. Intra-regional movements have increased, and migrants have to wait before the next stage of their project – which may result in an installation or continuing their way. The so-called South-South migrations¹ have put tension on some geographical areas that previously had not faced the challenge of dealing with these flows, and the needs arising from hundreds of people in “transit”² that have led to

¹ Although migratory flows continue to look northward, in this case to the United States, migrants currently go through several stages before reaching their destination. Due to the time they take to reorganize and continue on their way, each stage becomes an installation, sometimes more or less permanent. Thus, some migrants change their final destination and decide to remain in the “transitory” countries (South-South migration). Precisely this change of pattern is what turns transit countries – such as Chile, Colombia, or Mexico – into countries that receive migrants, a situation for which they were, and continue to be, unprepared. Hence, they join the global governance of migration. That means border control, always directed to the same profile of migrants: the poor (Castro 2022; Laplace 2017).

² In current migrations, waiting or transit times have become much longer, giving rise to permanent settlements. The routes are not linear, perhaps because people try their luck in various countries, saving money to continue towards a more attractive one in terms of economics, security, and access to regularity. For this reason, governments are not obligated to plan long-term actions, but rather manage the “emergency” without giving clear options to settle in a more permanent way. In the Chilean case, the possibility of regularizing their situation

informal facilities. The number of migrants currently moving through the Latin American region has drawn the attention of international organizations and local institutions that must manage them. Figures indicate that flows in the region have grown by 116%, and 90% have concentrated in South America (IOM 2020). Chile is one of the countries where these flows are directed. Currently, the migrant presence in that country represents 8.7% of the total population, with an approximate annual growth of 200,000 migrants, and the Venezuelan group being the largest (Cerdeña, Baeza 2023: 7).

During the last five years, nearly 8 million people have left Venezuela, heading mainly to Colombia, Peru, and Ecuador, although Chile is the fourth country receiving these flows.³ The first wave of Venezuelans, who arrived in Chile in 2016, had a high level of education and enough resources to find comfortable places to live in. These people quickly integrated into society and found medium-high-paid jobs. In 2019, what we could call a second wave of Venezuelans arrived, with fewer resources and training, and in a context in which an entry visa was required. For this population, who arrived by land, the administrative requirement of a visa complicated their movement, and they began to enter through unauthorized crossings, especially through Colchane, the border with Bolivia, in the north of Chile.⁴ Many factors play a role in choosing a destination, including the perception that Chile is the richest country in the region, stable, and therefore more “reliable” for the migration enterprise, especially if remittances are planned. Furthermore, with no significant migrant presence, at least until the first

is practically impossible if they have entered through unauthorized crossings, which affects the settlement conditions to which they can aspire and forces them to think about moving to another more “friendly” destination.

³ Other data show that by the end of 2023, Chile had become the fifth-largest recipient of Venezuelan migrants, after Brazil (R4V n.d., *International Organization for Migration Refugees and migrants from Venezuela*).

⁴ As in many countries receiving migrants, e.g., in the case of Mexico, Chilean migratory authorities have decided to increase border security, with the aim of a greater control of entries. In the last four years, at least 150 thousand entries have been recorded through unauthorized crossings, worrying border municipalities such as Colchane, greatly affected by what authorities call the “migratory crisis.” In February 2023, the Critical Infrastructure Law came into force, which allows the collaboration of the Army for border control of the Northern macro-zone, through identity control, registration, and detention of people who commit illegal acts. This includes irregular entry into Chilean territory. The intention is to deter, with the presence of the military, the use of unauthorized crossings by migrants, but also to increase the number of expulsions.

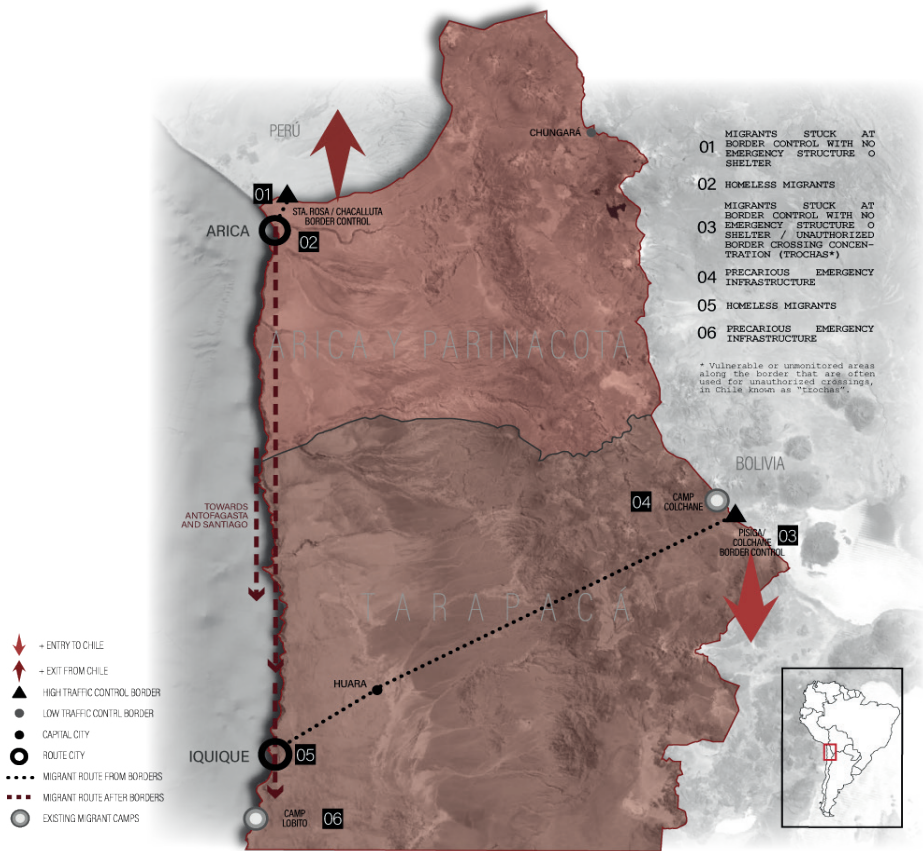
decade of this century,⁵ combined with increased controls in the most typical migration destinations, new flows are looking favorably on the possibility of settling in Chile.

The initial representation that every Venezuelan immigrant has about the chosen destination is contrasted with the asymmetric incorporation into a political economy model [...] because many things are nothing more than a mirage since neoliberal Chile is the most expensive country in the region in housing, health, food, and transportation, and offers low wages compared to the cost of living, so life is financed with debt and exhausting work days [...] (Rodríguez Torrent, Gissi Barbieri 2023: 112).

The contrast between what is idealized and what is lived is the game of the migrant enterprise. Networks forged during the process, or those established previously, are very important for the installation. After a while, the decision to stay may depend on the integration and roots that have been built, but also on the changes (positive or negative) that the host society has experienced. It is interesting to observe, in the testimonies collected, how after a variable period of time migrants begin to agree that Chile is a country of passage.⁶ Testimonies coincide with the harshness of the capitalist system installed in Chile, and especially because it represents a very strong contrast with their country of origin. Long working hours, insufficient salaries, and a lack of free time to spend with family and friends make many people consider leaving the country. Added to this is the difficulty of accessing regular status, which is almost impossible if they enter through unauthorized crossings, making them vulnerable in terms of job access, dignified housing, health (they are only covered for basic care), and higher education.

⁵ Let us remember that during the last three decades of the 20th century, the Pinochet dictatorship did not facilitate the entry of foreigners into the country. The aforementioned authority considered that some could represent a danger to internal security – an issue that is being repeated today. With the change of regime, trade relations with neighboring countries were reactivated, the border relationship with Peru and Bolivia was renewed, and therefore the entry of nationals coming from those countries. But the increase in migratory flows to Chile is recent, the result of particular circumstances in Colombia, Haiti, and Venezuela. It is a new challenge for a country that was not accustomed to having such a diverse and numerous presence of migrants.

⁶ Regarding this, waiting times are very long. We can no longer speak either about transit or residence, everything is mixed up. Changes of residence depend on the networks built. The calculations between staying or leaving remain, as the reassessment of the “real” situation of Chile does.

Figure 1. Map of the problem⁷

Source: made by the authors.

2. Chile faced with increasing migration flows: are we talking about a crisis?

The most recent flows have been surprising because of the number and characteristics of those who lead them – Central American, Venezuelan, and Haitian

⁷ Cartography of migratory routes in Chilean northern territory, related to the main infrastructure and events experienced during the “migration crisis.” People entry to Chile mostly through northern borders and try to relocate towards south, to major urban centers and the capital city, seeking better life opportunities.

caravans – who abruptly leave their countries and have left behind painful images of the Latin American continent. This has led to a series of studies that discuss migration in crisis contexts, seeking to explain the mobility dynamics of certain groups and geographic areas. “Several of the works that are part of the analysis of migrations in crisis contexts⁸ have highlighted the prominent role of expulsion factors, to the extent that they are migrations of desperation (Freitz 2019) or migrations of survival (Betts 2013)” (Zapata, Vera Espinoza, Gandini 2022: 18). Although the importance of guaranteeing human rights has been discussed, the image of migrants presented in the agendas of most international institutions dedicated to this issue is that of victims. And that is why the action is closer to welfare than to the identification of migrants as subjects of rights. The perception of crisis and migration results in immediate and non-permanent actions of attention, and therefore little coordination to achieve standardized regional policies of attention to migrants. This idea of crisis/urgency focuses on basic issues – undoubtedly necessary – without long-term planning, as if mobility was an exception. However, it has been proven that this is not the case.

In Chile, the new immigration law 21.325 (2021) sought to manage migration in the interest of regularity, recognizing its importance in the economic and social development of the country. Even in its Article 9, it clarifies the will not to criminalize irregular migration. However, although the law proposes a less criminalizing approach, the National Congress is promoting management initiatives focused on securitization. Hence, programs were approved to restrict unauthorized crossings, and even to consider the reversal of the non-criminalization proposal. Again, the intention has been to classify illegal entry into Chile as a crime, in order to simplify the expulsion process. The launch of the “National Plan for Border Areas” deployed a securitization and control strategy on the northern border, shared with Peru and Bolivia. The pretext was to prevent the irregular entry of migrants, drug trafficking, and other illegal acts – again mixing crime

⁸ Migration in crisis is not the same as a migration crisis. The first definition describes an exit driven by specific circumstances, as has been the case in recent years with Haitians and Venezuelans, and which brings together an unusual number of migrants. On the other hand, the migration crisis is the term used by some media and administration (state governments and institutional bodies, among others) to describe the situation, to justify decisions and actions in terms of having a safe, orderly and regulated migration. Undoubtedly, this facilitates migratory management but does not consider the specific needs of the migrant population, in the interest of a more balanced response.

with migration – so it was easier to justify the use of public force against this population. This policy is part of the so-called global migration governance, part of the 2030 sustainable development goals, which aims at an orderly, regular, and safe management of these flows. However, the result is a migration management dominated by a state-centric approach that prioritizes border security in the region over the security of migrants and sustainable human development (Ocman Azueta, Ortega Ramírez 2023).

The COVID-19 pandemic, which kept the Chilean population locked down, aggravated the passage of migrants through the country, many entering illegally in highly vulnerable situations. Entire families arrived, without support and facing a lot of hostility from the local population. “The events motivated the mayor of the commune of Colchane to activate a media strategy and to request, among other things, to stop irregular migration” (Liberona Concha *et al.* 2024: 2). Many of these people settled in irregular camps assembled in public squares and in some “tomas”⁹ generating more tension. For this reason, UNHCR, together with other international organizations – IOM, UNICEF, World Vision – headed for the area to aid this population.

The Colchane Plan (2021) implemented by the government had the main objective of relieving tension in the area, for which it was decided to carry out deportations and/or penal and administrative expulsions based on sanitary and migratory control. At the same time, camps, temporary shelters or transitional facilities were set up in Colchane (235 km from Iquique) and Playa Lobitos (22 km from the city of Iquique). From this plan, border control was linked to the Army, to work together with the police in transportation, logistics, and technology. Since then, the military presence on the northern borders has been constant, and it was reactivated during the 2023 crisis. The conditions, ways, and periods in which they attempt to respond to humanitarian needs have generated even more vulnerability.

The situation in Colchane reflects the way Chile manages migration, based on a border control and securitization policy. The premise that there is a migration crisis, referring to the Venezuelan case, feeds the logic of securitization.¹⁰ This argument makes it seem like it is a problem that needs to be

⁹ We will define “tomas” as the action of illegally occupying and inhabiting a piece of land without sales or titles. People in Chile (both Chilean or migrant) build a hut or a house on it. It is a response to the lack of housing for those who do not have any other choice.

¹⁰ This idea is shared throughout the region, and the reactions have been similar: increasing the requirements for regular entry, increasing the presence of security elements at the borders, and providing emergency care without regard to long-term planning. The so-called global

managed with greater control and supervision, which endangers migrants who are transiting, not only through the northern passes of Chile but throughout the entire Latin American region. Such a response, combined with border externalization,¹¹ turns these flows into uncomfortable people who must be disposed of. And that is what happens: they go from one border to another until they reach Mexico, where they face more rights violations and often extremely violent situations that put their physical and mental integrity at risk.

2.1. Border securitization: impacts on the migrant population

The response to the lack of infrastructure capable of accommodating the demand for shelter has materialized in the camps of Colchane, in the border area between Chile and Bolivia,¹² and Playa Lobitos, on the outskirts of Iquique city. Each one has a different operating logic, in accordance with the migrants' transits and profiles, which may imply a longer or shorter stay in each case. In Colchane, the stay is linked to entry procedures at the Chilean border. Both are proposed from a welfare perspective, seeking to address the immediate needs of migrants, without considering important variables within the context of permanence and temporal habitability.

The Playa Lobitos camp (2022) is located on the coastal edge of Iquique, 22 km from the central area of the city, with 2 hectares of surface and a capacity for 250 people. It consists of the UNHCR/Ikea Foundation RHU (Refugee House Unit) generic emergency shelter typology, of approximately 17 square meters, with polymer locks and cover, and a folding steel structure. The units have no wall or floor coverings, except for additional plastic sheeting, no energy self-sufficiency, and are intended for 10 to 20 people

governance of migration proclaims the respect for human rights, but its actions contravene them.

¹¹ Border externalization is a part of border security programs and consists of peripheral countries joining the control logic of the global north countries, sometimes in exchange for training agreements, development support, or others (Aikin Araluce, González Arias 2022).

¹² "The Colchane border is a tiny city comprising 1659 persons that divides Bolivia and Chile. It has a formal point of entry and multiple informal crossing points. It is in the Andean Altiplano in the Tarapaca region and is part of the Atacama Desert; therefore, all year it has extreme weather conditions. Furthermore, it has an elevation of almost 4000 m above the sea level, which makes the overall conditions very hard for vulnerable populations (i.e., children and pregnant women). The neighboring Bolivian city is Pisiga, and the prevalent population is the indigenous group Aimara. Starting in 2020, Colchane was key for migrants entering irregularly to Chile" (Jaramillo Contreras et al. 2024: 4).

on mats, thus resulting in the minimum housing unit of the complex to supposedly meet “individual” needs. In addition to those units, there are some tents functioning as shaded areas, with furniture consisting of tables and chairs for collective activities. Also, chemical toilets and sinks are scattered between the RHUs, drinking water, and power generators. Food was offered once or twice a day through suppliers in charge of managing the camp. The entire perimeter of the camp is delimited by fences and is side by side to a highway (Route 1 Iquique), with no pedestrian crossings or immediate vital neighborhood.

It is essential to understand the environmental and climatic conditions of the area in which the camps are located, and the impact that this has on the psychological, mental, and physical health of the inhabitants. Lobitos faces directly onto the Pacific coast, it is bordered by large sandy hills, and it is exposed to strong winds and temperatures that can drop to 13°C (55°F). The Colchane camp has very similar infrastructure qualities, and an even more severe environmental context because it is in the Andean highland desert. It is also important to identify the needs of people in accordance with the permanence that the transit implies.

The population with a vocation for permanence¹³ expresses desires and needs that exceed the threshold of those recognized as essential under the criteria offered by the transitory camps – as they were called by the authorities. Along with the precariousness of the facilities, they experience the difficulty of seeking opportunities that allow them to guarantee rights ignored by the institutions. The limited mobility and the distance between the camp and urban centers are critical factors in promoting self-sufficiency in these groups. How can opportunities for work, education, or networks be made possible in the context of social and geographic isolation?

In 2023, another major migration event occurred, this time on the Arica-Tacna border. Hundreds of people were stranded at the border crossing due to incompatibilities between the migratory guidelines of neighboring countries, which resulted in the impediment of both the entry of migrants to Peru and their return to Chile. This resulted in a long wait for migrants – many of them families with children and/or elderly people – subject to inhumane conditions of stay, exposed to the elements of the Arica desert,

¹³ Population with a vocation for permanence: persons who have left their place of habitual residence with the intention of remaining in a host country (R4V 2021).

without any type of emergency structure or shelter from public institutions, but rather tents made of cloth and sticks erected at random.

Photographs 1–4. Arica, 2023. Images by Cristóbal Venegas

Between the nonexistence and the precarious existence of emergency infrastructure, what we observe is the condition of vulnerability and structural violence to which migrants are subjected. In addition to being kept in overcrowded conditions, extreme cold, and hunger, physical and social isolation is caused by the lack of public transport or the possibility of walking to central areas. This situation exacerbates the feeling of being in confined spaces and totally segregated, conditions like those of concentration camps (Liberona Concha 2022).

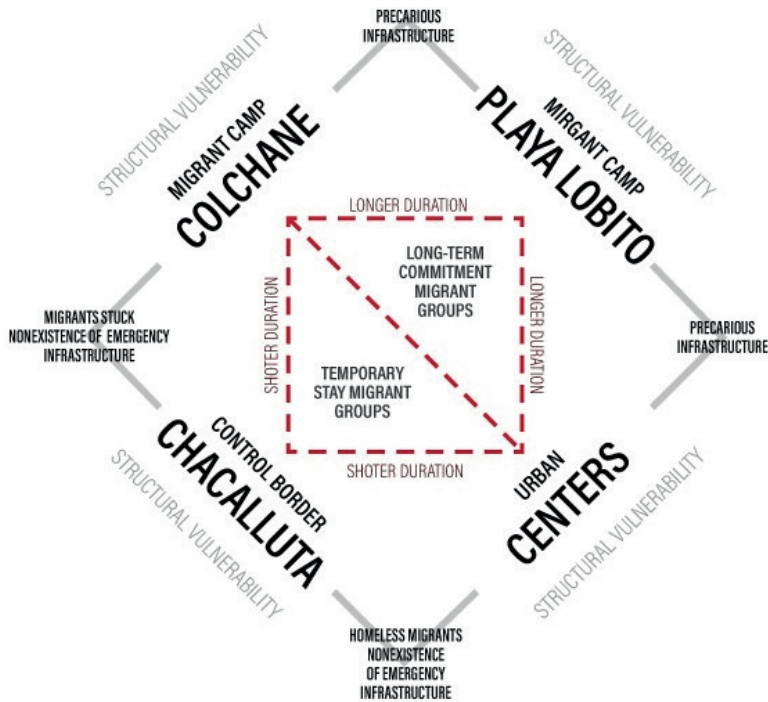

Figure 2. Diagram of the emergency infrastructure profile¹⁴

Source: made by the authors.

The number of migrants led to a reaction to manage the “crisis” and therefore to temporary solutions without a long-term plan. The urgent situation that meant having a neglected population also changed the ways in which national and international NGOs were organized. Unfortunately, more towards an emergency assistance plan, so the actions implemented did not last over time, even though migrants continue to enter through unauthorized crossings.¹⁵

¹⁴ Synthesis diagram about Chile’s migratory points of interest in the North Region, their infrastructure conditions and the human corporeal experience within that context.

¹⁵ In conversations with the Chilean Red Cross, based in Iquique, it was documented that the influx of migrants through the Colchane area continues, but government support is minimal: only one bottle of water per family, they no longer provide transportation assistance to the city, and they have prohibited local private transporters from taking them to Iquique, which forces them to walk almost 300 km between both towns. Almost no one goes to the Colchane camp because they prefer to continue to Iquique, where they are only received if they are a family unit (taken from telephone conversations with Diana Hernández, head of the connectivity program of the Chilean Red Cross, Iquique headquarters).

[...] the Chilean case shows that when we talk about exclusion, to understand the processes of inclusion (or the lack thereof), we understand exclusionary practices that are multidimensional and that occur at different scales, whether at the state or at the social level. [In Chile, the pandemic consolidated the processes of exclusion], normalizing exclusionary governance that seeks to control and deter migration through the establishment of an environment of hostility (Vera Espinoza 2022: 97).

3. The standardization of habitability needs in contexts of emergency

After reviewing the situation in the area and the actions implemented by the Chilean authorities with the support of international organizations, we move our reflection to the quality parameters of spaces for humanitarian assistance, focusing on hospitality and habitability, according to the perspective of social inclusion and humanitarian law. We observe that the design used in the shelters of the emergency migration programs is not satisfactory, it poorly meets the basic needs of people and lacks an understanding of the complexity of the transience to which migrants are subjected. We will resort to conceptualizations about dwelling and building, to expose both the socioeconomic prejudices implicit in this response and its ineffectiveness.

The rationalization of the emergency shelter is based on productivity, which in turn appears as the final product, without incorporating processes of self-sufficiency and self-management (Gordillo Bedoya 2004). So the human experience of inhabiting a space is conditioned towards something systematized and at the same time without any complicity between the environment, the building, and the inhabitants. Therefore, they are spaces subject to uprooting and alienation, which do not promote social integration because they are dissociated from their environment/context.

Functionalism has subordinated architectural language to its function, simplifying and rationalizing architecture according to principles of universality and homogeneity, to the detriment of everything considered aesthetic or secondary. It aims at standardization and type as elements of systematization and industrialization. Le Corbusier's concept of the "Machine à Habiter" embodied in some of his works, rationalizes the use of housing according to functionality. It seeks to understand common ways of using space among different populations, to design universal solutions, thus generalizing space, and making the "house" a standardized and efficient item. By standardizing the act of living, we observe the dissociation of architectural design with the complexity of the individual, their culture, and context.

Standardization has been used in the design strategy of UNHCR/ ACNUR camps, among others, and is justified by the ability to meet the high demand for shelter. It is based on prefabrication as a technique for large-scale industrial production. However, standardization – a reflection of the mentality of the Modern Movement – needs to be revised. The technical, economic, and political implications behind industrialization and standardization operations, within the disciplinary task of emergency architecture, must be shifted and brought to the level of temporary habitat.

Photograph 5. UNHCR Camp, Garmawa, Dohuk, Iraq. Image by S. Baldwin, 2014

Photograph 6. RHU Shelter. Image by Plataforma Arquitectura, UNHCR, 2020

Photograph 7. UNHCR/ UNHCR Playa Lobito Camp, Iquique, 2023. Image by Shelter Design Manual for Latin America, UNHCR, 2023

Photograph 8. Paper Log House, Kobe, Japan, 1995. Image by Takanobu Sakuma

3.1. Building, Dwelling, Thinking

In “Building Dwelling Thinking,” Heidegger (2015) reflects on how to think and plan architectural space, not only designed to fulfill basic functions of habitability but through an organic and respectful relationship with the environment, thinking of essential spaces tailored to the needs of human beings. With this, he makes a strong critique of the contemporary technical aspirations of architecture that emerge with the Modern Movement, which through functionalism and typification establish uninhabitable, homogeneous spaces, and create alienating ways of being in the space, leaving implicit the idea of uprooting in the action of “building.” His critique is positioned in post-World War II Germany, and points towards the political guidelines for the reconstruction of social housing, which needed to rehouse millions of people, and defended the importance of doing so in conditions that would allow for the moral, social, and economic reconstruction of the homeless population.

Dwelling goes beyond a merely utilitarian action. The notion of *existenzminimum*¹⁶ promoted by German architects between the world wars (who proposed to build the largest possible number of workers’ housing to alleviate the housing crisis) was clearly insufficient to improve people’s lives. Considering, as they did, 12 to 15 square meters per person to design a housing cell has the same logic as those who calculated the capacity of a slave ship (Cravino 2022).

¹⁶ *Existenzminimum* is a principle that appears as a response of architectural thought to the housing crisis experienced in the context of the first post-World War in Europe. They sought to solve the crisis with accommodation/housing typologies, conceptualized under minimum economic parameters.

Through an etymological analysis of the word build (in German: Buan/ Buin – Dwell/Reside/Remain), Heidegger establishes a philosophical relationship between the actions of dwelling and building to recover the essence and meaning of the habitat silenced in the language of men. “Dwelling is achieved through building, which in turn has dwelling as its goal” (Heidegger 2015). He recognizes that building is properly dwelling, and acts related to each other as a means and an end, but not everything that is built is for dwelling. In its essence, dwelling is the affirmation of the human condition, we are to the extent that we inhabit spaces, the earth. This implies caring, cultivating, and building our existence. Dwelling is related to a construction that cares, different from the building that erects edifices. Through the relationship of caring for our space, we exercise the condition of dwelling and link it to what is built from a sense of belonging, of a rooting that is nourished by the action of remaining and gives meaning to “the thing”¹⁷ as a built structure. This in turn is an instrument that allows us to dwell, to transform the space into a place.

Dwelling makes a place spiritually our own, where the inhabitant is a container for what is around him. It generates a relationship between content and container in which meaning and identity are mutually provided. The “house” constitutes the primal refuge, but it also builds a first sense of belonging (Cravino 2022). Dwelling defines us as part of the society where we live, it is the construction of the human being through the habitat, that we can then understand as an instrument of the affirmation of being in its environment and context.

Juan José Cuervo Calle (2008) proposes dwelling as fulfillment, as a condition that allows man to find and unfold himself. That is, to fulfill himself by the fact of belonging to a place, especially when he is allowed to “have” his place when he has a house. By having and owning a place (as a space), it is possible for him to protect himself, to remain and linger, to take care of what is his (his objects and belongings), and to develop himself as a person. Amid the configuration of said space, whether permanent or temporary, routines and rhythms, norms, and codes are built that help him define his ethics and aesthetics. For Fernando Gordillo Bedoya (2004), housing is more than a physical structure, because, in addition to having a high emotional

¹⁷ Heidegger reflects on “the thing” in his text *Building, Dwelling, Thinking* as the materialization of the constructed object, which gives meaning to the space from its existence.

content, it is a symbol of status, achievement, and social acceptance. And it is based on the process of social formation of the individual.

Heidegger's thought invites us to think about the way we dwell, and how we organize the environment in which we live, the way we conceive architectural space as a reaction to functionalism. It is through the relationship of care that we must assume responsibility for our environment, learning and recovering the essence of the harmonious habitat with nature, the community, and traditions, as an option to the technical tendency, to create hospitable living spaces that allow for the generation of roots and identity.

We then question the possibility of generating a sense of belonging in the context of temporary habitation in emergency camps. In the reality of camps such as Playa Lobito, the lack of individuality or spaces for basic routines such as cooking and washing, as well as the complete disconnection from the urban environment, create a scenario of great uncertainty that directly impacts the mental and emotional health of this population, also due to the lack of guarantees for survival, protection, and assertion of life. Consequently, what is provoked is the opposite reaction to dwelling, namely, uprooting. Could it be then an intentional decision to generate discomfort and few options for settling in, so that they decide to leave the camp to integrate into the urban peripheries?¹⁸

3.2. The logic behind temporary habitat

It is common to attribute words such as emergency, transience, and permanence to the migratory phenomenon to define the temporality associated with different contexts of migrants. These types of words form a scale derived from the infrastructure required and the profile of the people, which is measured by their migratory intention: from the population in immediate transit (border edges) to the population with a vocation to stay (having arrived in the destination country). The level of permanence is directly

¹⁸ During our visits to Iquique, we observed that many migrant families who decide to stay in the city settle in "La Mula," an irregular settlement in the Alto Hospicio district. There, they meet Chilean families in a situation of economic and social vulnerability. It is an area that does not have public services – water, electricity, gas – or infrastructure, either emergency or ephemeral. They are irregular and fragile constructions, which do not respond neither to habitability nor to security.

proportional to the complexity of the infrastructure required, and therefore, of the habitat.

We understand that the idea of transience in the migratory context (different from temporality, which is the passing of time) implies movement between two reference points: origin and destination. It is related to both time and displacement and unfolds across the territory according to the level of generated opportunities. The transit of groups moving towards Chile develops intermittently, it can take years, passing through the countries that make up a migratory corridor – Colombia, Ecuador, Peru, and Bolivia – between Venezuela and Chile (Prado Díaz, Schroeder, Cortés Aros 2022). The length of stay in each country or city happens to the extent that possibilities arise to guarantee economic and social inputs, as well as the possibility of accessing regularization.

According to the R4V¹⁹ (2021) temporary shelter characterization material, “the accommodation space must provide people with a dignified and safe environment in which they receive assistance and intersectoral services that improve their conditions, with the purpose of covering their basic needs temporarily while they access progressive and lasting habitability solutions” (R4V 2021). The same report registers a length of stay of around 30 days in transit shelters, and up to 4 months in collective/specialized accommodations. According to the report on temporary habitability in disasters in Chile by the ONEMI (Walker *et al.* 2018), the 30-day period determining the emergency stage is estimated for information purposes, and from then on, an intermediate period is considered for temporary habitability solutions until definitive housing is achieved. In both cases, the attribution of periods that delimit emergency assistance actions is observed, followed by actions or infrastructure that support the transition towards a definitive habitat context.

In this way, a logic of habitability is constructed in accordance with the transience of the migrant population, which determines the complexity of the architectural design based on the needs that arise from persistence. In practice, the infrastructure intended for shelter in emergency settlements

¹⁹ “The Interagency Coordination Platform for Refugees and Migrants (R4V) is made up by over 200 organizations (including UN Agencies, civil society, faith-based organizations and NGOs, among others) that coordinate their efforts under Venezuela’s Refugee and Migrant Response Plan (RMRP) in 17 countries in Latin America and the Caribbean” (R4V n.d., *What is the #PlatformR4V?*).

does not accompany the transit of the migrant population; the stay in an emergency camp can last for years, even if it should not, as we see in Playa Lobitos, where the shelter typology does not evolve, making it impossible to establish a normal domestic routine.

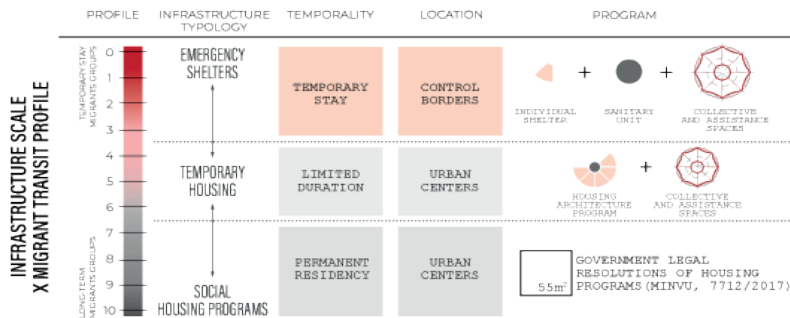

Figure 3. Diagram of infrastructure based on migratory traffic²⁰

Source: made by the authors.

As for the nomenclature applied to the infrastructure for each transit, we can observe the use of the words shelter, accommodation, and housing. However, it is the idea of habitat that we seek to materialize through the conceptualization of the architectural object.

3.3. Ephemeral architecture²¹ as a response to emergency habitat

When we speak about ephemeral architecture, we refer to the brevity incorporated into architectural design, as part of its expression. Unlike conventional constructions that are proposed to remain over time, ephemeral architecture recognizes a limited existence, which should consider the following characteristics:

1. The flexibility, due to the capacity to assemble, disassemble, and move the facilities, conditioned by territorial availability.

²⁰ Establishment of migratory infrastructure according to stages of transit, considering the temporary housing as an intermediate infrastructure between the transit emergency shelter – on control borders – and the permanent house.

²¹ Ephemeral architecture is the creation of non-durable structures that can efficiently respond to a temporary need, modifying the space in a transitory way defined by time and use. They can have a sustainable character due to their capacity for transformation, whether using perishable materials or through the assembly and disassembly condition of these structures.

2. The optimization of resources by considering materials present in the environment, capable of transformation.
3. The lower environmental impact when considering recyclable materials or alternative construction systems.

In this sense, there are various experiences such as architectural pavilions, artistic and cultural interventions, recreational urban facilities, or simply for appreciation. Likewise, ephemeral architecture has been used as a sustainable and affordable tool to respond to challenges imposed by emergency situations, such as the housing crisis, cases of natural disasters, or mass human displacement. Architect Shigeru Ban has become a benchmark in innovation in the use of alternative materials for the construction of emergency shelters. An example of this is his prototype of a structural system made from paper tubes (PPS), used in humanitarian emergencies in Ukraine (2022) and Turkey (2023). The importance of resorting to new sustainable construction alternatives is part of the Heideggerian reflection on human habitation, particularly due to the responsibility of caring for the environment. The way we inhabit the world determines the way we build. Architecture must be conscious when conceiving space, acting in a respectful manner to achieve organic integration with the environment. Furthermore, ephemeral architecture can be presented as an interesting alternative to the complexity of the migration phenomenon, as it intersects with variables related to economics, space, housing, and sustainability.

Conclusions

The proposal put forward in this article sprung from two disciplines – social sciences and architecture – that combined knowledge to try to explain in a heuristic manner a recurring problem in current debates in Chile, namely migration. We started with an observation of border areas and the strategies implemented there. Then the discussion was taken to a more comprehensive level that considers the challenges of the arrival of migrants to Chile. Also, the strategies that have been implemented were discussed, and not only from the point of view of the infrastructure, but also taking into account the people who are “benefited” from them. In this sense, we consider that the responses to migratory flows in border areas described above reflect the widespread view of these migrants: they are nobodies, and their way of living is not viewed, they are not viewed in their complexity as people,

particularly during a transitory and vulnerable situation. What is at stake is who are really subjects of rights, worthy of the possibility of living.

We hypothesize that transitory/temporary habitat represents an element of social integration in the transit of migrants, which can facilitate essential rights for a stay in dignified conditions. In the context of the so-called migration crisis, transitory habitat is proposed as an intermediate habitat between transit accommodations (border areas) and permanent housing. It is framed from a perspective where quality habitability is not linked to the stage of the migratory transit. The experience of living in transience does not diminish the human need for habitation to the point of reducing the quality of the proposed infrastructures. At the same time, we conceive architecture as a discipline co-responsible for the issue of humanitarian emergency. Consequently, we recommend technical solutions that contemplate the agenda of contemporary challenges of habitability and sustainability. In addition, we always understand the planning of habitable spaces integrated into their environment and capable of generating social well-being from the perception and needs of the population concerned.

References

- Aikin Araluce, O., A. González Arias (2022), *Movimiento Humano en el contexto de la crisis de Salud (COVID-19). Securitización, externalización de fronteras y tendencias migratorias*, "InterNaciones" 23: 81–104. DOI: 10.32870/in.vi23.7226.
- Castro, A. (2022), *Displaced Venezuelans in Latin America. A test of regional solidarity?*, IFRI. Institut Français des Relations Internationales, 5.11.2021, <https://www.ifri.org/en/papers/displaced-venezuelans-latin-america-test-regional-solidarity> (November 2024).
- Cerda, A., C. Baeza (2023), *Informe. Misión de observación migrante: interculturalidad, custodia y cuidado de personas migrantes en el norte de Chile*, (Santiago: Comité para la Prevención de la Tortura).
- Cravino, A. (2022), *Lógicas del Habitar/Poéticas del Habitar. La construcción del espacio doméstico*, "Cuadernos del Centro de Estudios de Diseño y Comunicación." DOI: 10.18682/cdc.vi164.7006.
- Cuervo Calle, J.J. (2008), *Habitar: Una condición exclusivamente humana*, "Iconofacto" 4(5): 43–51. DOI: 20.500.11912/7163.
- Gordillo Bedoya, F. (2004), *Hábitat transitorio y vivienda para emergencias*, "Tabula Rasa" 2: 145–166. DOI: 10.25058/20112742.211.

- Heidegger, M. (2015), *Construir, Habitar, Pensar* (Bauen, Wohnen, Denken), (Barcelona: LaOficina).
- IOM (2020), *World Migration Report*, IOM-ONU, https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf (July 2024).
- Jaramillo Contreras, A.C., B. Cabieses, M. Knipper, T. Rocha-Jiménez (2024), *Borders and Liminality in the Right to Health of Migrants in Transit: The Case of Colchane in Chile and Necoclí in Colombia*, "Journal of Migration and Health" 9. DOI: 10.1016/j.jmh.2024.100230.
- Laplace, L. (2017). *Venezuelan Migrations in Latin America in a Context of Humanitarian Crisis: Stakes and Challenges in Aid for Migrants*, Humanitarian Alternatives, Forum, <https://www.alternatives-humanitaires.org/en/2017/10/19/venezuelan-migrations-in-latin-america-in-the-context-of-humanitarian-crisis-issues-and-challenges-for-aid-f> (November 2024).
- Liberona Concha, N. (2022), *Campos y refugiados*, Palabra pública, Universidad de Chile, 28.04.2022, <https://palabrapublica.uchile.cl/campos-y-refugiados/> (August 2024).
- Liberona Concha, N., R. Ramos Rodríguez, C. Piñones Rivera, M. Corona Ramírez (2024), *En tránsito por el norte de Chile: desplazamiento forzado de población venezolana bajo el control fronterizo y sanitario durante la pandemia por COVID-19* (2020–2021), "The Journal of Latin American and Caribbean Anthropology": 1–12.
- Ocman Azueta, C.A., A.S. Ortega Ramírez (2023), *La gobernanza migratoria en el contexto de la Agenda 2030 y la gestión migratoria Estados Unidos-México*, "Comillas Journal of International Relations" 28: 50–64. DOI: 10.14422/cir.i28.y2023.004.
- Prado Díaz, A., S. Schroeder, C. Cortés Aros (2022), *Impactos del corredor migratorio en ciudades de Perú y Chile: transformaciones urbanas durante la pandemia*, "Urbano" 25(45): 8–19. DOI: 10.22320/07183607.2022.25.45.01.
- R4V (n.d.), *International Organization for Migration Refugees and migrants from Venezuela*, <https://www.r4v.info/es/refugiadosymigrantes> (September and November 2024).
- R4V (n.d.), *What is the #PlatformR4V?*, <https://www.r4v.info/en> (October 2024).
- R4V (2021), *Caracterización de alojamientos colectivos temporales*, <https://www.r4v.info/es/document/gifmm-colombia-caracterizacion-de-alojamientos-colectivos-temporales> (October 2024).
- Rodríguez Torrent, J.C., N. Gissi Barbieri (2023), *Entre la espera y la esperanza: dimensiones temporales de la migración venezolana en Chile* (2020–2022), "Andamios" 20(51): 105–131.
- UNHRC/ACNUR (1.11.2023), *Manual para o desenho de alojamentos coletivos temporários nas Américas*, <https://www.acnur.org/publicaciones/manual-para-el-diseno-de-alojamientos-colectivos-temporales-en-las-americas> (September 2024).
- Vera Espinoza, M. (2022), *Gobernanza excluyente vs. resistencia inclusiva: el manejo de las migraciones durante la pandemia en Chile*, [in:] G.P. Zapata, M. Vera Espinoza,

- L. Gandini (coords), *Movilidades y COVID-19 en América Latina: inclusiones y exclusiones en tiempo de "crisis,"* (México: Universidad Nacional Autónoma de México, Latin American Studies Association): 87–110.
- Walker V.R., E.F. Wagemann, R.M. Garay Moena, R. Tapia Zarricueta, M.G. Domínguez (Marzo 2018), *Habitabilidad transitoria en desastres en Chile: experiencia en el período 2014–2017,* (Santiago: Oficina Nacional de Emergencia del Ministerio del Interior y Seguridad Pública), <https://repositorio.uchile.cl/handle/2250/151726> (October 2024).
- Zapata G.P., M. Vera Espinoza, L. Gandini (coords), *Movilidades y COVID-19 en América Latina: inclusiones y exclusiones en tiempo de "crisis,"* (México: Universidad Nacional Autónoma de México, Latin American Studies Association).

Strategy of the President of Lithuania Towards Ukraine 2022–2024

Strategia prezydenta Litwy wobec Ukrainy w latach 2022–2024

MARTINAS MALUŽINAS

Dr, Politechnika Koszalińska, e-mail: martinasmaluzinas@gmail.com
 <https://orcid.org/0000-0002-2772-9534>

Abstract: The article analyzes the policy of the President of Lithuania towards Ukraine during the Russian invasion. The purpose of the paper is to analyze and evaluate the rhetoric and strategy undertaken by the Lithuanian president towards Ukraine in 2022–2024. The hypotheses suggest that the Russian threat leads to an intensification of Lithuania's cooperation in the international arena and a change in strategic priorities, especially in the context of Ukraine. The methodology is based on a case study and adaptive theory, allowing us to look at a detailed analysis of the Lithuanian state's foreign policy. The conclusions confirm that the President's active policy toward Ukraine is seen as part of increasing Lithuanian security and strengthening Lithuania's international role.

Keywords: President of Lithuania, Ukraine, European Union (EU), North Atlantic Treaty Organization (NATO), security, adaptive theory

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza i ocena retoryki oraz strategii podjętej przez prezydenta Litwy wobec Ukrainy w latach 2022–2024 po rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Według postawionej hipotezy zagrożenie rosyjskie prowadzi do intensyfikacji współpracy Litwy na arenie międzynarodowej oraz zmiany priorytetów strategicznych, zwłaszcza w kontekście Ukrainy. Przyjęta metodologia bazuje na studium przypadku i teorii adaptacyjnej, co pozwala dokonać szczegółowej analizy polityki zagranicznej państwa litewskiego. Wyniki badań pokazują, iż aktywna polityka prezydenta Litwy na rzecz Ukrainy postrzegana jest jako element zwiększenia litewskiego bezpieczeństwa oraz umocnienia międzynarodowej roli tego państwa.

Słowa kluczowe: prezydent Litwy, Ukraina, Unia Europejska (UE), Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), bezpieczeństwo, teoria adaptacyjna

As political scientists note, understanding relations between Lithuania and Ukraine is impossible without delving into a past devoid of Russian influence, since the roots of contacts between the two countries date back to the

14th century. Successful processes of state formation within the Grand Duchy of Lithuania laid the foundation for building modern relations between the states based on a common historical heritage that unites rather than separates the two sides. At the same time, the twentieth century enriched the historical experience with a new common context – the emergence of independent states and the loss of statehood over a long interval; the struggle against the USSR; the experience of repression and terror; the re-election of independence and the initiation of systemic transformation on the road to the EU and NATO (Betlii 2016).

A new chapter in Vilnius–Kyiv relations opens the prospect of close cooperation with Ukraine as a NATO and EU member country. After 2014, an important element of Lithuanian policy toward Ukraine in the context of strengthening regional security is the consistent promotion of deepened cooperation between Ukraine and NATO. Kyiv's Euro-Atlantic aspirations are supported by Lithuanian political elites of the time and today on all international platforms. According to Dalia Grybauskaitė or Gitanas Nausėda, Ukraine can be one of NATO's key partners (Janeliūnas 2021: 230). In Lithuania's foreign policy conception, this cooperation is understood as an investment that enhances Lithuania's security and the stability of the region. For this reason, pushing Western partners to set a path for Ukraine to join NATO was an important point in the foreign and defense policies of both President D. Grybauskaitė and G. Nausėda. Moreover, President G. Nausėda at the same time hoped that his commitment to Ukraine would allow him to strengthen Lithuania's international position.

For this reason, G. Nausėda's presidency is based on the continuation of long-standing directions for building state security and foreign policy. The Russian invasion of Ukraine in 2022 has prompted the Lithuanian president to devote even more attention to security issues while intending to remain in the vanguard of states supporting Kyiv. Active engagement in support of Ukraine is seen as a tool for enhancing national security and strengthening Lithuania's international position, including through a constructive approach to dialogue with EU and NATO partners. Strengthening Lithuania's cooperation with the EU and NATO is fostered by a common perception of threats.

After becoming president in 2019, neither G. Nausėda nor his advisors had a clear and defined strategy in foreign policy toward Ukraine. However, the pursuit of pragmatic relations with Kyiv has become a relatively enduring issue in Lithuanian foreign policy even under D. Grybauskaitė

(2009–2019), with whom she has repeatedly personally sought cooperation, mainly for economic as well as political reasons, supporting its integration into Euro-Atlantic structures (Buchowski 2017: 102). This foreign policy goal also marked a change in orientation (away from Russia's sphere of influence) and became long-lasting. This was facilitated also by the absence of contentious issues in bilateral relations.

Developments in the international situation in 2014–2024 – Russia's annexation of Crimea and the escalating relations between it and the West, and the resulting Russian invasion of Ukraine – prompted the Lithuanian president to focus even more on national security issues. From a security perspective, Lithuania decided to increase defense spending, including accelerating the modernization of the military and increasing the potential for military-civilian and NATO-allied cooperation. The annexation of Crimea and the war in Ukraine have led to a real change in the perception of Russia as a threat to its own security and that of other Baltic states (Gritėnas 2017; Janeliūnas 2019, 2021; Kojala, Ivanauskas 2015; Kuczyńska-Zonik 2019; Malužinas 2022b, 2023a, 2023b; Vilson 2015). Lithuania treats the war in Ukraine as a strong national interest: if Russia is stopped in Ukraine, it will not be able to do any harm to it. In this new geostrategic environment, Lithuania has been able to adopt a multi-pillar foreign policy, diversifying its foreign relations beyond its immediate neighbors (US, UK, Taiwan, EU Germany, and France, among others).

The purpose of this study is to analyze and evaluate the strategy undertaken by the President of Lithuania towards Ukraine in 2022–2024. The starting point of the considerations carried out are three hypotheses: H1: the Russian invasion of Ukraine has contributed to greater activity and intensified political cooperation between Lithuania, Ukraine, and NATO countries; H2: the Lithuanian president, by undertaking a coherent, active and effective policy towards Ukraine, based not only on self-interest but also on regional interests, contributes to international security; H3: Lithuania treats the war in Ukraine as a strong national interest: if Russia is not stopped in Ukraine, it will be able to cause damage to Lithuania. As a result, national decision-makers are making difficult decisions about which military capabilities should be transferred to Ukraine and which must remain for Lithuania's use. To accomplish the research endeavor, the analysis was based on the case study method, which made it possible to look at a specific case in detail and draw research conclusions as to the causes, course, and

evaluation of the strategy undertaken by a political actor in the face of Russian threats.

In addition, this analysis adopts the concept of adaptive strategy (grand strategy) developed in the neoclassical realism view by Colin Dueck. It involves the state implementing a new strategy of action (grand strategy). Adaptation, on the other hand, involves responding to changes in threat perceptions. According to C. Dueck, international pressure forces a certain behavior on a political actor (Dueck 2005: 198–199). In addition, strategic adaptation depends on the political-military culture of an actor. Analyzing the Lithuanian state, its strategic adaptation consisted of expanding alliance commitments, increasing foreign aid to Ukraine, and adopting new diplomatic initiatives.

1. The President of Lithuania in foreign policy – the legal dimension

The institution of the President of the Lithuanian State does indeed have constitutional foreign policy powers, however, they can only lead, set goals and act in the area in question together with the government, namely the Minister of Foreign Affairs of Lithuania.

According to Article 84 point 1 of the 1992 Constitution of Lithuania, the head of state is the highest and most important representative of the Republic of Lithuania, who resolves issues in foreign policy and together with the executive branch directs this area of state activity (Article 84 point 1). Based on the provisions of Article 84 point 2 of the Constitution, the President signs international agreements and submits them to the Parliament of Lithuania for ratification. The president's order in this regard requires parliamentary approval to be valid. On the other hand, under Article 84 point 3 of the Constitution, the President, upon the proposal of the Council of Ministers, appoints and dismisses Lithuania's diplomatic representatives in other countries and to international bodies and institutions. Pursuant to the same Article 84 of the Constitution, the President accredits and receives diplomatic representatives of third states and confers diplomatic ranks and degrees (Malužinas 2022b: 175).

2. Lithuanian president's actions to counter Russian aggression against Ukraine

On February 23, 2022, when President of the Russian Federation Vladimir Putin made a public address in which he announced the recognition of the independence of two separatist parastatals established after 2014 on the part of the Ukrainian Donbas occupied by Russian forces – the so-called Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic (DRL, LRL) – the President of Lithuania, together with the President of Poland Andrzej Duda, decided to go to Kyiv. During a meeting with Ukrainian President Volodymyr Zelenskiy, the Lithuanian leader publicly declared that “Lithuania will not recognize any attempt to violate the territorial integrity of Ukraine, just as we will never recognize the illegal annexation of Crimea. Moreover, in the face of aggression, Ukraine will not remain alone” (Lietuvos Respublikos Prezidentas 2022a).

Such a declaration by the Lithuanian president in the context of Russia's annexation of Crimea in 2014 and its violation of international law was based on his perception that Russian actions against Ukraine pose a direct threat to the security of Lithuania and the region. In addition, the Lithuanian president's conception of the foreign policy included the conviction that if Russia took control of Kyiv, Lithuania and the rest of the Baltic States could be next in line. For President G. Nausėda, this meant not only the need for stronger support for Ukraine but also convincing NATO partners to engage more actively with Ukraine, taking into account the growing Russian threat to stability and security in the region (Delfi.lt 2022).

Another major change in the international environment that required the Lithuanian president to make greater diplomatic efforts in favor of Ukraine was the Russian invasion of Ukraine on February 24, 2022. From that point on, with the intensification of Russian hybrid attacks on Lithuania, President G. Nausėda established an agenda of being one of the harshest critics and advocates of imposing sanctions on Russia for its invasion and a precursor of military aid to the invaded Ukraine. On February 25, 2022, at an emergency meeting of the European Union (Brussels) and NATO (Warsaw), the Lithuanian president presented a four-point action plan in response to Russia's attack on Ukraine:

1. Condemn the aggression of Russia and Belarus in its organizational invasion of Ukraine.

2. Withholding Russia's membership in international organizations (stripping it of its mandate in the G20 and the UN Security Council).
3. Tightening sanctions, disconnecting Russia from the SWIFT system, and stopping the development of the Nord Stream 2 project.
4. Providing Ukraine with international political and military support (Lietuvos Respublikos Prezidentas 2022b).

A consequence of the aggression against Ukraine was the Lithuanian president's announcement of strengthening cooperation with the US, Poland, and Germany – Lithuania's strategic security partners – and seeking further strengthening of NATO's eastern flank and assistance to Ukraine. The strengthening of bilateral and trilateral relations was fostered by a common perception of threats. To this end, on February 26, 2022, in Berlin, in a meeting with German Chancellor Olaf Scholz and Polish Prime Minister Mateusz Morawiecki, G. Nausėda declared the formation of a broad coalition to support Ukraine. After all, stressing that "Ukrainians are fighting not only for their own, but also for the freedom and democratic values of all Europe, we must do everything we can to stop Russia's aggression. We are here to form a broad coalition and save an independent, democratic Ukraine" (Lietuvos Respublikos Prezidentas 2022c).

Moreover, the Lithuanian president's strategy included actively supporting Ukraine on its path to EU and NATO integration. At the same time, G. Nausėda hoped that his active involvement in Ukraine would allow Lithuania to strengthen its international position, as well as that Ukraine (after joining NATO) would become one of the guarantors of Lithuania's security, alongside Poland. After all, the president promoted this concept, perceiving it as an instrument for stabilizing his neighborhood. Here are some of the premises:

1. Ukraine has the potential to become the largest and structurally most powerful country (due to its demographic, territorial, and military potential, among other things) in the Central and Eastern European region, attracting the attention of all three Baltic geopolitical actors due to its geopolitical location.
2. Without the inclusion of Ukraine in geostrategic schemes, it is impossible to transform the relationship between the EU and Russia, and in some cases between the US and Russia or the US and the EU.
3. Lithuania and Ukraine's geostrategic interests (especially vis-à-vis Russia and the US) and their substance coincide (unlike Lithuania and

Belarus). It should also be noted that this alliance would strengthen Lithuania's position and reputation in the international arena.

4. Ukraine's strategic partnership with Lithuania is beneficial to Lithuania in these aspects. Lithuania could become an effective geopolitical link between Ukraine, Latvia and Estonia.
5. Poland, Ukraine, and the Baltic States can be extremely closely related economically regarding common defense and security, thus forming a single geopolitical supra-region (Motieka, Statkus, Daniliauskas 2005).

For this reason, on March 10–11, 2022, at an informal meeting of the European Council, G. Nausėda raised the issues of Ukraine's European integration and sanctions against Russia. According to the president,

Ukrainians are fighting for their freedom. For our freedom as well. For the freedom of all Europe. The democratic future of Europe today is being decided on Ukrainian soil. We have done a lot to help Ukrainians, but we can do even more. Symbols in this struggle are very important, so the European Union must send a clear and unambiguous signal to the people of Ukraine that Ukraine belongs to the European family (Lietuvos Respublikos Prezidentas 2022d).

3. Rhetoric and strategic alliances of the Lithuanian president

At the same time, G. Nausėda's communication style in the international arena changed completely after the Russian invasion of Ukraine. A significant change occurred in communication with NATO allies, which turned into a rhetoric of pressure and demands. This was aimed at convincing partners that NATO should secure Ukraine with all available means. The change in the security situation led to an intensification of cooperation with Alliance partners and Ukraine. This translated into the frequency of mutual contacts in 2022–2024, including four visits to Berlin – the President met with German Chancellor O. Scholz; seven complex visits to Kyiv – meetings with Ukrainian President V. Zelenskiy; ten visits to Warsaw – meetings with Polish President A. Duda. The talks focused on policy toward Russia and further aid to Ukraine. In addition, the Lithuanian president intensified strategic cooperation with Poland, including in the B3+1 format, which also includes Latvia and Estonia. The strengthening of the four-party relationship was fostered by a common perception of threats.

Gitanas Nausėda's strategy emphasized the importance of strategic regional cooperation on NATO's eastern flank and in the Baltic basin, this was to deepen security cooperation and make joint diplomatic efforts to mobilize international support for Ukraine (Dudzińska 1.03.2023). In 2023, at the UN General Assembly, G. Nausėda stressed that "the unity of the Baltic States and Poland in matters of security and support for Ukraine is extremely valuable. By representing our interests together, we will much more quickly achieve the desired result – a maximally secure eastern flank of NATO and a victory for Ukraine" (Lrt.lt 2023).

4. Intensification of policy in the EU and NATO forums

During G. Nausėda's presidency, Lithuania's policy toward the EU and NATO saw a tangible change, both in the intensification of efforts and the level of action. The Lithuanian president has clearly defined the fundamental goal of Lithuanian foreign policy: "Lithuania will support Ukraine until victory and will seek to maintain the attention of the West in an attempt to 'maximally limit' the Kremlin's ability to continue the invasion" – as a matter of the highest priority" (Wilno.tvp.pl 2022). Consequently, this required a significant intensification of efforts to increase Ukraine's importance and status in the EU and NATO. The maximum intensity of these efforts was reached in 2022–2023, both in the run-up to and during the period of the NATO summit in Vilnius. What has changed, however, is not only the effort of Lithuania's diplomacy but also the way Ukraine is represented in the EU and NATO forums (Malužinas 2023b: 155).

First, Lithuania has played a significant role in coordinating the sanctions policy against Russia. In April 2022, Lithuania's Foreign Ministry declared the Russian ambassador *persona non grata*, while in late April 2022, it downgraded diplomatic relations with Moscow after revelations of the massacre of civilians in Buča. After all, it also expelled a Russian *chargé d'affaires* official in response to the Russian president's announced annexation of occupied Ukrainian regions. In May 2022, Lithuania completely abandoned Russian gas supplies in favor of more expensive LNG. In February 2023, the Lithuanian president, along with the leaders of Latvia, Estonia, and Poland, sent a letter to EU bodies regarding the use of frozen Russian funds to rebuild post-war Ukraine (Dudzińska 1.03.2023). Eventually, the G7 countries and

the EU froze some €300 billion in Russian central bank assets after the start of Russia's full-scale invasion of Ukraine in February 2022.

Second, the Lithuanian president has begun to widen the circle of direct ties and support between EU and NATO leaders. The establishment of the NATO–Ukraine Council, which gives Kyiv special status and the possibility of regular consultations and is expected to facilitate faster integration into NATO, the adoption of a package of support for Kyiv that consists of three elements, and the announcement by the G7 countries of long-term support for its security on a bilateral basis – could be considered the most important, “practical” result of these efforts during the 2023 meeting of all NATO leaders in Vilnius, which was based primarily on their own political interests (Lorenz 2023).

Some decline in the Alliance's efforts – an adjustment change in the international arena – can be seen after 2023 when the definitive Ukrainian counter-offensive failed and financial aid from key countries (the US) and the EU was withheld: in the US, among others, a \$61 billion package was blocked by Republican Party congressmen, and in the EU, the €50 billion Ukraine Facility was long (and unsuccessfully) in the way of Hungarian Prime Minister Viktor Orbán. Gitanas Nausėda regularly stressed that in the face of new conflicts erupting in the world, Lithuania's diplomatic efforts should focus on mobilizing international support for Ukraine. At the 2024 World Economic Forum in Davos, G. Nausėda publicly called on the leaders of the Alliance countries to increase aid to Ukraine: “The West cannot afford war fatigue until this war is won. Of course, all possible support – political, economic, military, humanitarian – should be concentrated for Ukraine, so that Ukraine can win this war” (Kaunodiena.lt 2024).

These episodes in Lithuania's foreign policy show that the Lithuanian president was quite flexible in his choice of communication methods, often relying on Lithuanian national interests and the need to adapt to prevailing conditions, both geopolitical and international. In general, G. Nausėda's policy toward Ukraine was primarily related to a growing pro-Ukrainian identity and seeking international assistance for this country. He viewed Russian aggression as a threat to the security of his Lithuanian state and the entire region. Therefore, he actively sought further assistance to Ukraine, as well as the international isolation of Russia, including the suspension by the EU and NATO of comprehensive practical cooperation with the regime in Moscow. The actions and strategies taken by the Lithuanian president toward Ukraine in 2022–2024 are summarized in Table.

Table. Strategy, main directions, and effects of the Lithuanian President's foreign policy in 2022–2024

Country/Visits	International factors/conditions	Domestic factors/target	Type of change/purpose	Effect
Ukraine/Kyiv: 7 visits	Expressing solidarity and support for Ukraine in the face of escalating tensions with Russia	Strong pro-EU and Euro-Atlantic orientation	Continuing the goal: bring Ukraine closer to NATO and the EU	Obtaining the status of an EU candidate country
NATO / EU: 5 visits / 16 visits	Russia's invasion of Ukraine	Increase security requirements/ Increase the potential for military-civilian and allied cooperation within NATO	Impose sanctions on Russia / Continuing the goal: to bring Ukraine closer to NATO and the EU / continued assistance to Ukraine	Issued proposals for EU sectoral sanctions against Russia / adoption of 13 sanctions packages / creation of NATO-Ukraine Council / creation of a financial instrument for Ukraine, the Ukraine Facility, amounting to €50 billion for the period 2024–2027 / strengthening defense and deterrence mechanisms within NATO
Germany/ Berlin: 4 visits	Russia's invasion of Ukraine	Increase security requirements	Increasing Alliance forces on Lithuanian territory as part of a battalion battle group commanded by Germany	Building a close strategic alliance / Formation of a German brigade in Lithuania
Poland/ Warsaw: 9 visits	Russia's invasion of Ukraine	Priority of security guarantees	Changing the target – a new quality partnership with Poland	Intensify and deepen cooperation in the fields of security, economic development, and aid to Ukraine
USA/ Washington: 3 visits	Russia's invasion of Ukraine	Maintain security guarantees	Further assistance to Ukraine	The US Senate has approved over a dozen military and financial aid packages for Ukraine. The US has increased the number of its troops stationed in Lithuania

Source: own elaboration.

Conclusions

Despite the limited resources and capabilities of the Lithuanian state, it remains actively engaged in political, military, and humanitarian support for Ukraine. This cooperation is assessed as a tool for enhancing Lithuania's security and strengthening its position in the international arena, including through a pragmatic approach to dialogue with Alliance countries. The strengthening of bilateral and multilateral relations is fostered by a common perception of the threat from the Russian Federation. At the same time, active engagement with Kyiv translates into stronger support for the Lithuanian president from Alliance partners. This is evidenced by the president's support for his 2022–2024 initiative to strengthen cooperation within the EU and NATO to support Ukraine and impose sanctions on Russia and Belarus.

The article closely examines the Lithuanian state's responses to Russian threats, focusing on three hypotheses. H1 suggests that an increased sense of threat from Russia strengthens political as well as military cooperation between Lithuania, Ukraine, and the Alliance. H2 highlights how the active policy of the Lithuanian president contributes to Lithuanian and regional security and assistance to Ukraine. H3 addresses the analysis of the Lithuanian president's strategic priorities, increasing his activity in the face of a changing security environment. The article's analyses provide evidence to support these hypotheses, demonstrating the president's flexibility and commitment to shaping the security of Lithuania and the region.

References

- Buchowski, K. (2017), *Prezydentka Republiki Litewskiej Dalia Grybauskaitė* [Dalia Grybauskaitė, President of the Republic of Lithuania], "Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobiety" 2(3): 92–119.
- Delfi.lt (2022), *Nausėda: Vakarų žinutė Maskvai turi būti labai aiški*, <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/nauseda-vakaru-zinute-maskvai-turi-buti-labai-aiski-89305809> (27.01.2022).
- Dudzińska, K. (1.03.2023), *Wpływ wojny na Ukrainie na politykę bezpieczeństwa Litwy* [The Impact of the War in Ukraine on Lithuania's Security Policy], PISM. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych 18, <https://www.pism.pl/publikacje/wpływ-wojny-na-ukrainie-na-politykę-bezpieczeństwa-litwy> (1.03.2023).

- Dueck, C. (2005), *Realism, Culture and Grand Strategy: Explaining America's Peculiar Path to World Power*, "Security Studies" 14(2): 195–231.
- Gritėnas, T. (2017), *Lietuvos ir Estijos santykiai: nuo išvadinimo kvailiais iki bendrų grėsmių ir sprendimų*, <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/lietuv-os-ir-estijos-santykiai-bendros-problemos-bet-skirtingi-iprociai-57-808950> (11.06.2017).
- Janeliūnas, T. (2019), *The President's Influence on the Formation of Lithuanian Foreign Policy: A Shift of the Power Center During Grybauskaitė's Term*, <https://www.journals.vu.lt/politologija/article/download/13332/12250/19268> (5.05.2024).
- Janeliūnas, T. (2021), *Changes and Adjustment in the Foreign Policy of Lithuania During Dalia Grybauskaitė's Presidency*, "Journal of Baltic Studies" 52(2): 221–244. DOI: 10.1080/01629778.2021.1876120.
- Kaunodiena.lt (2024), *G. Nausėda vyks į Pasaulio ekonomikos forumą Davose*, <https://m.kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/politika/g-nauseda-vyks-i-pasaulio-ekonomikos-foruma-davose-1156551> (15.01.2024).
- Kojala, L., V. Ivanauskas (2015), *Lithuanian Eastern Policy 2004–2014: The Role Theory Approach*, "Lithuanian Foreign Policy Review" 32: 49–72.
- Kuczyńska-Zonik, A. (2019), *Partnerstwo Wschodnie jako kluczowy element polityki zagranicznej państw bałtyckich* [Eastern Partnership As a Key Element of the Baltic States' Foreign Policy], "Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej" 2: 137–153. DOI: 10.36874/RIESW.2019.2.5.
- Lietuvos Respublikos Prezidentas (2022a), *Prezidentas Kijeve: agresijos akivaizdoje Ukraina neliks viena*, <https://www.lrp.lt/lt/prezidentas-kijeve-agresijos-akivaizdoje-ukraina-neliks-viena/37783> (23.02.2022).
- Lietuvos Respublikos Prezidentas (2022b), *Prezidentas: brutalus Kremliaus režimas nesustos, jeigu jo nestabdysime*, <https://www.lrp.lt/lt/ziniasklaidos-centras/naujienos/prezidentas-brutalus-kremliaus-rezimas-nesustos-jeigu-jo-nestabdysime/37816> (3.02.2022).
- Lietuvos Respublikos Prezidentas (2022c), *Prezidentas: Lietuva inicijuoja plačią koaliciją paremti Ukrainą*, <https://www.lrp.lt/lt/ziniasklaidos-centras/naujienos/prezidentas-lietuva-inicijuoja-placia-koalicija-paremti-ukraina/37824> (26.02.2022).
- Lietuvos Respublikos Prezidentas (2022d), *Europos Vadovų Taryboje Prezidentas kels Ukrainos europinės integracijos ir sankcijų Rusijai klausimus*, <https://www.lrp.lt/lt/naujienos/europos-vadovu-taryboje-prezidentas-kels-ukrainos-europines-integracijos-ir-sankciju-rusijai-klausimus/37985> (10.03.2022).
- Lorenz, W. (2023), *Szczyt NATO w Wilnie – decyzje w sprawie Ukrainy* [NATO Summit in Vilnius – Decisions on Ukraine], PISM. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych 95, <https://www.pism.pl/publikacje/szczyt-nato-w-wilnie-decyzje-w-sprawie-ukrainy> (14.07.2023).

- Lrt.lt (2023), *Nausėda: współpraca krajów bałtyckich z Polską jest konieczna dla wzmocnienia bezpieczeństwa* [Nausėda: Baltic Countries' Cooperation with Poland Is Necessary to Strengthen Security], <https://www.lrt.lt/pl/wiadomosci/1261/2081200/nauseda-wspolpraca-krajow-baltyckich-z-polska-jest-konieczna-dla-wzmocnienia-bezpieczenstwa> (20.09.2023).
- Malužinas, M. (2022a), *Polityka zagraniczna prezydenta Litwy – Ginatautasa Nausėdy w latach 2019–2022. Kontynuacja czy zmiana?* [Lithuanian President Gintautas Nausėda's Foreign Policy 2019–2022: Continuation or Change?], "Środkowoeuropejskie Studia Polityczne" 4: 65–96. DOI: 10.14746/ssp.2022.4.4.
- Malužinas, M. (2022b), *Pozycja ustrojowa prezydenta w systemie parlamentarnym i semiprezydentkim w świetle konstytucji litewskich z 1922 r. i 1992 r. – analiza porównawcza* [The Constitutional Position of the President in the Parliamentary and Semi-presidential Systems in the Light of the Lithuanian Constitutions of 1922 and 1992 – Comparative Analysis], "Przegląd Prawa Konstytucyjnego" 1(65): 173–185. DOI: 10.15804/ppk.2022.01.13.
- Malužinas, M. (2023a), *Lithuanian President Gitanas Nausėda's Central and Eastern European Foreign Policy in 2019–2022: Continuation or Change?*, "Lithuanian Annual Strategic Review" 20(1): 153–172. DOI: 10.47459/lasr.2023.20.7.
- Malužinas, M. (2023b), *The Role of Small States in Promoting International Security: Lithuania Strategy*, "Przegląd Strategiczny" 16: 155–166. DOI: 10.14746/ps.2023.1.11.
- Motieka, E., N. Statkus, J. Daniliauskas (2005), *Globali geopolitinė raida ir Lietuvos užsienio politikos galimybės*, "Lietuvos metinė strateginė apžvalga" 3(1): 39–80. DOI: 10.47459/lmsa.2005.3.2.
- Vilson, M. (2015), *The Foreign Policy of the Baltic States and the Ukrainian Crisis: A Case of Europeanization?*, "New Perspectives" 23(2): 49–76.
- Wilno.tvp.pl (2022), *G. Nausėda w Kijowie: Litwa będzie wspierać Ukrainę aż do zwycięstwa* [G. Nausėda in Kyiv: Lithuania Will Support Ukraine until Victory], <https://wilno.tvp.pl/61533340/g-nauseda-w-kijowie-litwa-bedzie-wspierac-ukraine-az-do-zwyciestwa> (28.07.2022).
- Betlii, O. (2016), *Zowniszníopolitycznyj audyt. Pidtrymka Ukrajiny Łytwoju – prahmatyzm czy realizm?*, Institute of World Politics, <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/12/13/7058809/> (13.12.2016).

Tematyka bezpieczeństwa w programie wyborczym Komitetu Wyborczego Wyborców Śląscy Samorządowcy w wyborach samorządowych w 2024 roku

Security Issues in the Electoral Program of Electoral Committee of Silesian
Local Government Officials in the 2024 Local Elections

ANDRZEJ SZCZEPAŃSKI

Dr, Collegium Witelona Uczelnia Państwowa, e-mail: andszcz@wp.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-0632-1713>

Streszczenie: Zasadniczym celem artykułu jest podjęcie próby przedstawienia założeń programowych Komitetu Wyborczego Śląscy Samorządowcy w wyborach samorządowych w 2024 r. w aspekcie tematyki bezpieczeństwa. Dokonano eksplanacji najważniejszych zagadnień teoretycznych, w tym m.in. kategorii bezpieczeństwa, jego typologii, pojęcia mniejszości narodowej i tożsamości śląskiej. Wykorzystano następujące metody badawcze: komparatystyczną i statystyczną, przy zastosowaniu krytyki piśmiennictwa i analizy źródeł jako przykładowych technik badawczych.

Słowa kluczowe: Śląscy Samorządowcy, mniejszość niemiecka, bezpieczeństwo, wybory samorządowe, województwo opolskie

Abstract: The primary aim of this article was to attempt to present the programme assumptions of the Electoral Committee of Silesian Local Government Officials in the 2024 local elections, with a focus on security-related issues. The most important theoretical issues were explained, including categories of security, its typology, the concept of a national minority, and Silesian identity. The following research methods were used: comparative and statistical, along with the use of literature criticism and source analysis as exemplary research techniques.

Keywords: Silesian Local Government Officials, German minority, security, local elections, Opole Voivodeship

Zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (dalej: NSP) w 2021 r. województwo opolskie zamieszkiwały 954 133 osoby, wśród których 114 073 respondentów zadeklarowało narodowość odmienną od polskiej. Najliczniejszą grupę spośród nich tworzyli ankietowani deklarujący pochodzenie śląskie – 60 049 osób i niemieckie – 59 911 osób

(*Tablice z ostatecznymi danymi* 2021). Pierwsi spośród wymienionych wchodzi w skład mniejszości narodowej¹ niemieckiej, będącej jedną z dziewięciu uznanych prawnie mniejszości narodowych w Polsce (Ustawa 2005/17/141). Jest ona najliczniejszą spośród nich i charakteryzuje ją posiadanie najbardziej rozbudowanej struktury organizacyjnej (Nitschke 2012: 195). Z kolei druga grupa – „śląska” – nie legitymuje się statusem mniejszości narodowej lub etnicznej, a spoiwem ją konstytuującym jest „śląska tożsamość”. Zdaniem Haliny Rusek niesie ona za sobą różne konotacje, ponieważ może występować równolegle zarówno z polską, jak i niemiecką orientacją narodowościową, a także być deklarowaną przez osoby z indyferentną narodowością. Śląską społeczność reprezentuje stosunkowo liczne grono organizacji, które już od lat 90. XX w. „wśród najważniejszych zadań umieszczają przede wszystkim podniesienie rangi regionu i dowartościowanie miejscowej ludności” (Rusek 2015: 125–126).

Nadrzędnym celem niniejszego artykułu jest przedstawienie programu wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Śląscy Samorządowcy (dalej: KWW Śląscy Samorządowcy) w aspekcie szeroko rozumianego zagadnienia bezpieczeństwa. Wskazana organizacja została założona na potrzeby wyborów samorządowych w 2024 r. przez przedstawicieli Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim (dalej: TSKN) i Śląskiego Stowarzyszenia Samorządowego (dalej: ŚSS). Wśród narzędzi i metod badawczych zastosowanych w pracy wykorzystano m.in.: komparatystyczną, analizy źródeł (w tym internetowych), statystyczną i krytyki piśmiennictwa.

1. Bezpieczeństwo – założenia eksplanacyjne

Termin „bezpieczeństwo” definiowany jest w potocznym rozumieniu jako brak zagrożeń (Zięba 2012: 7), natomiast w dyskursie naukowym podkreśla się jego złożoność, wieloznaczność i interdyscyplinarność. Charakteryzowane pojęcie jest przedmiotem badań wielu dyscyplin naukowych, m.in.:

¹ Na potrzeby niniejszej pracy przyjęto za Krzysztofem Koźbiałem, że mniejszość narodowa oznacza „grupę ludności, mniejszą liczebnie od największej grupy narodowościowej w danym państwie – zwaną niekiedy narodem dominującym – odróżniającą się od niej językiem, kulturą, tradycją, historią, niekiedy religią” (Koźbial 2013: 41).

nauk o bezpieczeństwie, nauk o polityce, nauk prawnych, socjologii, psychologii i historii. Każda z nich w odmiennym kontekście analizuje zagadnienie bezpieczeństwa, jego zakres, rodzaje i obszar badawczy, skupiając uwagę na różnych aspektach zjawiska. Tym samym w literaturze przedmiotu można odnaleźć bogatą ofertę eksplanacyjną charakteryzowanej kategorii i jej typologii (Szczepański 2023: 27–28).

Na potrzeby niniejszej pracy przyjęto za Ryszardem Ziębą, że pochodzenia słowa bezpieczeństwo należy doszukiwać się w łacińskim terminie *sine cura* (*securitas*), który tłumaczony jest jako „bez pieczy” (Zięba 2014: 13). Oznacza ono stan pewności, spokoju i zabezpieczenia oraz brak zagrożeń i ochronę przed niebezpieczeństwem. Ponadto zawiera w sobie również zaspokojenie takich potrzeb, jak: pewności rozwoju, przetrwania, istnienia, całości, niezależności, tożsamości i posiadania (Zięba 2004: 27). To jednocześnie potrzeba podmiotowa, zarówno jednostek, jak i wielkich grup społecznych, m.in. narodów, państw i społeczeństw, a także instytucji je reprezentujących. Potrzeba bezpieczeństwa ma charakter egzystencjalny i niezbywalny (naczelny), a jej brak determinuje wystąpienie niepokoju i poczucia zagrożenia (Zięba 2014: 13). Bezpieczeństwo może być analizowane w trzech wymiarach: podmiotowym, przedmiotowym i funkcjonalnym. W pierwszym definiowane jest jako pewność istnienia i przetrwania podmiotu, w drugim jako niepodważalność jego szans rozwojowych, a w trzecim „zmienność w czasie subiektywnych i obiektywnych aspektów bezpieczeństwa, tj. pewności funkcjonowania i rozwoju danego podmiotu” (Zięba 2012: 8–9).

Włodzimierz Fehler zauważa, że bezpieczeństwo stanowi kategorię niepodzielną, jednak dla celów analitycznych, badawczych i praktycznych konstruowane są jego różne typologie. Wśród najważniejszych autor wyróżnił następujące: przedmiotowe, podmiotowe, przestrzenne, czasu i źródła zagrożeń (Fehler 2012: 9). Jak podaje Mariusz Ciszek, Józef Kukułka dokonał podziału, opierając się na wymiarach: podmiotowym, przedmiotowym i procesualnym (Ciszek 2011: 167), natomiast Zdzisław Jagiełło zaproponował podział bazujący na kryterium: podmiotowym, przedmiotowym, przestrzennym i sposobu organizowania (Jagiełło 2015: 14). W niniejszej pracy przyjęto typologię zaproponowaną przez Jerzego Stańczyka, który dokonał kategoryzacji na podstawie następujących zmiennych: podmiot bezpieczeństwa, jego przedmiot, przestrzeń i cel. Bezpieczeństwo w ujęciu podmiotowym może dotyczyć zarówno pojedynczych jednostek, jak i większych zbiorowości;

w zakresie przedmiotowym obejmuje ono m.in. bezpieczeństwo polityczne², kulturowe³, społeczne⁴, ekologiczne⁵ i ekonomiczne⁶; w kontekście przestrzennym związane jest z umiejscowieniem bezpieczeństwa na określonym obszarze i może oznaczać np. bezpieczeństwo miejscowe, lokalne i regionalne; zaś odnośnie do celu bezpieczeństwa przyjmuje ono walor negatywny lub pozytywny (Stańczyk 1996: 20–28).

² Bezpieczeństwo polityczne oznacza zagwarantowanie niezależności politycznej państwa (jego suwerenności) i warunków do niezakłóconego rozwoju i funkcjonowania podmiotów systemu politycznego. Podmiotami bezpieczeństwa politycznego będą wszyscy uczestnicy (zbiorowi lub indywidualni) procesów politycznych, w tym m.in. państwo, organy władzy, instytucje polityczne i posiadający prawa polityczne obywatele, niezależnie od ich pochodzenia etnicznego (Zalewski 2017: 346–347).

³ Bezpieczeństwo kulturowe to „zdolność państwa do ochrony tożsamości i dóbr kultury oraz dziedzictwa narodowego szczególnie w warunkach otwarcia na świat, umożliwiających rozwój kultury poprzez internalizację wartości niesprzecznych z własną tożsamością” (Kośmider 2014: 28). Jako element bezpieczeństwa kulturowego wyszczególnia się ponadto kategorię bezpieczeństwa tożsamościowego, stosowaną w „kontekście wizji narodu – jego powiązania z tradycyjnymi wierzeniami przodków, wizją historii, położenia w środowisku międzynarodowym czy moralności narodu” (Zajdel 2023: 9). Tym samym w odniesieniu do mniejszości narodowych i etnicznych bezpieczeństwo kulturowe (w tym tożsamościowe) będzie oznaczać sytuację, w której wskazane grupy posiadają możliwość umacniania własnej odrębności i tożsamości etnicznej, rozwijania i utrwalania swojej kultury i jednoczesnego czerpania z dorobku kulturowego innych społeczności narodowościowych (Szyszlak 2015: 30).

⁴ Bezpieczeństwo społeczne, określane także jako bezpieczeństwo ludzkie, ma na celu stwarzanie jednostkom warunków do godnej egzystencji i zapobiegania zagrożeniom ekonomicznym, a także zagwarantowanie im wolności i praw obywatelskich. Związane jest z zaspokajaniem potrzeb egzystencjalno-socjalnych, psychiczno-emocjonalnych, edukacyjno-kulturalnych i interakcyjnych. Podstawowym podmiotem bezpieczeństwa społecznego jest człowiek i grupy społeczne, które umożliwiają mu wszechstronny rozwój (Loranty 2017: 374–378).

⁵ Bezpieczeństwo ekologiczne dotyczy zachowania równowagi w środowisku naturalnym, przejawiającej się w utrzymaniu przyrody (ożywionej i nieożywionej) w stanie niezakłóconym (Szmulik 2012: 8). Oznacza tym samym „zespół uwarunkowań chroniących człowieka i środowisko przed zagrożeniami ekologicznymi oraz takie kształtowanie stosunków naturalnych i społecznych w biosferze Ziemi, które tworzy właściwe warunki życia dla całej ludzkości, nie podważając zarazem podstaw życia na naszej planecie, głównie poprzez wdrażanie i realizację koncepcji zrównoważonego rozwoju” (Kaczmarek, Łepkowski, Zdrodowski 2008: 16).

⁶ Bezpieczeństwo ekonomiczne to kategoria wielowątkowa i złożona, w której najważniejszym elementem jest czynnik materialny, determinujący standardy i jakość życia społeczeństw, zarówno w aspekcie indywidualnym, jak i lokalnym oraz międzynarodowym (Szczepański 2023: 37).

2. Komitet Wyborczy Wyborców Śląscy Samorządowcy jako polityczna reprezentacja mniejszości niemieckiej Śląska Opolskiego

Najliczniejsze skupiska mniejszości niemieckiej odnotowuje się na terenie Górnego Śląska, zwłaszcza Śląska Opolskiego (Plewko 2000: 89), gdzie tworzy ona zwarte skupiska mieszkańców. Występują one na wschód od Odry, w okolicach Strzelec Opolskich, Kędzierzyna-Koźla, Ozimka i Olesna – w następujących powiatach: strzeleckim, opolskim, krapkowickim, oleskim, prudnickim kędzierzyńsko-kozielskim, kluczborskim i opolskim – miejskim (Mniejszości Narodowe i Etniczne b.d.). Zgodnie z danymi szacunkowymi liczba przedstawicieli grupy na przełomie XX i XXI w. wskazywana była między 300 a 500 tys. osób (Popieliński 2020: 97). Powyższe obliczenia istotnie odbiegają jednak od danych pozyskanych w trakcie NSP w 2002 r., 2011 r. i 2021 r. Zgodnie z wynikami pierwszego z wymienionych Polskę zamieszkiwało 147 094 obywateli polskich deklarujących narodowość niemiecką, z czego 104 339 osób w województwie opolskim, natomiast w trakcie drugiego spisu liczba przedstawicieli mniejszości wyniosła 144 328, w tym 78 157 osób w województwie opolskim (Mniejszości Narodowe i Etniczne b.d.). Podczas NSP z 2021 r. odnotowano 144 177 niemieckich deklaracji narodowościowych, w tym 59 911 osób na terenie województwa opolskiego (*Tablice z ostatecznymi danymi 2021*), ale do momentu powstania niniejszego artykułu (październik 2024 r.) Główny Urząd Statystyczny nie podał informacji, ilu spośród wskazanych respondentów posiadało obywatelstwo polskie, który to warunek jest niezbędny do otrzymania statusu mniejszości narodowej.

Mniejszość niemiecka posiada najszerszą reprezentację instytucjonalną spośród wszystkich mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. Zdecydowana większość jej podmiotów jest zrzeszona w Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych (dalej: ZNSSK) z siedzibą w Opolu, który pełni funkcję tzw. organizacji dachowej, tzn. pełniące opiekę i przewodnictwo nad pozostałymi instytucjami niemieckimi (Szczepański 2021: 60). Wśród najważniejszych celów ZNSSK wyróżnia się: pośredniczenie w rozwiązywaniu spraw pomiędzy członkami Związku; reprezentowanie ich interesów w stosunkach z władzami polskimi i niemieckimi; podtrzymywanie tożsamości językowej i narodowej Niemców w Polsce; pielęgnowanie oraz rozwój oświaty i kultury niemieckiej. Statut ZNSSK przewiduje trzy rodzaje członkostwa w organizacji: zwyczajne, stowarzyszone i wspierające. Pierwszą grupę mogą stanowić towarzystwa

społeczno-kulturalne mniejszości w Polsce⁷, drugą – niemieckie organizacje branżowe, które posiadają siedzibę w Polsce i współrealizują na określonym terenie cele wymienionych powyżej towarzystw, natomiast trzecią – „inne organizacje niemieckie w Polsce, których działalność ma charakter lokalny i ogólnokrajowy”⁸ lub „pokrewne do Związku organizacje zagraniczne mające chęć wspierać działalność ZNSSK w Polsce” (Statut Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce b.d.).

Największą spośród organizacji mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce jest TSKN, do którego na przełomie pierwszej i drugiej dekady XXI w. należało ok. 30 tys. osób (Czok 2023). Organizacja została zarejestrowana 16 lutego 1990 r. przez Sąd Wojewódzki w Opolu pod nazwą Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej na Śląsku Opolskim z siedzibą w Gogolinie⁹. Struktura wewnętrzna TSKN obejmuje następujące podmioty: członków, Niemieckie Koła Przyjaźni – Deutsche Freundschaftskreise (DFK), zarządy: Gminne, Powiatowe i Wojewódzkie. Członkiem zwyczajnym może zostać każda osoba fizyczna o niemieckiej narodowości, która zamieszkuje na terenie działalności Towarzystwa. Członkostwo honorowe może być przyznane zarówno osobie fizycznej – o niemieckiej narodowości lub pochodzeniu, jak i jednostce o innej narodowości i pochodzeniu, powołanej przez Walne Zgromadzenie Koła i zatwierdzonej przez Zarząd Towarzystwa. Z kolei status członka wspierającego może uzyskać każda osoba fizyczna lub prawna, która deklaruje poparcie dla Towarzystwa (Opiola, Czabanowska 2023: 73).

Do najważniejszych celów działalności Towarzystwa należą m.in.: krzewienie, popularyzacja i rozwój niemieckiej oświaty, kultury, sztuki oraz języka; występowanie do władz i instytucji publicznych w imieniu ludności niemieckiej zamieszkałej na terenie działalności TSKN; reprezentowanie zbiorowych i indywidualnych interesów członków organizacji; wspieranie partnerskiej współpracy ludności niemieckiej z polską; działanie na rzecz ekologii, edukacji obywatelskiej, turystyki i rekreacji, rozwoju obszarów wiejskich, opieki nad zabytkami, ochrony i promocji zdrowia; udzielanie pomocy osobom powracającym na stałe z Niemiec i innych krajów; organizowanie

⁷ Jednym z 25 podmiotów jest TSKN.

⁸ Są to organizacje i fundacje powołane do życia ze struktur mniejszości niemieckiej, których aktywność nie ogranicza się wyłącznie do przedsięwzięć związanych z mniejszością, ale odnosi się także do wspomagania społeczności całego regionu. Jedną z takich instytucji jest ŚSS (Rosenbaum i in. 2018: 62–64).

⁹ Aktualna siedziba Towarzystwa mieści się w Opolu.

wsparcia dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz uczestniczenie w życiu polityczno-społecznym m.in. poprzez udział w referendach i wyborach samorządowych oraz parlamentarnych (Statut Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim b.d.). Mając powyższe na uwadze, można skonstatować, że – zgodnie ze stanowiskiem Lecha M. Nijakowskiego i Sławomira Łodzińskiego – TSKN osiągnęło status „partii etnicznej rozumianej jako organizacja społeczna (a więc także stowarzyszenie), które jest oficjalnym przedstawicielem grupy etnicznej lub narodowej i dąży do udziału we władzy na wszystkich jej szczeblach – lokalnym, regionalnym i centralnym” (Nijakowski, Łodziński 2003: 163). Mniejszość niemiecka już od 1990 r. partycypuje w procesie selekcji kandydatów¹⁰ i jako komitet wyborczy wyborców deleguje swoich przedstawicieli do rywalizacji wyborczej na szczeblu gmin, powiatów, województwa opolskiego i na arenie parlamentarnej. Największe poparcie wyborcze komitet uzyskał na początku lat 90. XX w. i od tego momentu zainteresowanie jego ofertą sukcesywnie maleje, co dostrzegalne jest zwłaszcza w kontekście elekcji parlamentarnych¹¹ (Lis 2016; Szczepański 2022a, 2022b).

Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe, które do 2001 r. nosiło nazwę Klubu Samorządowego, zostało powołane do życia w 1991 r. w Leśnicy, a zarejestrowane trzy lata później. W skład organizacji wchodzi aktualni i byli samorządowcy z województwa opolskiego i śląskiego. Stowarzyszenie prowadzi działalność pożytku publicznego na rzecz ogółu ludności na terenie Rzeczypospolitej Polskiej ze szczególnym uwzględnieniem Śląska. Do najważniejszych celów ŚSS należy m.in.: podejmowanie działań na rzecz tolerancji i współpracy wszystkich ludzi, niezależnie od narodowości, światopoglądu i miejsca zamieszkania; reprezentowanie interesów swoich członków wobec instytucji publicznych i prywatnych; reprezentowanie

¹⁰ Po raz pierwszy przedstawiciel mniejszości Henryk Król wziął udział w wyborach uzupełniających do Senatu, przeprowadzonych w dniach 4 i 18 lutego 1990 r. W pierwszej turze zagłosowało na niego 84 601 osób, zaś w drugiej otrzymał 124 498 głosów. Uzyskane poparcie okazało się niewystarczającym do zdobycia mandatu.

¹¹ Od momentu pierwszych, w pełni wolnych wyborów w 1991 r. stale malała liczba głosów oddanych na kandydatów mniejszości niemieckiej, co warunkowało zmniejszanie się reprezentacji politycznej grupy w parlamencie. W trakcie kadencji 1991–1993 mniejszość posiadała siedmiu posłów i jednego senatora, w latach 1993–1997 – czterech posłów i senatora, w okresie 1997–2007 – dwóch posłów, a w latach 2007–2023 – już tylko jednego posła. W wyborach z 2023 r. żaden z kandydatów KWW Mniejszość Niemiecka nie zdobył miejsca w parlamencie.

interesów Stowarzyszenia w stosunkach zagranicznych, w szczególności ze stroną niemiecką; pobudzanie aktywności społeczno-politycznej i warunków do podnoszenia poziomu kultury, sztuki i oświaty mieszkańców Śląska, zwłaszcza osób pochodzenia niemieckiego; stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego gmin; stymulowanie procesu kreacji elit intelektualnych, politycznych i gospodarczych ludności rodzimej; popularyzowanie wiedzy o Unii Europejskiej – jej prawie, działaniach organów i polityce, głównie w kontekście problematyki rolnej i terenów wiejskich; pielęgnowanie i popularyzowanie wielokulturowości Śląska oraz „reprezentowanie interesów Stowarzyszenia wobec władz Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku, Fundacji Rozwoju Śląska oraz innych organizacji mniejszościowych”. Członkowie ŚSS dzielą się na zwyczajnych i wspierających. Pierwszą grupę tworzą przede wszystkim aktualni i byli prezydenci, burmistrzowie, wójtowie i przewodniczący rad miast i gmin, deklarujący czynną realizację celów i zadań Stowarzyszenia. Członkami wspierającymi mogą natomiast zostać osoby fizyczne i prawne popierające cele statutowe organizacji, niezależnie od miejsca swojego zamieszkania/siedziby (Statut Śląskiego Stowarzyszenia Samorządowego b.d.). Stowarzyszenie liczy 54 członków, wśród których znajdują się następujący politycy mniejszości niemieckiej: Ryszard Galla, doradca Marszałka Sejmu ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych, były poseł; Zuzanna Donath-Kasiura, Wicemarszałek Województwa Opolskiego; Rafał Bartek, przewodniczący Sejmiku Województwa Opolskiego i przewodniczący TSKN; Józef Swaczyna, były starosta powiatu strzeleckiego; Łukasz Jastrzembski, burmistrz Leśnicy i przewodniczący ŚSS; Waldemar Czaja, były wójt gminy Zębówice; Hubert Ibrom, burmistrz Ujazdu (ŚSS).

Podczas konferencji prasowej TSKN zorganizowanej dnia 13 grudnia 2023 r. R. Bartek zadeklarował powstanie nowego projektu politycznego – Śląscy Samorządowcy, utworzonego z myślą o uczestnictwie w wyborach samorządowych w 2024 r. Zgodnie z założeniami miał on być „otwarty dla wszystkich regionalistów – zarówno na osoby czujące się Niemcami, jak i Ślązakami czy Polakami”, a jako jego nadrzędną wartość wskazano „zachowanie obszaru wolności i podmiotowości oraz samorządności lokalnej społeczności śląskiej w polityce regionalnej ze szczególnym uwzględnieniem wielokulturowości regionu” (Śląscy Samorządowcy 13.12.2023). Oparty „na bazie działającego od 30 lat Śląskiego Stowarzyszenia Samorządowego” KWW Śląscy Samorządowcy został zarejestrowany dnia 5 lutego 2024 r., a wśród jego głównych celów programowych wskazano m.in.:

działania na rzecz zachowania i promocji śląskiego dziedzictwa językowego i kulturowego regionu; budowanie społeczeństwa obywatelskiego; ugruntowywanie postaw obywatelskich; współpracę wszystkich szczebli samorządu terytorialnego; promocję i poszanowanie praw mniejszości narodowych oraz pielęgnację i promocję wielokulturowości regionu (Śląscy Samorządowcy 6.02.2024).

3. Wybrane założenia programu wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Śląscy Samorządowcy

Na mocy rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów (Rozporządzenie 2024/109) data wyborów samorządowych została wyznaczona na dzień 7 kwietnia 2024 r. Do wyborów został zgłoszony m.in. KWW Śląscy Samorządowcy, którego kandydaci¹², oprócz przedstawicieli TSKN i ŚSS, rekrutowali się również spoza wskazanych organizacji, z grona osób, „dla których kwestie zachowania wielokulturowości i wielojęzyczności stanowią dobra ponadczasowe, które powinny być zachowane”. W trakcie zorganizowanej dnia 5 marca 2024 r. konwencji wyborczej przedstawiono program wyborczy Komitetu (Ogiolda 2024b), w którego preambule podkreślono „spójność terytorialną województwa, otwartą tożsamość jego mieszkańców” i „silne przywiązanie do tradycji przy jednoczesnej otwartości na nowoczesność”. Wskazano przy tym najważniejsze cele organizacji, tj.: „dbałość o systematyczny rozwój dzięki wykorzystaniu wielokulturowości regionu i innowacyjności, poszanowanie niezbywalnych praw ludzkich oraz wielowiekowych tradycji śląskich, zapewnienie silnej pozycji gospodarczej, bezpieczeństwa i dobrobytu rodzin, budowanie dobrych relacji międzynarodowych oraz silnej pozycji województwa opolskiego w Unii Europejskiej” (Program wyborczy 2024).

Program bazował na pięciu głównych problemach: „Obywatelskie i wielokulturowe Opolskie”, „Zdrowi i aktywni mieszkańcy”, „Gospodarne i bezpieczne Opolskie”, „Kultura i edukacja regionu” oraz „Turystyczne

¹² Do rywalizacji wyborczej przystąpiło 14 kandydatów na urzędy wójtów i burmistrzów, 300 kandydatów do rad gmin i miast (w 30 gminach), 148 kandydatów do rad (6) powiatów i 38 kandydatów do Sejmiku Województwa Opolskiego.

Opolskie”. Poniżej przedstawiono wybrane założenia, zawarte we wskazanych obszarach tematycznych.

W ramach zagadnienia **„Obywatelskie i wielokulturowe Opolskie”** zapowiedziano m.in.: przeprowadzenie działań na rzecz zachowania i promocji śląskiego dziedzictwa językowego i kulturowego regionu; budowę społeczeństwa obywatelskiego zgodnie z konstytucyjnym ładem prawnym i podstawowymi prawami, obowiązkami i swobodami obywatelskimi; wzmocnienie postaw obywatelskich opartych na porządku demokratycznym, równości wobec prawa i chrześcijańskich wartościach; współpracę wszystkich szczebli samorządu terytorialnego w celu zrównoważonego rozwoju regionu i dobrobytu jego mieszkańców; promocję i poszanowanie praw zamieszkałych na terenie województwa opolskiego mniejszości narodowych i etnicznych, w tym w szczególności mniejszości niemieckiej; pielęgnację i lansowanie wielokulturowości Opolszczyzny poprzez stwarzanie odpowiednich warunków do rozwoju edukacji, nauki i kultury regionu; zwiększanie nakładów finansowych na rzecz wspierania organizacji pozarządowych.

Obszar **„Zdrowi i aktywni mieszkańcy”** obejmował następujące deklaracje: podjęcie działań na rzecz wzmocnienia podstawowej opieki zdrowotnej; wsparcie tworzenia sieci klubów seniora; kontynuowanie wsparcia programów senioralnych w postaci np. Uniwersytetów Trzeciego Wieku; subsydiowanie działań w zakresie „pomocy sąsiedzkiej” adresowanej do osób niesamodzielných; opracowywanie i wdrażanie specjalnych programów zdrowotnych w regionie; kontynuowanie dofinansowywania wojewódzkich i powiatowych jednostek szpitalnych; stworzenie modelu klubów aktywności młodzieży i zajęć pozalekcyjnych.

W części **„Gospodarne i bezpieczne Opolskie”** zaproponowano następujące rozwiązania: niwelowanie skutków niekorzystnych zjawisk pogodowych i zapobieganie im poprzez odbudowę i wsparcie systemu melioracji; dofinansowanie inwestycji związanych z gromadzeniem i zagospodarowaniem wód opadowych; kontynuowanie inwestycji przeciwpowodziowych; pomoc w uzbrajaniu mniejszych ośrodków inwestycyjnych i budowy dróg dojazdowych do nich; opracowanie i wdrożenie systemu rewitalizacji zaniedbanych nieruchomości; wzmocnienie szkolnictwa zawodowego i technicznego; rozwój infrastruktury komunikacyjnej; podjęcie działań mających na celu zwiększenie finansowania inwestycji w odnawialne źródła energii, niską emisję i termomodernizację; wykorzystanie Odry jako szlaku transportowego.

Zagadnienie **„Kultura i edukacja regionu”** zawierało następujące propozycje: rozwój potencjału osobowego mieszkańców Opolszczyzny; poprawa

jakości kształcenia w nauczaniu języków obcych; mobilność edukacyjna i równy dostęp do edukacji; wspieranie rozwoju dwujęzyczności polsko-niemieckiej i edukacji w języku śląskim na wszystkich etapach kształcenia; wprowadzenie stałego funduszu wsparcia na rzecz kultury i edukacji mniejszościowej; utworzenie Centrum Edukacyjnego promującego wielojęzyczność regionu; wsparcie Centrum Dokumentacyjno-Wystawienniczego Niemców w Polsce¹³; promowanie historii i wielokulturowego dziedzictwa Opolszczyzny w stałych i czasowych wystawach prezentowanych w placówkach muzealnych; zadbanie o wprowadzenie napisów w języku niemieckim i śląskim w prezentowanych ekspozycjach; wspieranie kół miłośników historii regionu, w tym powołanie Międzynarodowego Przeglądu Amatorskich Orkiestr Dętych i utrzymanie stanowiska Pełnomocnika Zarządu Województwa Opolskiego ds. Wielokulturowości¹⁴.

W ramach problemu „**Turystyczne Opolskie**” zadeklarowano m.in.: rozwój turystyki kulturowej uwzględniającej walory kulturowe regionu; zwiększenie środków finansowych na promocję dziedzictwa kulturowego i podkreślenie znaczenia turystyki regionalnej jako elementu budowania tożsamości lokalnej (Program wyborczy 2024).

Wnioski

Zdaniem przedstawicieli KWW Śląscy Samorządowcy uzyskany rezultat wyborczy okazał się dużym sukcesem, który „optymistycznie rokuje na przyszłość”. Podkreślano przy tym wagę i znaczenie „nowej marki politycznej w miejsce ustępującego Komitetu Wyborczego Wyborców Mniejszość Niemiecka”, marki, „której elementem byli i są kandydaci mniejszości niemieckiej” (Świerc 2024). Uzyskano 178 mandatów w radach 29 gmin,

¹³ Instytucja ta została utworzona w Opolu w 2022 r. i zajmuje się m.in. zachowaniem historycznej i kulturowej tożsamości Niemców w Polsce, a także promowaniem różnorodności kulturowej Polski.

¹⁴ Stanowisko wprowadzono do struktury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego w 2019 r. Do kompetencji pełnomocnika należy m.in.: utrzymywanie stałych kontaktów ze wszystkimi mniejszościami oraz przedstawicielami innych kultur zamieszkujących województwo opolskie; wzmacnianie postaw sprzyjających wzajemnemu szacunkowi między przedstawicielami różnych narodowości i ich kultur; podejmowanie działań na rzecz respektowania praw mniejszości i innych kultur oraz działań antidyskryminacyjnych.

36 mandatów w radach 6 powiatów i 5 mandatów w Sejmiku Województwa Opolskiego¹⁵ (Obwieszczenie 2024/1109). Ponadto 9 kandydatów zwyciężyło w rywalizacji na stanowiska wójtów gmin, a 3 – burmistrzów miast (Obwieszczenie 2024/1108). Dodatkowo trzem nowo wybranym wójtom i dwóm burmistrzom, reprezentującym własne komitety wyborcze, KWW Śląscy Samorządowcy udzielił poparcia w trakcie kampanii wyborczej (Świerc 2024).

Zgodnie z postanowieniami umowy koalicyjnej zawartej w Sejmiku przez radnych Koalicji Obywatelskiej, Śląskich Samorządowców i Polskiego Stronnictwa Ludowego przewodniczącym Izby został R. Bartek (*Pierwsza sesja sejmiku województwa 7.05.2024*). Funkcję Wicemarszałka objęła Z. Donath-Kasiura, zostając jednocześnie członkinią Zarządu Województwa (*Zarząd Województwa Opolskiego wybrany 9.05.2024*). Z kolei stanowisko Pełnomocnika Zarządu Województwa Opolskiego ds. Wielokulturowości uzyskał wiceprzewodniczący Zarządu TSKN Norbert Rasch (Ogiolda 2024a).

Analiza programu wyborczego KWW Śląscy Samorządowcy umożliwia spostrzeżenie, że zawarte w nim założenia wpisują się w istotę szeroko rozumianego bezpieczeństwa, które zdaniem R. Zięby związane jest m.in. ze stanem pewności, braku zagrożeń, spokoju i ochrony przed niebezpieczeństwem. Postulowane przez Komitet rozwiązania dotyczą przy tym zaspokojenia potrzeb: tożsamości, rozwoju, posiadania, przetrwania i pewności. Ponadto, odwołując się do stanowiska J. Stańczyka, można zauważyć, iż zawarty w ofercie wyborczej Komitetu „element bezpieczeństwa” zawiera się w czterech zaproponowanych przez autora wymiarach: podmiotowym, przedmiotowym, przestrzennym i celu. Pierwszy z wymienionych dotyczy wszystkich mieszkańców województwa opolskiego, tak w aspekcie indywidualnym, jak i zbiorowym. I chociaż został podkreślony otwarty charakter apelu wyborczego, tzn. bez jego „etnicznego ukierunkowania”, to wybrane elementy programowe wydają się być skierowane przede wszystkim do elektoratu „narodowościowego” (niemieckiego)¹⁶. Wymiar

¹⁵ Listę kandydatów do Sejmiku poparło 53 338 osób. We wcześniejszych wyborach KWW Mniejszość Niemiecka uzyskał następującą liczbę głosów: 1998 r. – 67 921; 2002 r. – 54 385; 2006 r. – 49 131; 2010 r. – 53 670; 2014 r. – 41 889; 2018 r. – 52 431.

¹⁶ Są to następujące propozycje: utrzymanie stanowiska Pełnomocnika Zarządu Województwa Opolskiego ds. Wielokulturowości, wspieranie rozwoju dwujęzyczności polsko-niemieckiej, edukacji w języku regionalnym (tj. śląskim) i wspieranie rozwoju Centrum Dokumentacyjno-Wystawienniczego Niemców w Polsce.

przedmiotowy dotyczy z kolei zagadnienia bezpieczeństwa w następujących aspektach: politycznym¹⁷, kulturowym (w tym tożsamościowym)¹⁸, społecznym¹⁹, ekologicznym²⁰ i ekonomicznym²¹. Kryterium przestrzenne odnosi się natomiast do bezpieczeństwa na poziomie regionalnym (województwo opolskie) i lokalnym (położone na jego obszarze poszczególne miejscowości, gminy i powiaty). Ostatni z wyróżnionych obszarów – celu, to bezpieczeństwo o walorze pozytywnym, który umożliwia m.in. rozwój, trwanie i zaspokajanie potrzeb mieszkańców²².

Mając powyższe na uwadze, można skonstatować, że wspomniana w tytule niniejszego artykułu „tematyka bezpieczeństwa” zajęła kluczowe miejsce w programie wyborczym KWW Śląscy Samorządowcy. Wydaje się przy tym, analizując rezultat głosowania, iż było to rozwiązanie uzasadnione, które znalazło potwierdzenie w relatywnie wysokim poparciu wyborczym uzyskanym przez Komitet i tym samym możliwości delegowania swoich przedstawicieli do władz samorządu terytorialnego województwa opolskiego na wszystkich jego szczeblach.

¹⁷ Przykładem mogą być np. postulaty budowy społeczeństwa obywatelskiego na podstawie konstytucyjnego ładu prawnego, podstawowych praw, obowiązków i swobód obywatelskich oraz apel o wzmacnianie postaw obywatelskich znajdujących umiejscowienie w demokratycznym porządku i równości wobec prawa.

¹⁸ Mówią o tym następujące założenia programu wyborczego: uwzględnienie wielokulturowego dziedzictwa regionu i jego historii w ofercie wystawienniczej placówek muzealnych podległych Marszałkowi Województwa Opolskiego, zapewnienie stałego funduszu wsparcia działań na rzecz kultury i powołanie Międzynarodowego Przeglądu Amatorskich Orkiestr Dętych.

¹⁹ To np. propozycje zintensyfikowania działań na rzecz wsparcia seniorów, poprawy funkcjonowania służby zdrowia, wspierania mieszkańców w rozwijaniu potencjału osobowego, zdobywania umiejętności i kompetencji społecznych.

²⁰ Podkreślono m.in.: potrzebę zwiększenia finansowania inwestycji w odnawialne źródła energii, niską emisję i termomodernizację, a także zagospodarowanie wód opadowych.

²¹ Zaproponowano np.: dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych dla opolskich przedsiębiorstw, wzmacnianie instytucji otoczenia biznesu na rzecz budowy konkurencyjnej gospodarki i tworzenie sprzyjających warunków do inwestowania.

²² Odzwierciedlają to następujące postulaty: wzmocnienie szkolnictwa zawodowego i technicznego w celu stwarzania warunków do pozyskiwania nowych inwestycji i rozwoju gospodarczego regionu, inspirowanie do tworzenia nowych rozwiązań komunikacyjnych, wspieranie lokalnych kół miłośników historii oraz stworzenie modelu klubów aktywności młodzieży.

Bibliografia

- Ciszek, M. (2011), *Teoretyczne podstawy bezpieczeństwa*, „Prospion” 2: 165–174.
- Czok, M. (2023), *Działalność Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim. Funkcje kulturotwórcze w odniesieniu do własnej grupy oraz życia kulturalnego w regionie*, <https://fzentrum.pl/wp-content/uploads/2023/01/Artykul-Monika-Czok.pdf> (26.09.2024).
- Fehler, W. (2012), *Bezpieczeństwo wewnętrzne współczesnej Polski. Aspekty teoretyczne i praktyczne*, (Warszawa: Arte).
- Jagiello, Z. (2015), *Bezpieczeństwo narodowe: związki przyczynowo-skutkowe. Ujęcie lek-sykalne*, (Wrocław: Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych).
- Kaczmarek, J., W. Łepkowski, B. Zdrodowski (red.). (2008), *Słownik terminów z za-kresu bezpieczeństwa narodowego*, (Warszawa: Akademia Obrony Narodowej).
- Kośmider, T. (2014), *Kulturowy wymiar bezpieczeństwa państwa polskiego – wyzwania i zagrożenia*, „Rozprawy Społeczne” 8(1): 28–35.
- Koźbiał, K. (2013), *Mniejszości narodowe w Niemczech. Stan obecny i perspektywy na przyszłość*, [w:] E. Godlewska, M. Lesińska-Staszczuk (red.), *Mniejszości narodo-we w państwach Unii Europejskiej. Stan prawny i faktyczny*, (Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej): 41–60.
- Lis, M. (2016), *Mniejszość niemiecka na Śląsku Opolskim 1989–2014. Z bagażem przeszło-ści w realiach współczesności*, (Opole: Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu, Stowarzyszenie Instytut Śląski).
- Loranty, K. (2017), *Bezpieczeństwo społeczne*, [w:] J. Pawłowski (red.), *Podstawy bez-pieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki*, (Warszawa: Akademia Sztuki Wojennej): 373–390.
- Mniejszości Narodowe i Etniczne (b.d.), *Niemcy*, <https://www.gov.pl/web/mniej-szosci-narodowe-i-etniczne/Niemcy> (25.09.2024).
- Nijakowski, L.M., S. Łodziński (red.). (2003), *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Informator 2003*, (Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe).
- Nitschke, B. (2012), *Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Pol-sce – geneza, formy działalności i perspektywy*, [w:] M. Giedroń, D. Kowalewska, M. Mieczkowska (red.), *Mobilizacja i etniczność. Procesy mobilizacji mniejszości na-rodowych i etnicznych w województwie zachodniopomorskim na tle doświadczeń grup narodowościowych w innych regionach*, (Szczecin: Wydawnictwo ZAPOL): 189–200.
- Mniejszość niemiecka a nadchodzące wybory samorządowe* (12.01.2024), <https://vdg.pl/mniejszosc-niemiecka-a-nadchodzace-wybory-samorzadowe/> (27.09.2024).
- Obwieszczenie (2024/1108) Komisarza Wyborczego w Opolu I z dnia 8 kwietnia 2024 r. o wynikach wyborów do rad na obszarze województwa opolskiego, Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2024 r. poz. 1108.

- Obwieszczenie (2024/1109) Komisarza Wyborczego w Opolu I z dnia 8 kwietnia 2024 r. o wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na obszarze województwa opolskiego, Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2024 r. poz. 1109.
- Ogiolda, K. (2024a), *Były lider mniejszości niemieckiej z nową funkcją w urzędzie marszałkowskim*, <https://opolska360.pl/norbert-rasch-byly-lider-mn-to-nowy-pelnomocnik-ds-wielokulturowosci> (10.10.2024).
- Ogiolda, K. (2024b), *Śląscy Samorządowcy pokazali program. Mają ponad 500 kandydatów*, <https://opolska360.pl/konwencja-kww-slascy-samorzadowcy-pokazali-program-i-kandydatow> (30.09.2024).
- Opiola, W., K. Czabanowska (2023), *Organizacje mniejszości niemieckiej na Opolszczyźnie ze szczególnym uwzględnieniem Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim i Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej*, [w:] M. Mazurkiewicz, A. Haas, R. Wieczorek (red.), *Colloquium Opole 2022. Obywatelstwo, tożsamość, wielokulturowość. Śląskie doświadczenia ochrony praw mniejszości narodowych* (Opole: Instytut Śląski): 71–81.
- Pierwsza sesja sejmiku województwa (7.05.2024), <https://www.opolskie.pl/2024/05/pierwsza-sesja-sejmiku-wojewodztwa/> (5.10.2024).
- Plewko, J. (2000), *Mniejszości narodowe w wymiarze lokalnym*, (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL).
- Popieliński, P. (2020), *Mniejszość niemiecka w III Rzeczypospolitej Polskiej (1989–2019) w procesie integracji ze społeczeństwem większościowym*, (Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk).
- Program wyborczy Śląskich Samorządowców na lata 2024–2029 (2024), <https://slascy-samorzadowcy.pl/wp-content/uploads/2024/03/Program-wyborczy-KWW-Slascy-Samorzadowcy.docx.pdf> (2.10.2024).
- Rosenbaum, S., G. Janusz, Z. Donath-Kasiura, J. Hassa, T. Cuber (2018), *Mniejszość niemiecka w faktach i liczbach*, (Opole: Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim).
- Rozporządzenie (2024/109) Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2024 r. w sprawie zarządzenia wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, Dz. U. z 2024 r. poz. 109.
- Rusek, H. (2015), *Wielokulturowość z konfliktem w tle – Ślązacy: Naród? Narodowość? Grupa etniczna?*, „Pogranicze. Studia Społeczne” 25: 121–134.
- Stańczyk, J. (1996), *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, (Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk).
- Statut Śląskiego Stowarzyszenia Samorządowego (b.d.), <http://stowarzyszenie.le-snica.pl/statut-slaskiego-stowarzyszenia-samorzadowego> (27.09.2024).
- Statut Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim (b.d.), https://skgd.pl/wp-content/uploads/2023/11/Statut-TSKN_2020_tekst_jednolity_pl.pdf (27.09.2024).

- Statut Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce (b.d.), <https://vdg.pl/wp-content/uploads/2022/09/Statut-ZNSSK-06.06.2022.pdf> (26.09.2024).
- Szczepański, A. (2021), *Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim jako przykład organizacji mniejszości niemieckiej (w kontekście polityki etnicznej III RP)*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 1: 53–69.
- Szczepański, A. (2022a), *Komitety wyborcze mniejszości niemieckiej na Śląsku Opolskim w wyborach samorządowych III RP*, [w:] P. Frączek, J. Karolczuk (red.), *Na pograniczach. Szkice naukowe o społeczeństwie, kulturze i ekonomii*, seria: Na Pograniczach Kultur i Narodów, t. 17, (Sanok: Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”, Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku): 223–237.
- Szczepański, A. (2022b), *Mniejszość niemiecka na Śląsku Opolskim w wyborach parlamentarnych III RP*, „Zeszyty Naukowe Collegium Witelona” 42(1): 85–98.
- Szczepański, A. (2023), *Pojęcie bezpieczeństwa i jego typologia*, „Zeszyty Naukowe Collegium Witelona” 48(3): 27–44.
- Szmulik, B. (2012), *Zagadnienia ogólne*, [w:] M. Paździor, B. Szmulik (red.), *Instytucje bezpieczeństwa narodowego*, (Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck): 1–14.
- Szyszlak, E. (2015), *Polityka państwa a bezpieczeństwo kulturowe mniejszości narodowych. Przypadek Romów w Republice Czeskiej*, „Studia Romologica” 8: 29–42.
- Śląscy Samorządowcy zarejestrowali komitet wyborczy i rozpoczęli kampanię wyborczą (6.02.2024), <https://slascysamorzadowcy.pl/slascy-samorzadowcy-zarejestrowali-komitet-wyborczy-i-oficjalnie-rozpoczeli-kampanie-wyborcza/> (18.11.2024).
- Śląscy Samorządowcy. Taki komitet mniejszości niemieckiej wystartuje w następnych wyborach (13.12.2023), <https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/slascy-samorzadowcy-taki-komitet-mniejszosci-niemieckiej-wystartuje-w-nastepnych-wyborach,510737.html> (27.09.2024).
- Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe (b.d.), <http://stowarzyszenie.lesnica.pl/o-nas/> (27.09.2024).
- Świerc, K. (2024), *Wybory z przytupem*, <https://wochenblatt.pl/pl/wahlen-mit-einem-paukenschlag/> (4.10.2024).
- Tablice z ostatecznymi danymi w zakresie przynależności narodowo-etnicznej, języka używanego w domu oraz przynależności do wyznania religijnego (2021), <https://stat.gov.pl/spisy-powszechnie/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-ostateczne/tablice-z-ostatecznymi-danymi-w-zakresie-przynaleznosci-narodowo-etnicznej-jezyka-uzywanego-w-domu-oraz-przynaleznosci-do-wyznania-religijnego,10,1.html> (25.09.2024).
- Ustawa (2005/17/141) z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Dz. U. z 2005 r. Nr 17, poz. 141.
- Zajdel, J.K. (2023), *Zagrożenie bezpieczeństwa tożsamościowego a polityka zagraniczna Prawa i Sprawiedliwości po 2015 roku*, „Securo” 10: 7–20.

- Zalewski, S. (2017), *Bezpieczeństwo polityczne państwa*, [w:] J. Pawłowski (red.), *Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki*, (Warszawa: Akademia Sztuki Wojennej): 345–372.
- Zarząd Województwa Opolskiego wybrany (9.05.2024), <https://www.opolskie.pl/2024/05/zarzad-wojewodztwa-opolskiego-wybrany/> (5.10.2024).
- Zięba, R. (2004), *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: koncepcje – struktury – funkcjonowanie*, (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar).
- Zięba, R. (2012), *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej” 1(86): 7–22.
- Zięba, R. (2014), *Treść i zakres pojęcia „bezpieczeństwo Polski”*, [w:] S. Wojciechowski, A. Potyrała (red.), *Bezpieczeństwo Polski. Współczesne wyzwania*, (Warszawa: Difin): 13–27.
- Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych (b.d.), <https://vdg.pl/> (26.09.2024).

Security Issues in the Electoral Program of Electoral Committee of Silesian Local Government Officials in the 2024 Local Elections

Tematyka bezpieczeństwa w programie wyborczym Komitetu Wyborczego Wyborców Śląscy Samorządowcy w wyborach samorządowych w 2024 roku

ANDRZEJ SZCZEPAŃSKI

Ph.D., Collegium Witelona State University, e-mail: andszcz@wp.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-0632-1713>

Abstract: The primary aim of this article was to attempt to present the programme assumptions of the Electoral Committee of Silesian Local Government Officials in the 2024 local elections, with a focus on security-related issues. The most important theoretical issues were explained, including categories of security, its typology, the concept of a national minority, and Silesian identity. The following research methods were used: comparative and statistical, along with the use of literature criticism and source analysis as exemplary research techniques.

Keywords: Silesian Local Government Officials, German minority, security, local elections, Opole Voivodeship

Streszczenie: Zasadniczym celem artykułu jest podjęcie próby przedstawienia założeń programowych Komitetu Wyborczego Śląscy Samorządowcy w wyborach samorządowych w 2024 r. w aspekcie tematyki bezpieczeństwa. Dokonano eksplanacji najważniejszych zagadnień teoretycznych, w tym m.in. kategorii bezpieczeństwa, jego typologii, pojęcia mniejszości narodowej i tożsamości śląskiej. Wykorzystano następujące metody badawcze: komparatystyczną i statystyczną, przy zastosowaniu krytyki piśmiennictwa i analizy źródeł jako przykładowych technik badawczych.

Słowa kluczowe: Śląscy Samorządowcy, mniejszość niemiecka, bezpieczeństwo, wybory samorządowe, województwo opolskie

According to data from the National Population and Housing Census (hereinafter: NSP) in 2021, the Opole Voivodeship was inhabited by 954,133 people, among whom 114,073 respondents declared a nationality different from Polish. The largest group consisted of respondents declaring Silesian origin – 60 049 people and German – 59 911 people (*Tablice*

z ostatecznymi danymi 2021). The former is part of the German national minority,¹ which is one of the nine legally recognised national minorities in Poland (Ustawa 2005/17/141). It is the most numerous of these and is characterised by having the most extensive organisational structure (Nitschke 2012: 195). In turn, the second group – “Silesian” – is not legitimised by the status of a national or ethnic minority, and its constituent binder is “Silesian identity.” According to Halina Rusek, it carries various connotations, since it can occur in parallel with both Polish and German national orientation, as well as be declared by people with indifferent nationality. The Silesian community is represented by a relatively large number of organisations, which have already since the 1990s “place among their most important tasks, first and foremost, the raising of the region’s profile and the appreciation of the local population” (Rusek 2015: 125–126).

The overarching aim of this article is to present the electoral programme of the Electoral Committee of Silesian Local Government Officials (hereinafter: KWW Silesian Local Government Officials) in terms of the broadly understood issue of security. The indicated organisation was established for the 2024 local government elections by representatives of the Social-Cultural Society of Germans in Opole Silesia (hereinafter: TSKN) and the Silesian Local Government Association (hereinafter: ŚSS). Among the research tools and methods used in the study were: comparative, source analysis (including online), statistical and literature criticism.

1. Security – explanatory assumptions

The term “security” is commonly defined as the absence of threats (Zięba 2012: 7), while scientific discourse emphasises its complexity, ambiguity and interdisciplinarity. The concept being characterised is the subject of research in a number of disciplines, including: security science, political science, legal science, sociology, psychology, and history. Each of them in a different context analyses the issue of safety, its scope, types and research

¹ For the purposes of this study, it is assumed, following Krzysztof Kozbial, that a national minority means “a group of people, smaller in number than the largest national group in a given country – sometimes called the dominant nation – distinguished from it by language, culture, tradition, history, sometimes religion” (Kozbial 2013: 41).

area, focusing on different aspects of the phenomenon. Thus, in the literature of the subject one can find a rich explorative offer of the characterised category and its typology (Szczepański 2023: 27–28).

For the purposes of this paper, it is assumed, following Ryszard Zięba, that the origin of the word security can be traced back to the Latin term *sine cura* (*securitas*), which is translated as “without care” (Zięba 2014: 13). It signifies a state of confidence, calm and security, and the absence of threats and protection from danger. In addition, it also includes the satisfaction of needs such as the certainty of development, survival, existence, wholeness, independence, identity, and possession (Zięba 2004: 27). It is at the same time a subjective need, both of individuals and of large social groups, including nations, states and societies, as well as the institutions that represent them. The need for security is existential and inalienable (primary), and its absence determines the occurrence of anxiety and a sense of danger (Zięba 2014: 13). Safety can be analysed in three dimensions: subject, object and functional. In the first, it is defined as the certainty of an entity’s existence and survival, in the second as the unquestionability of its development opportunities, and in the third as “the variability over time of the subjective and objective aspects of security, i.e. the certainty of an entity’s functioning and development” (Zięba 2012: 8–9).

Włodzimierz Fehler notes that security is an indivisible category, but for analytical, research and practical purposes, its different typologies are constructed. Among the most important, the author distinguished the following: subject, object, spatial, temporal and sources of threats (Fehler 2012: 9). According to Mariusz Ciszek, Józef Kukułka made a division based on the dimensions: subject, object and procedural (Ciszek 2011: 167), while Zdzisław Jagiełło proposed a division based on the criteria: subject, object, spatial and method of organisation (Jagiełło 2015: 14). This paper adopts the typology proposed by Jerzy Stańczyk, who categorised it on the basis of the following variables: security subject, its object, space and purpose. Security in the subjective sense can concern both individuals and larger communities; in the objective sense it includes, among other things, political,²

² Political security means guaranteeing the political independence of the state (its sovereignty) and the conditions for the uninterrupted development and functioning of the subjects of the political system. Political security actors will be all participants (collective or individual) in political processes, including, inter alia, the state, authorities, political institutions and citizens with political rights, regardless of their ethnicity (Zalewski 2017: 346–347).

cultural,³ social,⁴ environmental⁵ and economic⁶ security; in the spatial sense it is related to the location of security in a specific area and can mean, e.g., local, local and regional security; and with regard to the objective of security, it takes on a negative or positive value (Stańczyk 1996: 20–28).

2. Electoral Committee of Silesian Local Government Officials as the political representation of the German minority of Silesia Opole

The largest concentrations of the German minority are recorded in Upper Silesia, especially in Opole Silesia (Plewko 2000: 89), where it forms compact concentrations of inhabitants. These concentrations occur east of the Oder River, in the vicinity of Strzelce Opolskie, Kędzierzyn-Koźle, Ozimko and

³ Cultural security is “the ability of the state to protect its identity and cultural goods and national heritage, especially in conditions of openness to the world, which allow the development of culture through the internalization of values that are not contradictory to its own identity” (Kośmider 2014: 28). As an element of cultural security, it also specifies the category of identity security, used in the “context of the vision of the nation – its connection with the traditional beliefs of its ancestors, the vision of history, the situation in the international environment or the morality of the nation” (Zajdel 2023: 9). Thus, with regard to national and ethnic minorities, cultural security (including identity) will mean a situation in which the indicated groups have the opportunity to strengthen their own distinctiveness and ethnic identity, develop and perpetuate their culture and at the same time draw on the cultural heritage of other national communities (Szyszlak 2015: 30).

⁴ Social security, also known as human security, aims to provide individuals with the conditions for a dignified existence and to prevent economic threats, as well as to guarantee their freedoms and civil rights. It is related to the satisfaction of existential-social, psycho-emotional, educational-cultural and interactional needs. The fundamental subject of social security is man and the social groups that enable him to develop comprehensively (Loranty 2017: 374–378).

⁵ Ecological safety concerns the preservation of balance in the natural environment, manifested in the maintenance of nature (animate and inanimate) in an undisturbed state (Szmulik 2012: 8). Thus, it means “a set of conditions that protect man and the environment from ecological threats and such shaping of natural and social relations in the Earth’s biosphere that creates appropriate living conditions for all humanity, without undermining the foundations of life on our planet, mainly through the implementation and realisation of the concept of sustainable development” (Kaczmarek, Łepkowski, Zdrodowski 2008: 16).

⁶ Economic security is a multi-threaded and complex category, in which the most important element is the material factor that determines the standards and quality of life of societies, both in individual, local and international aspects (Szczepański 2023: 37).

Olesno – in the following counties: Strzelce, Opole, Krapkowice, Olesno, Prudnik, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork and Opole-city (Mniejszości Narodowe i Etniczne n.d.). According to estimates, the number of representatives of the group at the turn of the 20th and 21st centuries was indicated to be between 300,000 and 500,000 people (Popieliński 2020: 97). However, the above calculations differ significantly from the data obtained during the NSP in 2002, 2011, and 2021. According to the results of the first of these, Poland was inhabited by 147,094 Polish citizens declaring German nationality, of which 104,339 people were in the Opole Voivodeship, while during the second census, the number of representatives of minorities amounted to 144,328, including 78,157 people in the Opole Voivodeship (Mniejszości Narodowe i Etniczne n.d.). During the 2021 NSP Census, 144,177 German nationality declarations were recorded, including 59,911 persons in the Opole Voivodeship (*Tablice z ostatecznymi danymi* 2021), but until the time of this article (October 2024), the Central Statistical Office (GUS) had not provided information on how many of the indicated respondents held Polish citizenship, a necessary condition for national minority status.

The German minority has the widest institutional representation of all national and ethnic minorities in Poland. The vast majority of its subjects are affiliated to the Union of German Social-Cultural Societies (hereafter: ZNSSK) based in Opole, which acts as the so-called roof organisation, i.e. providing care and leadership for the other German institutions (Szczepański 2021: 60). Among the most important objectives of the ZNSSK are: mediating in the resolution of issues between its members; representing their interests in relations with the Polish and German authorities; maintaining the linguistic and national identity of Germans in Poland; nurturing and developing German education and culture. The statute of the ZNSSK provides for three types of membership in the organisation: ordinary, associate and supporting. The first group may be made up of minority social-cultural societies in Poland,⁷ the second group may be made up of German professional organisations which have their headquarters in Poland and co-implement in a specific area the objectives of the above-mentioned societies, while the third group may be made up of “other German organisations in Poland whose

⁷ One of the 25 entities is TSKN.

activities are of a local and nationwide nature”⁸ or “foreign organisations related to the Association which are willing to support the activities of the ZNSSK in Poland” (Statut Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce n.d.).

The largest of the national and ethnic minority organisations in Poland is the TSKN, which at the turn of the first and second decades of the 21st century had a membership of approximately 30,000 people (2023). The organisation was registered on February 16, 1990 by the Voivodeship Court in Opole under the name Social-Cultural Society of the German Minority in Opole Silesia with its seat in Gogolin.⁹ The internal structure of TSKN includes the following entities: members, German friendship circles-Deutsche Freundschaftskreise (DFK), municipal, county and provincial boards. An ordinary member may be any natural person of German nationality who resides in the area of activity of the Association. Honorary membership can be granted both to a natural person – of German nationality or origin – and to an individual of another nationality and origin, appointed by the General Meeting of the circle and approved by the Management Board of the Association. In turn, the status of a supporting member can be obtained by any natural or legal person who declares support for the Association (Opiola, Czabanowska 2023: 73).

The Society’s key objectives include: propagating, popularising and developing German education, culture, art and language; acting on behalf of the German population living in the area of TSKN’s activities to the authorities and public institutions; representing the collective and individual interests of its members; supporting partnership cooperation between the German and Polish population; to act for ecology, civic education, tourism and recreation, development of rural areas, care for historical monuments, protection and promotion of health; to provide assistance to people returning permanently from Germany and other countries; to organise support for people in difficult life situations and to participate in political and social life, e.g., by taking part in referendums, conferences and other events. Among other things, by participating in referendums and local and parliamentary

⁸ These are organisations and foundations established from the structures of the German minority, whose activities are not only limited to minority-related projects, but also relate to supporting the communities of the entire region. One such institution is the ŚSS (Rosenbaum et al. 2018: 62–64).

⁹ The current headquarters of the society is located in Opole.

elections (Statut Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim n.d.). With the above in mind, it can be concluded that, according to Lech M. Nijakowski and Sławomir Łodziński, the TSKN has achieved the status of an “ethnic party understood as a social organisation (and thus also an association) that is the official representative of an ethnic or national group and seeks to participate in power at all levels – local, regional and central” (Nijakowski, Łodziński 2003: 163). The German minority has been involved in the candidate selection¹⁰ process since 1990 and, as an electoral committee, delegates its representatives to electoral competition at the level of municipalities, districts, the Opole Voivodeship and in the parliamentary arena. The committee received its greatest electoral support in the early 1990s and since then interest in its offer has been gradually declining, which is particularly noticeable in the context of parliamentary elections¹¹ (Lis 2016; Szczepański 2022a, 2022b).

Silesian Local Government Association, which until 2001 was called The Local Government Club, was established in 1991 in Leśnica and registered three years later. The organisation consists of current and former local governments from the Opole and Silesian Voivodeships. The association carries out activities of public benefit to the general population in the territory of the Republic of Poland with a particular focus on Silesia. Some of the key objectives of the ŚSS include: to undertake activities for tolerance and cooperation of all people, regardless of nationality, world-view and place of residence; to represent the interests of its members before public and private institutions; to represent the interests of the Association in foreign relations, especially with the German side; to stimulate socio-political activity and conditions for raising the level of culture, art, and education of the inhabitants of Silesia, especially people of German origin; creating conditions for economic development of municipalities;

¹⁰ For the first time, a representative of the minority Henryk Król took part in the by-elections to the Senate, held on 4 and 18 February 1990. In the first round, 84,601 people voted for him, and in the second he received 124,498 votes. The support received was insufficient to win a mandate.

¹¹ Since the first fully free elections in 1991, the number of votes cast for German minority candidates has steadily declined, conditioning the group's political representation in parliament. During the terms 1991–1993, the minority had seven deputies and one senator, in the years 1993–1997 – four deputies and a senator, in the period 1997–2007 – two deputies, and in the years 2007–2023 – only one deputy. In the 2023 elections, none of the candidates of the KWW German Minority won a parliamentary seat.

stimulating the process of creation of intellectual, political and economic elites of the native population; popularising knowledge about the European Union – its law, activities of its bodies and policy, especially in the context of agricultural and rural issues; nurturing and popularising multiculturalism of Silesia; and “representing the interests of the Association towards the authorities of the Social-Cultural Society of Germans in Silesia, the Foundation for the Development of Silesia and other minority organisations.” Members of the ŚSS are divided into ordinary and supporting. The first group consists primarily of current and former presidents, mayors, wójtś and presidents of city and commune councils, declaring the active implementation of the goals and tasks of the Association. On the other hand, supporting members may be natural and legal persons supporting the statutory objectives of the organisation, regardless of their place of residence/registered office (Statut Śląskiego Stowarzyszenia Samorządowego n.d.). The association has 54 members, among whom are the following German minority politicians: Ryszard Galla, advisor to the Marshal of the Sejm for National and Ethnic Minorities, former MP; Zuzanna Donath-Kasiura, deputy marshal of the Opole Voivodeship; Rafał Bartek, chairman of the Opole Voivodeship Sejmik and chairman of the TSKN; Józef Swaczyna, former Starost of the Strzelce district; Łukasz Jastrzebski, mayor of Leśnica and Chairman of the ŚSS; Waldemar Czaja, former wójt of the Zębów commune; Hubert Ibrom, mayor of Ujazd (ŚSS).

During the TSKN press conference held on December 13, 2023, R. Bartek announced the creation of a new political project – Silesian Local Government Officials, created to participate in local elections in 2024. It was intended to be “open to all regionalists – whether they feel German, Silesian or Polish,” and “preserving the area of freedom and subjectivity and self-governance of the local Silesian community in regional policy with particular regard to the region’s multiculturalism” was identified as its overriding value (Ślascy Samorządowcy 13.12.2023). Based “on the basis of the Silesian Local Government Association, which has been in operation for 30 years,” KWW Silesian Local Government Officials was registered on February 5, 2024, and its main programme objectives include: activities for the preservation and promotion of the Silesian linguistic and cultural heritage of the region; building civil society; strengthening civic attitudes; cooperation between all levels of local government; promotion of and respect for the rights of national minorities; and nurturing and promoting the multiculturalism of the region (Ślascy Samorządowcy 6.02.2024).

3. Selected assumptions of the electoral program of the KWW Silesian Local Government Officials

Pursuant to the regulation of the Prime Minister (Rozporządzenie 2024/109), the date of local elections was set for April 7, 2024. Among others, the KWW Śląscy Samorządowcy (KWW Silesian Local Government Association) was put forward for election, whose candidates,¹² in addition to representatives of TSKN and ŚSS, were also recruited from outside the designated organisations, from among people “for whom the issues of preserving multiculturalism and multilingualism are timeless goods that should be preserved.” During the electoral convention held on March 5, 2024, the committee’s electoral programme (Ogiolda 2024b) was presented, whose preamble emphasised the “territorial cohesion of the province, the open identity of its inhabitants” and “a strong commitment to tradition while being open to modernity.” In doing so, the key objectives of the organisation were indicated, i.e.: “taking care of systematic development by making use of the region’s multiculturalism and innovation, respecting inalienable human rights and centuries-old Silesian traditions, ensuring a strong economic position, security and prosperity for families, building good international relations and a strong position for the Opole Voivodeship in the European Union” (Program wyborczy 2024).

The programme was based on five main issues: “Civic and multicultural Opole Voivodeship,” “Healthy and active inhabitants,” “Economical and safe Opole Voivodeship,” “Culture and education of the region” and “Tourist Opole Voivodeship.” Below are selected assumptions contained in the indicated thematic areas.

As part of the **“Civic and multicultural Opole Voivodeship”** theme, the following were announced: carrying out activities for the preservation and promotion of the Silesian linguistic and cultural heritage of the region; building a civic society in accordance with the constitutional legal order and basic civic rights, duties, and freedoms; strengthening civic attitudes based on the democratic order, equality before the law and Christian values; cooperation of all levels of local government for the sustainable development of the region and the well-being of its inhabitants; promotion of and

¹² 14 candidates for the offices of wójt and mayors, 300 candidates for commune and city councils (in 30 communes), 148 candidates for district councils (6) and 38 candidates for the Sejmik of the Opole Voivodeship joined the electoral competition.

respect for the rights of national and ethnic minorities living in the Opole Voivodeship, in particular the German minority; nurturing and promoting the multiculturalism of the Opole Voivodeship by creating appropriate conditions for the development of education, science, and culture in the region; increasing funding to support non-governmental organisations.

The area **“Healthy and active inhabitants”** included the following declarations: taking action to strengthen primary health care; supporting the creation of a network of senior citizens’ clubs; continuing to support senior citizens’ programmes in the form of, e.g., universities of the third age; subsidising “neighbourhood assistance” activities aimed at dependent people; developing and implementing special health programmes in the region; continuing to subsidise provincial and district hospital units; creating a model for youth activity clubs and extracurricular activities.

In the section **“Economical and safe Opole Voivodeship”** the following solutions were proposed: leveling and preventing the effects of adverse weather events by reconstructing and supporting the drainage system; subsidising investments in rainwater collection and management; continuing flood prevention investments; helping to develop smaller investment centres and build access roads to them; developing and implementing a system for revitalising neglected properties; strengthening vocational and technical education; developing communication infrastructure; taking measures to increase funding for investments in renewable energy sources, low emissions and thermo-modernisation; using the Oder as a transport route.

The theme **“Culture and education of the region”** included the following proposals: development of the personal potential of the inhabitants of the Opole region; improvement of the quality of education in language teaching; educational mobility and equal access to education; support for the development of Polish-German bilingualism and education in the Silesian language at all stages of education; introduction of a permanent support fund for minority culture and education; establishment of an Education Centre to promote the region’s multilingualism; support for the Documentation and Exhibition Centre for Germans in Poland¹³; promotion of the history and multicultural heritage of the Opole region in permanent and temporary exhibitions presented in museum institutions; ensuring the introduction of inscriptions

¹³ This institution was established in Opole in 2022 and is concerned, among other things, with preserving the historical and cultural identity of Germans in Poland, as well as promoting Poland’s cultural diversity.

in German and Silesian in the exhibitions presented; support for circles of lovers of the region's history, including the establishment of an International Review of Amateur Wind Orchestras and maintaining the position of Plenipotentiary of the Opole Voivodeship Executive Board for Multiculturalism.¹⁴

As part of the **"Tourist Opole Voivodeship"** problem, the following was declared: the development of cultural tourism taking into account the cultural assets of the region; increased funding for the promotion of cultural heritage and emphasising the importance of regional tourism as an element in building local identity (Program wyborczy 2024).

Conclusions

According to representatives of the KWW Silesian Local Government Officials, the election result turned out to be a great success, which "optimistically negotiates for the future." In doing so, the importance and significance of "a new political brand in place of the outgoing German Minority Electoral Committee," a brand "of which the German minority candidates were and are a part" (Świerc 2024), was emphasised. 178 seats in the councils of 29 communes, 36 seats in the councils of 6 districts and 5 seats in the Sejmik of the Opole Voivodeship were obtained¹⁵ (Obwieszczenie 2024/1109). In addition, 9 candidates won the competition for the positions of wójt, and 3 – city mayors (Obwieszczenie 2024/1108). In addition, three newly elected wójt and two mayors representing their own election committees were supported by the KWW Silesian Local Government Officials during the election campaign (Świerc 2024).

In accordance with the provisions of the coalition agreement concluded in the Sejmik by the councillors of the Civic Coalition, the Silesian Local Government Officials and the Polish People's Party, R. Bartek was appointed

¹⁴ The position was introduced into the structure of the Marshal's Office of the Opole Voivodeship in 2019. The powers of the plenipotentiary include: maintaining constant contact with all minorities and representatives of other cultures living in the Opole Voivodeship; strengthening attitudes fostering mutual respect between representatives of different nationalities and their cultures; taking action to respect the rights of minorities and other cultures and anti-discrimination measures.

¹⁵ The list of candidates for the Sejm was supported by 53,338 people. In the previous elections, the KWW German minority received the following number of votes: 1998 – 67 921; 2002 – 54 385; 2006 – 49 131; 2010 – 53 670; 2014 – 41 889; 2018 – 52 431.

chairman of the Chamber (*Pierwsza sesja sejmiku województwa* 7.05.2024). Zuzanna Donath-Kasiura assumed the post of deputy marshal, becoming at the same time a member of the Board of the Voivodship (*Zarząd Województwa Opolskiego wybrany* 9.05.2024). In turn, the position of Plenipotentiary of the Opole Voivodeship Executive Board for Multiculturalism was awarded to TSKN Board deputy chairman Norbert Rasch (Ogiolda 2024a).

An analysis of the electoral programme of KWW Silesian Local Government Officials enables the observation that the assumptions contained therein are in line with the essence of broadly understood security, which, according to R. Zięba, is connected, among other things, with a state of certainty, lack of threats, peace and protection from danger. The solutions proposed by the committee concern the following needs: identity, development, ownership, survival, and security. In addition, referring to the view of J. Stańczyk, it can be noted that the "security element" contained in the election offer of the committee is contained in the four dimensions proposed by the author: subject, object, spatial and purpose. The first of these applies to all residents of the Opole Voivodeship, both individually and collectively. And although the open nature of the electoral appeal has been emphasised, i.e. without its "ethnic focus," the selected programme elements appear to be aimed primarily at a "nationality" (German) electorate.¹⁶ The subject dimension, in turn, addresses the issue of security in the following aspects: political,¹⁷ cultural (including identity),¹⁸ social,¹⁹ environmental²⁰

¹⁶ These are as follows: maintaining the position of Plenipotentiary of the Opole Voivodeship Executive Board for Multiculturalism, supporting the development of German-Polish bilingualism, education in the regional language (i.e. Silesian) and supporting the development of a Documentation and Exhibition Centre for Germans in Poland.

¹⁷ For example, the demands for building a civil society based on the constitutional legal order, fundamental rights, duties and freedoms of citizens and the call for strengthening civil attitudes based on democratic order and equality before the law.

¹⁸ This is evidenced by the following assumptions of the election program: the inclusion of the multicultural heritage of the region and its history in the exhibition offer of museum institutions subordinate to the Marshal of the Opole Voivodeship, the provision of a permanent fund to support cultural activities and the establishment of an international review of amateur wind orchestras.

¹⁹ These include, e.g., proposals to intensify activities to support seniors, improve the functioning of the health service, support residents in developing personal potential, acquiring skills and social competences.

²⁰ Among others things highlighted were: the need to increase funding for investments in renewable energy sources, low emissions and thermo-modernisation, as well as rainwater management.

and economic.²¹ The spatial criterion, on the other hand, refers to security at the regional level (Opole Voivodeship) and local (individual towns, municipalities and districts located on its territory). The last area highlighted – that of purpose – is security with a positive value, which enables, among other things, the development, sustainability and satisfaction of the needs of residents.²²

With the above in mind, it can be concluded that the “security theme” mentioned in the title of this article has taken a key place in the election programme of KWW Silesian Local Government Officials. Analysing the outcome of the vote, it appears that this was a justified solution, which was confirmed by the relatively high electoral support obtained by the Committee and thus the possibility of delegating its representatives to the local government of the Opole Voivodeship at all levels.

References

- Ciszek, M. (2011), *Teoretyczne podstawy bezpieczeństwa* [Theoretical Foundations of Security], “Prospion” 2: 165–174.
- Czok, M. (2023), *Działalność Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim. Funkcje kulturotwórcze w odniesieniu do własnej grupy oraz życia kulturalnego w regionie* [Activities of the Social and Cultural Association of Germans in Opole Silesia. Culture-Forming Functions in Relation to Its Own Group and Cultural Life in the Region], <https://fzentrum.pl/wp-content/uploads/2023/01/Artykul-Monika-Czok.pdf> (26.09.2024).
- Fehler, W. (2012), *Bezpieczeństwo wewnętrzne współczesnej Polski. Aspekty teoretyczne i praktyczne* [Internal Security in Contemporary Poland. Theoretical and Practical Aspects], (Warszawa: Arte).
- Jagiello, Z. (2015), *Bezpieczeństwo narodowe: związki przyczynowo-skutkowe. Ujęcie leksykalne* [National Security: Cause and Effect Relations. A Lexical Approach], (Wrocław: Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych).

²¹ It was proposed, e.g., to recapitalize loan funds for Opole enterprises, strengthen the institutions of the business environment in order to build a competitive economy and create favorable conditions for investment.

²² This is reflected in the following demands: strengthening vocational and technical education in order to create conditions for attracting new investments and economic development of the region, inspiring the creation of new communication solutions, supporting local circles of history lovers and creating a model of youth activity clubs.

- Kaczmarek, J., W. Łepkowski, B. Zdrodowski (eds.). (2008), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego* [Glossary of National Security Terms], (Warszawa: Akademia Obrony Narodowej).
- Kośmider, T. (2014), *Kulturowy wymiar bezpieczeństwa państwa polskiego – wyzwania i zagrożenia* [Cultural Dimension of the Security of the Polish State – Challenges and Threats], "Rozprawy Społeczne" 8(1): 28–35.
- Koźbiał, K. (2013), *Mniejszości narodowe w Niemczech. Stan obecny i perspektywy na przyszłość* [National Minorities in Germany. Current State and Future Prospects], [in:] E. Godlewska, M. Lesińska-Staszczuk (eds.), *Mniejszości narodowe w państwach Unii Europejskiej. Stan prawny i faktyczny* [National Minorities in European Union Countries. Legal and Factual Situation], (Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej): 41–60.
- Lis, M. (2016), *Mniejszość niemiecka na Śląsku Opolskim 1989–2014. Z bagażem przeszłości w realiach współczesności* [The German Minority in Opole Silesia 1989–2014. With the Baggage of the Past in the Reality of the Present Day], (Opole: Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu, Stowarzyszenie Instytut Śląski).
- Loranty, K. (2017), *Bezpieczeństwo społeczne* [Social Security], [in:] J. Pawłowski (ed.), *Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki* [Fundamentals of National (State) Security. Academic Textbook], (Warszawa: Akademia Sztuki Wojennej): 373–390.
- Mniejszości Narodowe i Etniczne (n.d.) [National and Ethnic Minorities], *Niemcy* [Germany], <https://www.gov.pl/web/mniejszosci-narodowe-i-etniczne/Niemcy> (25.09.2024).
- Nijkowski, L.M., S. Łodziński (eds.). (2003), *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Informator 2003* [National and Ethnic Minorities in Poland. Informator 2003], (Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe).
- Nitschke, B. (2012), *Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce – geneza, formy działalności i perspektywy* [Union of German Social-Cultural Societies in Poland – Origins, Activities and Perspectives], [in:] M. Giedroń, D. Kowalewska, M. Mieczkowska (eds.), *Mobilizacja i etniczność. Procesy mobilizacji mniejszości narodowych i etnicznych w województwie zachodniopomorskim na tle doświadczeń grup narodowościowych w innych regionach* [Mobilisation and Ethnicity. Mobilisation Processes of National and Ethnic Minorities in the West Pomeranian Voivodeship Against the Background of Experiences of National Groups in Other Regions], (Szczecin: Wydawnictwo ZAPOL): 189–200.
- Mniejszość niemiecka a nadchodzące wybory samorządowe* (12.01.2024) [The German Minority and the Forthcoming Local Elections], <https://vdg.pl/mniejszosc-niemiecka-a-nadchodzace-wybory-samorzadowe/> (27.09.2024).
- Obwieszczenie (2024/1108) Komisarza Wyborczego w Opolu I z dnia 8 kwietnia 2024 r. o wynikach wyborów do rad na obszarze województwa opolskiego, Dz. Urz.

- Woj. Opolskiego z 2024 r. poz. 1108 [Notice (2024/1108) of the Election Commissioner in Opole I of April 8, 2024 on the Results of Elections to Councils in the Opole Voivodeship, Official Journal of the Opole Voivodeship of 2024 item 1108].
- Obwieszczenie (2024/1109) Komisarza Wyborczego w Opolu I z dnia 8 kwietnia 2024 r. o wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na obszarze województwa opolskiego, Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2024 r. poz. 1109 [Notice (2024/1108) of the Election Commissioner in Opole I of April 8, 2024 on the Results of Elections to Councils in the Opole Voivodeship, Official Journal of the Opole Voivodeship of 2024 item 1109].
- Ogiolda, K. (2024a), *Były lider mniejszości niemieckiej z nową funkcją w urzędzie marszałkowskim* [Former Leader of the German Minority with a New Position at the Marshal's Office], <https://opolska360.pl/norbert-rasch-byly-lider-mn-to-nowy-pelnomocnik-ds-wielokulturowosci> (10.10.2024).
- Ogiolda, K. (2024b), *Śląscy Samorządowcy pokazali program. Mają ponad 500 kandydatów* [Silesian Local Government Officials Showcased the Programme. They Have More than 500 Candidates], <https://opolska360.pl/konwencja-kww-slascy-samorzadowcy-pokazali-program-i-kandydatow> (30.09.2024).
- Opiola, W., K. Czabanowska (2023), *Organizacje mniejszości niemieckiej na Opolszczyźnie ze szczególnym uwzględnieniem Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim i Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej* [German Minority Organisations in the Opole Region with Particular Emphasis on the Social-Cultural Society of Germans in Opole Silesia and the House for Polish-German Cooperation], [in:] M. Mazurkiewicz, A. Haas, R. Wieczorek (eds.), *Colloquium Opole 2022. Obywatelstwo, tożsamość, wielokulturowość. Śląskie doświadczenia ochrony praw mniejszości narodowych* [Colloquium Opole 2022. Citizenship, Identity, Multiculturalism. Silesian Experience in Protecting the Rights of National Minorities], (Opole: Instytut Śląski): 71–81.
- Pierwsza sesja sejmiku województwa (7.05.2024) [First Session of the Provincial Assembly], <https://www.opolskie.pl/2024/05/pierwsza-sesja-sejmiku-wojewodztwa/> (5.10.2024).
- Plewko, J. (2000), *Mniejszości narodowe w wymiarze lokalnym* [National Minorities in the Local Dimension], (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL).
- Popieliński, P. (2020), *Mniejszość niemiecka w III Rzeczypospolitej Polskiej (1989–2019) w procesie integracji ze społeczeństwem większościowym* [The German Minority in the Third Republic of Poland (1989–2019) in the Process of Integration Into the Majority Society], (Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk).
- Program wyborczy Śląskich Samorządowców na lata 2024–2029 (2024) [The 2024–2029 Electoral Programme of the Silesian Local Government Officials], <https://slascysamorzadowcy.pl/wp-content/uploads/2024/03/Program-wyborczy-KWW-Slascy-Samorzadowcy.docx.pdf> (2.10.2024).

- Rosenbaum, S., G. Janusz, Z. Donath-Kasiura, J. Hassa, T. Cuber (2018), *Mniejszość niemiecka w faktach i liczbach* [The German Minority in Facts and Figures], (Opole: Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim).
- Rozporządzenie (2024/109) Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2024 r. w sprawie zarządzenia wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, Dz. U. z 2024 r. poz. 109 [Regulation (2024/109) of the Prime Minister of January 29, 2024 on the Order of Elections to the Councils of Communes, District Councils, Sejms of Voivodeships and District Councils of the Capital City of Warsaw and Elections of Wójt, Mayors and Presidents of Cities, Journal of Laws of 2024 item 109].
- Rusek, H. (2015), *Wielokulturowość z konfliktem w tle – Ślązacy: Naród? Narodowość? Grupa etniczna?* [Multiculturalism with Conflict in the Background – Silesians: A Nation? Nationality? Ethnic Group?], "Pogranicze. Studia Społeczne" 25: 121–134.
- Stańczyk, J. (1996), *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa* [Contemporary Understanding of Security], (Warszawa: Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk).
- Statut Śląskiego Stowarzyszenia Samorządowego (n.d.) [Statute of the Silesian Local Government Association], <http://stowarzyszenie.lesnica.pl/statut-slaskiego-stowarzyszenia-samorzadowego> (27.09.2024).
- Statut Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim (n.d.) [Statutes of the Social-Cultural Society of Germans in Opole Silesia], https://skgd.pl/wp-content/uploads/2023/11/Statut-TSKN_2020_tekst_jednolity_pl.pdf (27.09.2024).
- Statut Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce (n.d.) [Statutes of the Union of German Social-Cultural Societies in Poland], <https://vdg.pl/wp-content/uploads/2022/09/Statut-ZNSSK-06.06.2022.pdf> (26.09.2024).
- Szczepański, A. (2021), *Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim jako przykład organizacji mniejszości niemieckiej (w kontekście polityki etnicznej III RP)* [Social-Cultural Society of Germans in Opole Silesia as an Example of a German Minority Organisation (in the Context of the Ethnic Policy of the Third Republic of Poland)], "Środkowoeuropejskie Studia Polityczne" 1: 53–69.
- Szczepański, A. (2022a), *Komitety wyborcze mniejszości niemieckiej na Śląsku Opolskim w wyborach samorządowych III RP* [Election Committees of the German Minority in Opole Silesia in Local Elections of the Third Republic of Poland], [in:] P. Frączek, J. Karolczuk (eds.), *Na pograniczach. Szkice naukowe o społeczeństwie, kulturze i ekonomii* [On the Borderlands. Scientific Sketches on Society, Culture and Economics], series: Na Pograniczach Kultur i Narodów, vol. 17, (Sanok: Towarzystwo Wydawnicze "Historia Iagellonica," Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku): 223–237.

- Szczepański, A. (2022b), *Mniejszość niemiecka na Śląsku Opolskim w wyborach parlamentarnych III RP* [The German Minority in Opole Silesia in the Parliamentary Elections of the Third Republic of Poland], "Zeszyty Naukowe Collegium Witelona" 42(1): 85–98.
- Szczepański, A. (2023), *Pojęcie bezpieczeństwa i jego typologia* [The Concept of Security and Its Typology], "Zeszyty Naukowe Collegium Witelona" 48(3): 27–44.
- Szmulik, B. (2012), *Zagadnienia ogólne* [General Issues], [in:] M. Paździor, B. Szmulik (eds.), *Instytucje bezpieczeństwa narodowego* [National Security Institutions], (Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck): 1–14.
- Szyslak, E. (2015), *Polityka państwa a bezpieczeństwo kulturowe mniejszości narodowych. Przypadek Romów w Republice Czeskiej* [State Policy and Cultural Security of National Minorities. The Case of the Roma in the Czech Republic], "Studia Romologica" 8: 29–42.
- Ślascy Samorządowcy zarejestrowali komitet wyborczy i rozpoczęli kampanię wyborczą (6.02.2024) [Silesian Local Government Officials Registered an Election Committee and Started an Election Campaign], <https://slascysamorzadowcy.pl/slascy-samorzadowcy-zarejestrowali-komitet-wyborczy-i-oficjalnie-rozpoczeli-kampanie-wyborcza/> (18.11.2024).
- Ślascy Samorządowcy. Taki komitet mniejszości niemieckiej wystartuje w następnych wyborach (13.12.2023) [Silesian Local Government Officials. This is the German Minority Committee that Will Run in the Next Election], <https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/slascy-samorzadowcy-taki-komitet-mniejszosci-niemieckiej-wystartuje-w-nastepnych-wyborach,510737.html> (27.09.2024).
- Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe (n.d.) [Silesian Local Government Association], <http://stowarzyszenie.lesnica.pl/o-nas/> (27.09.2024).
- Świerc, K. (2024), *Wybory z przytupem* [Elections with a Bang], <https://wochenblatt.pl/pl/wahlen-mit-einem-paukenschlag/> (4.10.2024).
- Tablice z ostatecznymi danymi w zakresie przynależności narodowo-etnicznej, języka używanego w domu oraz przynależności do wyznania religijnego (2021) [Tables with Final Data on National-Ethnic Affiliation, Language Spoken at Home and Religious Affiliation], <https://stat.gov.pl/spisy-powszechnie/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-ostateczne/tablice-z-ostatecznymi-danymi-w-zakresie-przynaleznosci-narodowo-etnicznej-jezyka-uzywanego-w-domu-oraz-przynaleznosci-do-wyznania-religijnego,10,1.html> (25.09.2024).
- Ustawa (2005/17/141) z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Dz. U. z 2005 r. Nr 17, poz. 141 [Act (2005/17/141) of January 6, 2005 on National and Ethnic Minorities and Regional Language, Journal of Laws of 2005, No. 17, item 141].
- Zajdel, J.K. (2023), *Zagrożenie bezpieczeństwa tożsamościowego a polityka zagraniczna Prawa i Sprawiedliwości po 2015 roku* [Identity Security Threats and Law and Justice's Post-2015 Foreign Policy], "Securo" 10: 7–20.

- Zalewski, S. (2017), *Bezpieczeństwo polityczne państwa* [State Political Security], [in:] J. Pawłowski (ed.), *Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki* [Fundamentals of National (State) Security. Academic Textbook], (Warszawa: Akademia Sztuki Wojennej): 345–372.
- Zarząd Województwa Opolskiego wybrany (9.05.2024) [Opole Voivodeship Executive Board Elected], <https://www.opolskie.pl/2024/05/zarząd-województwa-opolskiego-wybrany/> (5.10.2024).
- Zięba, R. (2004), *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: koncepcje – struktury – funkcjonowanie* [Institutionalisation of European Security: Concepts – Structures – Functioning], (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar).
- Zięba, R. (2012), *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie* [On the Identity of Security Sciences], "Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej" 1(86): 7–22.
- Zięba, R. (2014), *Treść i zakres pojęcia "bezpieczeństwo Polski"* [Content and Scope of the Term "Security of Poland"], [in:] S. Wojciechowski, A. Potyrała (eds.), *Bezpieczeństwo Polski. Współczesne wyzwania* [Security of Poland. Contemporary Challenges], (Warszawa: Difin): 13–27.
- Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych (n.d.) [Union of German Social-Cultural Societies], <https://vdg.pl/> (26.09.2024).

Budowa struktur Polskiej Partii Robotniczej w powiatach województwa lubelskiego w świetle dokumentów Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w latach 1945–1948

Construction of the Structures of the Polish Workers' Party in the Districts
of the Lublin Voivodeship in the Light of the Documents of the Voivodeship
Party Control Commission in the Years 1945–1948

MICHAŁ JAN BEDNARCZYK

Dr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, e-mail: michal.bednarczyk@kul.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-1086-7113>

Streszczenie: Priorytetem polskich komunistów po zakończeniu II wojny światowej była rozbudowa nielicznej, kadrowej Polskiej Partii Robotniczej (PPR) i przekształcenie jej w zdolną do sprawowania władzy partię masową. Dla kierownictwa „partii robotniczej” stanowiło to trudne zadanie, gdyż znaczny odsetek społeczeństwa był przeciwny ich rządowi, w szeregi organizacji rzadko wstępowały osoby godne miana komunisty, zaś struktury terenowe powstawały w warunkach walki z polskim podziemiem niepodległościowym. W artykule podjęto próbę ukazania procesu budowy powiatowych organów władzy partyjnej na terenie Lubelszczyzny – istotnego dla wykonawców woli Józefa Stalina obszaru o sięgających XIX w. tradycjach rewolucyjnych i komunistycznych. Źródło dla rozważań stanowią materiały archiwalne Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie.

Słowa kluczowe: Polska Partia Robotnicza, Wojewódzka Komisja Kontroli Partyjnej, Komitet Powiatowy, Lubelszczyzna, Polska w latach 1944–1948

Abstract: The priority of the Polish communists after the end of World War II was the expansion of the small, staff Polish Workers' Party (PPR) and its transformation into a mass party capable of exercising power. For the leadership of the “workers' party”, this was a difficult task, since a significant percentage of the society was against their rule, the ranks of the organisation rarely included people worthy of the title of communist, and the field structures were formed in the conditions of the struggle against the Polish independence underground. The article attempts to show the process of building district party organs of power in the Lublin area – an important area with revolutionary and communist traditions dating back to the 19th century for the executors of Joseph Stalin's will. The source for consideration are archival materials of the PPR Voivodeship Party Control Commission in Lublin.

Keywords: Polish Workers' Party, Voivodeship Party Control Commission, District Committee, Lublin region, Poland in 1944–1948

Polska Partia Robotnicza (PPR) powstała z inicjatywy Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) w czasie niemieckiej okupacji jako kadrowa organizacja konspiracyjna. Jej twórcami byli wyszkoleni w Moskwie komuniści o przedwojennych doświadczeniach oraz wąskie grono ich zwolenników. Partia dzięki korzystnym rozstrzygnięciom wojennym i wsparciu Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) zaczęła przejmować władzę w powojennej Polsce, co dało początek systemowi partii hegemonicznej w naszym kraju (Sokół, Żmigrodzki 2005: 114–115). Konieczna była rozbudowa jej struktur, umożliwiająca stworzenie organów administracji partyjno-państwowej oraz terenowych struktur partii (Gontarczyk 2016: 26–34; Wrona 1995: 26–35). Nie byłoby to możliwe bez nadzoru komórek PPR prowadzonego przez Centralną Komisję Kontroli Partyjnej (CKKP) oraz komisje wojewódzkie. Ich zadaniem było nie tylko dyscyplinowanie członków, lecz także kontrola instytucji partyjnych (Libera 2015: 169).

CKKP nie brała bezpośredniego udziału w tworzeniu terenowych ogniw PPR. Bardziej miarodajna jest refleksja nad działalnością dysponującej w teorii lepszym rozeznaniem komisji wojewódzkiej, której członkami byli działacze znający nadzorowane przez siebie struktury. Jednym z ważniejszych dla komunistów obszarów była Lubelszczyzna – teren prężnych działań przedwojennej Komunistycznej Partii Polski (KPP), ważny ośrodek komunistycznej partyzantki w czasie wojny, siedziba Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN) i istotny punkt rekrutacji członków PPR.

Wolna od ideologizacji refleksja nad funkcjonowaniem partii komunistycznych w Polsce stała się możliwa po upadku systemu w 1989 r. Pomimo rosnącej liczby rozpraw naukowych na ten temat wiele związanych z nim kwestii, zwłaszcza w ujęciu regionalnym, pozostaje niezbadanych. Zagadnienie działalności Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej (WKKP) w Lublinie w różnych jej aspektach było już podejmowane przez autora prezentowanego artykułu (Bednarczyk 2016a, 2016b). Problematyka poruszona w niniejszym opracowaniu została ograniczona do niezbędnego minimum. Podstawę źródłową rozważań stanowią archiwalia WKKP PPR wchodzące w skład zespołu Komitetu Wojewódzkiego PPR w Lublinie, przechowywane w Archiwum Państwowym w Lublinie (APL), uzupełnione o zgromadzone w Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN) dokumenty CKKP.

Budowany przez komunistów system polityczny miał charakter scentralizowany. Decyzje zapadające na posiedzeniach najwyższych gremiów – Biura Politycznego i Sekretariatu Komitetu Centralnego PPR – były następnie przekazywane do realizacji przez działaczy niższego szczebla – w komitetach

wojewódzkich i powiatowych. Formułowane przez centralnych decydentów, niemających bezpośredniego kontaktu z realizującymi je szeregowymi PPR-owcami postulaty, m.in. w zakresie rozbudowy i umacniania terenowych struktur PPR, napotykały poważne trudności, z których przedstawiciele Komitetu Centralnego (KC) zazwyczaj nie zdawali sobie sprawy.

Celem artykułu jest analiza po pierwsze, wprowadzania w życie podjętych w Warszawie decyzji w kwestii tworzenia struktur PPR w powiatach województwa lubelskiego między czerwcem 1945 r. a grudniem 1948 r., a po drugie, trudności, z jakimi mierzyli się wówczas terenowi działacze partii. Zastosowano ujęcie chronologiczno-problemowe, które pokaże, jak zmieniały się powyższe problemy na drodze do rozbudowy organizacji konspiracyjnej do poziomu partii masowej. Punktem wyjścia dla rozważań jest przedstawienie instytucji kontrolnych PPR i ich kompetencji w powiatach, następnie zaprezentowano realizację tych obowiązków przed Referendum Ludowym, w okresie wyborów do Sejmu Ustawodawczego, po sfalszowanych wyborach, oraz w dobie „oczyszczania szeregów” przed powstaniem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR).

1. Instytucje kontroli partyjnej Polskiej Partii Robotniczej, przewinienia i kary partyjne

W „demokracji ludowej” partyjne instrumenty kontroli były elementem aparatu władzy partyjno-państwowej. Instytucje o hierarchicznej strukturze i uprawnieniach śledczych pełniły kluczową rolę – miały zapewniać stabilność ustroju i partii. PPR swoim rodowodem nie odbiegała od innych partii komunistycznych bloku wschodniego (Mażewski 2020: 74–77). System kontroli zatem był kopią rozwiązań przyjętych w Rosji Radzieckiej i Związku Radzieckim (Osęka 2008: 262). CKKP powstała na mocy decyzji Sekretariatu KC z dnia 30 maja 1945 r. (Kochański 2001: 32). Funkcjonowała ona na prawach wydziału KC (Kochański 2001: 214–215), jej zadaniem był nadzór realizacji uchwał KC, a także dyscyplinowanie członków naruszających „zasady etyki partyjnej, nieprzestrzegających statutu i niepodporządkowujących się uchwałom PPR” (Statut 1947: 18). W omawianym okresie komisją kierowali Zenon Kliszko, a następnie Wacław Lewikowski. Skład CKKP liczył 4–5 etatowych pracowników PPR. W czerwcu 1947 r. do komisji, obok pracowników aparatu, przyjęto 11 członków nieetatowych (APL, Biuletyn

Informacyjny Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej, sygn. 483, k. 2). CKKP już w 1945 r. powołała komisje terenowe współpracujące z komitetami wojewódzkimi (Statut 1947: 13–14, 18–19). Przewodniczącymi komisji w Lublinie byli Franciszek Piątkowski, Szczepan Kudła i Olga Żebruń, którym podlegali dwaj pracownicy. W lipcu 1947 r. skład rozszerzono o 9 członków nieetatowych (AAN, Protokół z posiedzenia CKKP w rozszerzonym składzie w dn. 24 X 1946 r., sygn. 295/IV-1, k. 5a). WKKP nie mogły karać przedstawicieli aktywu wojewódzkiego, co czyniła CKKP (AAN, Sprawozdanie z Pierwszej Narady Krajowej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w dn. 20 II 1946 r., sygn. 295/IV-1, k. 6). Miały natomiast prawo dyscyplinować działaczy w komitetach powiatowych. Nie podlegały organizacyjnie Komitetowi Wojewódzkiemu (KW), zaś praca lubelskiej komisji była po raz pierwszy analizowana przez Egzekutywę w listopadzie 1950 r. (Zawadka 2014: 51). Głównym obowiązkiem było orzekanie w postępowaniach dyscyplinarnych PPR-owców. Przez 3 lata pracy lubelska komisja odebrała 1358 zgłoszeń, rozpatrzyła 1356 (APL, [Rejestr] Sprawy załatwione Wojewódzkiej KKP [1947–1948], sygn. 446, *passim*; APL, [Rejestr] – Sprawy wchodzące; Sprawy zakończone [1947–1948], sygn. 447, *passim*). Ogólnikowość regulaminów prowadziła do dowolności w wydawaniu postanowień (Kochański 2001: 298). Za osoby niepożądane w partii uznawano: (a) członków, którzy wstąpili do PPR, by uzyskać stanowisko lub pracę, (b) PPR-owców postępujących niemoralnie, a także identyfikowanych jako „wrogi element”, oraz (c) członków KPP działających na jej szkodę (Osęka 2012: 76). Wśród zarzutów istotne było także łamanie dyscypliny i etyki partyjnej (Osęka 2008: 265), nadużycia materialne i finansowe, nadużycia kompetencji służbowych, współpraca z wrogiem, a także współpraca z przedwojenną policją, nazywana „sypactwem”. Komisje mogły udzielić upomnienia lub nagany, pozbawić stanowisk partyjnych i państwowych lub usunąć z partii, choć również umarzały sprawy (Osęka 2008: 78–90). Karanym przysługiwało prawo do odwołania do CKKP (Osęka 2008: 273).

2. Kompetencje kontrolne Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w komitetach powiatowych Polskiej Partii Robotniczej

Głównym źródłem informacji o strukturach partyjnych w powiatach były wyjazdy inspekcyjne. Co miesiąc kontrolujący powinni co najmniej raz wyjechać

na kilkudniową wizytację wybranego komitetu powiatowego. W jej trakcie prowadzili rozmowy z pracownikami aparatu partyjnego wszystkich szczebli, organów bezpieczeństwa i członkami kół PPR. Należało również analizować dokumentację (Magier 2012: 505–506, 511). Za wyjazdy przedstawiciele WKKP nie uznawali kontroli na terenie Lublina i powiatu lubelskiego. Dobór powiatów był podyktowany otrzymywanymi apelami o pomoc i lokalnymi „warunkami bezpieczeństwa” – sprawnością organów bezpieczeństwa i liczebnością podziemia antykomunistycznego. W pierwszych miesiącach istnienia, ze względu na braki kadrowe i brak instrukcji pracy, komisja nie organizowała wyjazdów (APL, Sprawozdanie WKPP PPR w Lublinie do Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Warszawie 9 XII 1945 r., sygn. 443, k. 1). Skalę zorganizowanych wyjazdów prezentuje poniższa tabela.

Tabela. Wyjazdy przedstawicieli WKKP w okresie od czerwca 1945 r. do grudnia 1948 r.

Powiat	Liczba kontroli	Odsetek w proc.
Krasnostawski	9	9,89
Lubartowski	9	9,89
Kraśnicki	8	8,79
Hrubieszowski	8	8,79
Chełmski	7	7,69
Zamojski	7	7,69
Puławski	6	6,59
Tomaszowski	6	6,59
Włodawski	6	6,59
Bialski	5	5,49
Siedlecki	4	4,40
Biłgorajski	3	3,30
Lubelski	2	2,20
Łukowski	2	2,20
Radzyński	2	2,20
Lublin miasto	1	1,10
Brak danych	6	6,59
Razem	91	–

Źródło: APL, Wyjazdy przedstawicieli WKKP w okresie od VI 1945 r. do XII 1948 r., sygn. 443–444, passim.

W lubelskim Komitecie Powiatowym (KP) zorganizowano tylko dwie inspekcje. Zazwyczaj odwiedzano powiaty położone blisko Lublina i pracujące najsprawniej, zwłaszcza w Krasnymstawie, Lubartowie i Kraśniku. Słabsze organizacyjnie, mniej liczne i bardziej zagrożone ze strony podziemia zbrojnego obszary położone dalej od miasta były zaniedbywane. Przewaga kontroli w Lublinie pokazuje, że wpływy WKKP były największe w siedzibie KW. Kontrole były odwoływane m.in. z powodu biurowych obowiązków w Lublinie (APL, Miesięczne sprawozdanie WKPP PPR w Lublinie do Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Warszawie od XI do 3 XII 1945 r., sygn. 443, k. 3), dużej liczby spraw dyscyplinarnych do opracowania (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie. Za okres od 25 XII 1946 r. do 25 II 1947 r., sygn. 443, k. 39), zaangażowania w inne zadania, np. w Referendum Ludowe (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za miesiąc czerwiec 1946 r., sygn. 443, k. 19) czy wybory do Sejmu Ustawodawczego (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w Lublinie za m-c sierpień, sygn. 443, k. 23). Niekiedy wyjazdy organizowano częściej, w tym z powodu konieczności wsparcia działaczy w terenie (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za okres 25 X – 25 XI 1946 r., sygn. 443, k. 30). Wiedzę o sytuacji w powiatach uzyskiwano także w czasie wyjazdów na polecenie Komitetu Wojewódzkiego (KW) oraz w celach dochodzeniowych (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy WK PPR w Lublinie za okres od 25 III do 25 IV 1948 r., sygn. 444, k. 19). W 1948 r. liczba wyjazdów i ich regularność wzrosły. Było to spowodowane m.in. aktywizacją nieetatowych członków WKKP. Analiza funkcjonowania komitetów odbywała się także podczas rozmów w siedzibie KW z przedstawicielami Kontroli Partyjnej wzywanych przed komisję (APL, Sprawozdanie WKKP w Lublinie za m-c lipiec, sygn. 443, k. 21).

3. Działalność organów kontroli partyjnej przed Referendum Ludowym

Pierwsze kontrole w terenie miały miejsce w październiku i listopadzie 1945 r. Najlepiej komisja oceniła działaczy z komitetu w Biłgoraju, którzy realizując postulaty KC, rzekomo blisko współpracowali z członkami Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) i Stronnictwa Ludowego, a także z członkami

odbudowującej się po rozbiciu przez podziemie organizacji w Krasnymstawie. Za najbardziej zaniedbaną uznano pracę w Łukowie oraz Kraśniku, w których nie było odpowiedniego kierownictwa. W Zamościu z kolei dostrzeżono problem konfliktów między działaczami (APL, Miesięczne sprawozdanie WKPP PPR w Lublinie do Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Warszawie od XI do 3 XII 1945, sygn. 443, k. 3).

Na przełomie lat 1945 i 1946 pracownicy komisji wysnuli wniosek o pogłębiających się różnicach w pracy struktur powiatowych, m.in. komisje tomaszowska i hrubieszowska nie wywiązywały się z obowiązków (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za m-c grudzień i styczeń 1945–1946, sygn. 443, k. 7). Trudności sprawiała egzekwowanie od rolników kontyngentów, komórki były „podatne na prowokacje” ze strony podziemia zbrojnego i partii opozycyjnych (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za miesiąc luty 1946 r., sygn. 443, k. 8). W związku z marcowymi wyborami władz komitetów przedstawiciele komisji sprawdzali ich przebieg, zwłaszcza w jednostkach, których kierownikom zarzucano niekompetencję. Członkowie WKPP ingerowali w wybory sekretarzy. Jednocześnie pozyskiwano informacje o pracy starostów, pomimo nieprawidłowości nie zawsze możliwe było usunięcie ich ze stanowisk, m.in. z powodu braku następców (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za m-c marzec 1946 r., sygn. 443, k. 10–11). W kwietniu 1946 r. organizacje powiatowe funkcjonowały sprawniej, za niedostateczną uznano działalność niższych struktur (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za m-c kwiecień 1946 r. (włącznie ze świętem 1 maja), sygn. 443, k. 12).

Członkowie WKPP zwracali uwagę na rozbudowę struktur PPR – przedstawiciele KC zakładali, że zwalczanie podziemia przez aparat bezpieczeństwa zagwarantuje wzrost stanu osobowego partii. Na początku 1946 r. komisja, analizując ewidencję i kwestionariusze osobowe, orzekła, że wzrost był zadowalający. W kwietniu z kolei nastąpił spadek spowodowany wysiedleniami Ukraińców z Lubelszczyzny, którzy po zakończeniu działań wojennych wstępowali do partii (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za m-c marzec 1946 r., sygn. 443, k. 10–11). Zaobserwowano też wzrost zainteresowania kobiet PPR (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za m-c maj 1946 r., sygn. 443, k. 15).

Podczas Referendum członkowie WKKP zauważyli, że słabsza aktywność podziemia i opozycji powoduje zazwyczaj silniejszą pozycję PPR w powiecie. Tereny z przewagą komunistów były jednak w mniejszości. Kontrolujący oceniali pracę agitatorów zachęcających do głosowania, a także liczbę spotkań i frekwencję na nich. O jakości pracy miało świadczyć zaangażowanie w akcję propagandową, także na obszarach o dużej aktywności podziemia. Nie zaobserwowano aktywności członków partii sprzymierzonych z PPR, za wyjątkiem PPS. Uczestniczący w wiecach i zebraniach delegaci WKKP analizowali dyskusje dotyczące głównie granicy wschodniej i gospodarki. Mimo „zwycięstwa” w wyborach dostrzeżono, że gdyby do pracy w terenie nie skierowano działaczy z KW i delegatów KC kampania mogłaby nie zostać przeprowadzona, ponieważ struktury powiatowe były za słabe (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za miesiąc czerwiec 1946 r., sygn. 443, k. 18–19).

4. Działalność Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej od Referendum Ludowego do wyborów do Sejmu Ustawodawczego

Pierwszą po Referendum kontrolę meldunków z powiatów zorganizowano w sierpniu 1946 r., i dotyczyła ona przesiedleń ludności ukraińskiej (Motyka 2011: 390–392, 426–432; Wysocki 2011: 62–74, 83–92). Większą uwagę zwrócono na Włodawę, w której ubyłoby 381 spośród ok. 800 członków PPR (Wysocki 2011: 89–90). Pustka została zapełniona osobami, których do wstąpienia zachęcali partyjni instruktorzy (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w Lublinie za m-c sierpień, sygn. 443, k. 24). Przyjrano się pracy powiatowych sekretarzy, nowych członków PPR i funkcjonariuszy Powiatowych Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w Lublinie za m-c sierpień, sygn. 443, k. 24–25). Najgorzej oceniono najsłabsze organizacyjnie i posiadające najmniejszą liczbę PPR-owców powiaty: łukowski, bialski i radzyński, wyżej plasowały się chełmski i biłgorajski (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w Lublinie za m-c sierpień, sygn. 443, k. 25; APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w Lublinie za m-c wrzesień, sygn. 443, k. 29). Znajdujący się najbliżej KP w Lublinie nie funkcjonował, co było wynikiem konieczności zapewnienia sprawności lubelskiego KW (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej

Komisji Kontroli Partyjnej w Lublinie za m-c sierpień, sygn. 443, k. 25). Dokładniejsze kontrole WKKP przeprowadziła przed wyborami, między październikiem a grudniem 1946 r. Uwagę zwrócono na funkcjonowanie komitetów, współpracę z innymi partiami, funkcjonowanie Milicji Obywatelskiej (MO), Urzędu Bezpieczeństwa (UB), Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej (ORMO), Związku Samopomocy Chłopskiej i Związku Walki Młodych, a także wzrost liczebny PPR. Wnioski kontrolujących nie były optymistyczne, aktywność struktur partyjnych była niezadowolająca (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za okres 25 X – 25 XI 1946 r., sygn. 443, k. 30–34). Po głosowaniu ograniczono wyjazdy terenowe, z powodu złych warunków atmosferycznych do Lublina nie docierały raporty (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR W Lublinie. Za okres od 25 XII 1946 r. do 25 II 1947 r., sygn. 443, k. 41).

Częstsze przebywanie w terenie w trakcie Referendum uświadomiło kontrolującym fasadowość nieuregulowanej współpracy z innymi partiami (APL, Sprawozdania miesięczne WKKP [za okres 1945–1947], Sprawozdanie WKKP w Lublinie za m-c lipiec, sygn. 443, k. 20). Dnia 19 grudnia 1946 r. w trakcie narady sekretarzy powiatowych i aktywu PPR i PPS przy obecności delegata WKKP podpisano uchwałę o współpracy. Porozumienie nie przekładało się na zmianę nastrojów. W terenie komisja zaobserwowała wzrost niechęci do PPS, rzekomo popierająca PPR ludność miała być przekonana, iż socjaliści nie angażują się w walkę z przeciwnikami komunistów, sami destabilizowali sytuację (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej za okres od 25 XI do 25 XII 1946 r., sygn. 443, k. 36).

5. Wojewódzka Komisja Kontroli Partyjnej od marca 1947 roku do lutego 1948 roku

W marcu 1947 r. WKKP analizowała wybory władz partyjnych w powiatach. Przeszkodą dla ich sprawnego przeprowadzenia w organizacjach terenowych były braki kadrowe i przemęczenie aktywu spowodowane intensywną kampanią przed wyborami do Sejmu. Sekretarze skarżyli się na zbyt wiele zadań i brak kompetencji. Komisja w trakcie konsultacji z mieszkańcami odnotowała poprawę nastrojów ludności, rozprzestrzenianie pogłosek o wybuchu kolejnego światowego konfliktu ścigał UB (APL, Sprawozdanie

Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za okres od 25 II do 25 III 1947 r., sygn. 443, k. 92-93). W kolejnym miesiącu w związku z wyborami w komitetach doszło do zmian sekretarzy. Komisja najwyższej oceniła komitety powiatowe w Krasnymstawie, Zamościu, Puławach, Lubartowie i Tomaszowie, które rozbudowywały swoje struktury, najsprawniejszy był komitet w Biłgoraju (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie 25 III - 25 IV 1947 r., sygn. 443, k. 48). WKKP stwierdziła, że działacze najniższego szczebla nie posiadali doświadczenia i znajomości zasad funkcjonowania partii, nowi sekretarze nie spełniali wymagań (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za okres 25 V - 25 VII 1947 r., sygn. 443, k. 59). Kontrolujący przeprowadzili rozmowy z działaczami, wynikiem których była pozytywna opinia o zmienionym po interwencji komisji sekretarzu z Chełma, puławski zaś miał nie być zainteresowany pracą (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie za okres 25 VII - 25 VIII 1947 r., sygn. 443, k. 64). WKKP, przeprowadzając konsultacje z ludnością w terenie, otrzymywała skargi na nieprawidłowe załatwianie spraw (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie 25 V - 25 VII 1947 r., sygn. 443, k. 58).

We wrześniu 1947 r. członkowie WKKP badali skuteczność przyjmowania kandydatów, wydawania legitymacji członkowskich, regularność zebrań, a także poboru składek. W ocenie kontrolujących z tych obowiązków najgorzej wykazywały się komitety powiatowe w Lublinie i Kraśniku, z powodu zatargu sekretarzy w Siedlcach nie pracowano należycie (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w Lublinie za okres od 25 VIII do 25 IX 1947 r., sygn. 443, k. 72). W październiku członkowie WKKP podjęli nieudaną próbę zwolnienia jednego z sekretarzy, doszło do interwencji Sekretariatu KW w jego obronie. Północne powiaty odbudowywały struktury, w południowych, objętych kampanią osiedleńczą, dostrzegano perspektywy rozwoju (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej przy WK PPR w Lublinie za okres od 25 IX do 15 X 1947 r., sygn. 443, k. 82). Uwagę zwrócono na powiat hrubieszowski. Zdaniem komisji niestabilna sytuacja uległa poprawie dzięki organom bezpieczeństwa. Wydział kobiecy KW nie prowadził skutecznej agitacji wśród kobiet, wymiana legitymacji przebiegała wolno. W listopadzie komisja kontynuowała kontrolę pracy sekretarzy. Zajęto się także wymianą legitymacji, nie przeprowadzano czystki. Zdaniem kontrolujących praca stała się łatwiejsza dzięki zwalczaniu podziemia. Mieszkańcy wsi narzekali jednak na podatki i braki w zaopatrzeniu (APL,

Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy Wojew. Komitecie PPR w Lublinie za okres od 25 X do 25 XI 1947 r., sygn. 443, k. 87–89).

W grudniu ujawniono liczbę „martwych dusz” w powiatach. Powiat krasnostawski spośród 4 tys. ujętych w ewidencji osób opuściło, nie zgłaszając tego przełożonym, 1331 osób, w liczbie tej znalazły się także osoby, które nie uważały się za członków PPR (APL, Sprawozdanie Wojew. Komisji Kontroli Partyjnej przy Wojew. Komitecie P.P.R. w Lublinie za m-c grudzień 1947 r., sygn. 443, k. 96). WKKP wniosowała o zmianę sekretarza z Tomaszowa, który dopuszczał się nadużyć, wzywany przed WKKP nie zmienił postępowania. Na początku 1948 r. komisja brała udział w konferencji starostów i przewodniczących Powiatowych Rad Narodowych (PRN) w Hrubieszowie, nadzorowała egzamin podczas szkolenia (APL, Sprawozdania miesięczne WKKP 1948, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej przy WK PPR w Lublinie za okres od 1 I do 25 I 1948 r., sygn. 444, k. 1). Delegat skierowany do Kraśnika obserwował wybory władz. W lutym w powiecie bialskim działacz WKKP, analizując przebieg głosowań w komitetach wiejskich, dostrzegł brak znajomości kompetencji przez pracowników KP. Przewodnicząca O. Żebruń kontrolowała KP w Tomaszowie i Zamościu, na zebraniu koła wygłosiła referat o „moralnym obliczu członka partii i dyscyplinie partyjnej”. W innym kole składającym się z byłych działaczy WKPP zauważyła przejawy „sektarstwa” – objawiało się ono nieprzyjmowaniem nowych członków. W powiecie lubartowskim na polecenie KC zbierano dane dotyczące kół, PPR miała pracować źle (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy WK PPR w Lublinie za okres od 25 I do 25 II 1948 r., sygn. 444, k. 4–6).

W czerwcu 1947 r. członkowie WKPP zostali zaangażowani w „kampanię przesiedleńczo-osiedleńczą”. Miejscowa ludność była negatywnie nastawiona do działań PPR, wysiedlenia Ukraińców miały być prowadzone z użyciem „niemieckich metod” (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie 25 V – 25 VII 1947 r., sygn. 443, k. 58). Akcja sprawiała kłopoty KW w Lublinie. Początkowo „nasiedlenie” przebiegało zgodnie z planem, było wielu zainteresowanych, skuszonych wizją żyznych ziem w powiatach tomaszowskim i hrubieszowskim. Po wyjeździe z tego obszaru zabezpieczających akcję jednostek wojska pojawiły się grupy Ukraińców, którzy podpalali miejscowości, z których uciekali osadnicy. Członkowie komitetów powiatowych zamiast zatrzymywać uciekinierów i inicjować tworzenie samoobrony, zajmowali się katalogowaniem mienia wysiedlanych (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR

w Lublinie za okres 25 VII – 25 VIII 1947 r., sygn. 443, k. 63). ORMO nie potrafiło powstrzymać ataków. KW doprowadził do powrotu części osiedleńców (APL, Sprawozdanie Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w Lublinie za okres 25 VIII – 25 IX 1947 r., sygn. 443, k. 71). W powiatach tomaszowskim i hrubieszowskim kampania przebiegała sprawniej, ponieważ zaangażowano w nią wojsko, tamtejsze struktury PPR rozpoczęły werbunek osadników (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy Wojew. Komitecie PPR w Lublinie za okres od 25 X do 25 XI 1947 r., sygn. 443, k. 87).

6. Działalność Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej od marca do września 1948 roku

W marcu w powiecie hrubieszowskim przewodnicząca komisji obserwowała efekty akcji przesiedleńczej. Przyjmowanie osadników przebiegło rzekomo planowo. Rozeznanie wykazało, że powiat był bezpieczny, a organizacja partii sprawna. Liczba PPR-owców wzrosła, część nowo przyjętych była już posiadaczami legitymacji w dawnych miejscach zamieszkania, najaktywniejszych osadzano na stanowiskach. KP miał pracować należycie, jedynym problemem była niewielka liczebność aktywu, przez co kierownictwo było obciążone. Delegat skierowany do powiatu puławskiego dostrzegł niezdrową atmosferę między członkami egzekutywy KP. Kontrola powiatu krasnostawskiego miała miejsce na początku wyborów, analizowano zgromadzenia przygotowawcze. PPR była tam najliczniejsza, I sekretarz miał być przemęczony, ale braki kadrowe uniemożliwiały jego zastąpienie. Część sekretarzy miała nadużywać alkoholu, a członkowie dopuszczali się wykroczeń. Przez dużą liczbę nieobsadzonych stanowisk postulowano skupić się na szkoleniach (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy W.K. PPR w Lublinie za okres od 25 II do 25 III 1948 r., sygn. 444, k. 11–12).

W kwietniu O. Żebruń udała się do powiatu biłgorajskiego. W wyborach władz gminnych wbrew statutowi uczestniczyli bezpartyjni, którzy mieli być bardziej aktywni niż członkowie PPR. Przewodnicząca uznała, że znaczny odsetek osób spoza PPR wskazywał na autorytet partii w środowisku wiejskim. W trakcie innych konferencji zaobserwowała dużą frekwencję, zwłaszcza wśród inteligencji. Przedstawiciel WKKP skierowany do powiatu siedleckiego dostrzegł zainteresowanie bezpartyjnych sprawami partii. Stwierdził, że lubelska organizacja podniosła poziom pracy na wsi,

miało to być zasługą lepszej współpracy KW z KP. W maju dużą wagę przykładano do kontroli egzaminu kursu korespondencyjnego „A”. W trakcie sprawdzianu O. Żebruń zaobserwowała niechęć kursantów do nauki, rozmowa wywołała prośbę o ponowne przeprowadzenie testu. Zdaniem kontrolującej komitetu powiatowe ignorowały to zagadnienie, nie naciskały na szkoły partyjne przeprowadzające szkolenia (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy WK PPR w Lublinie za okres od 25 III do 25 IV 1948 r., sygn. 444, k. 20–26). Członkowie komisji oceniali też zbiórkę pieniędzy na budowę „wspólnego domu partyjnego” (APL, Instrukcja Komitetu Zbiórki 1-szo Majowej na budowę Centralnego Domu Zjednoczonej Partii Klasy Robotniczej, sygn. 12, k. 84–86), a także składek i wymiany legitymacji z tymczasowych na stałe. W powiecie kraśnickim pozytywnie oceniono przygotowania KP do zbiórki oraz zgodność wyborów ze statutem partii (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy W.K. P.P.R. w Lublinie za okres od 25 IV do 25 V 1948 r., sygn. 444, k. 26–27).

W czerwcu 1948 r. O. Żebruń w czasie pobytu w Zamościu stwierdziła, że praca KP była niewystarczająca, I sekretarz był jednocześnie posłem. Organizacja zaliczała się do najliczniejszych, a jednocześnie bardziej „zaśmieconych”, przewodnicząca przypuszczała, że wobec większości członków kół istniały podejrzenia o działalność przeciwko partii, toteż poleciła KP większe zainteresowanie zagadnieniem. Podobnie wyglądała sytuacja w Krasnymstawie, I sekretarz wyjechał do szkoły partyjnej, obowiązki pełnił jeden z instruktorów wysłany przez KW. Delegat skierowany do powiatu łukowskiego dostrzegł brak staranności w wydawaniu legitymacji, brakowało dowodów na rozproszczenie dokumentów. Oceniał także uiszczanie składek, pieniądze napływały z trudnościami, ludność wiejska nie była przyzwyczajona do ich opłacania (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy K.W. P.P.R. w Lublinie za okres od 25 V do 20 VI 1948 r., sygn. 444, k. 33). W lipcu w trakcie wyjazdu do Lubartowa wysłannik WKKP przeprowadził wybory delegatów na Zjazd Partyjny, w powiecie włodawskim zaś „popularyzował uchwały” lipcowego plenum KC (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy KW PPR w Lublinie za okres od 25 VI do 25 VII 1948 r., sygn. 444, k. 41).

We wrześniu w Tomaszowie O. Żebruń brała udział w posiedzeniu plenarnym KP, na którym I sekretarz wygłosił referat poświęcony krytyce i samokrytyce, ona zaś analizowała jego założenia i poprawność. W Hrubieszowie uczestniczyła w odprawie aktywu gminnego, na którym przedstawiła zagadnienie „prawicowo-nacjonalistycznego odchylenia” i zadań partii na wsi (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy KW PPR

w Lublinie za okres od 25 VIII do 25 IX 1948 r., sygn. 444, k. 53–54). Chłopi mieli zgłaszać nadużycia w spółdzielniach, wysuwano oskarżenia o powierzanie stanowisk bogatym rolnikom. Piętnowali także wysokość wpisowego, brak porządku w trakcie przyjmowania zboża, zarzucano też działaczom z KW i KP przyjmowanie do PPR niewłaściwych osób. Mieli zgodzić się z referatem i skrytykować Władysława Gomułkę. Olga Żebruń oceniła to jako sukces działalności propagandowej. Zgodnie z danymi zebranymi od przedstawicieli KP podobny przebieg miały narady w innych powiatach. Zwrócono uwagę na plotki, w tym o przyczynach zdjęcia W. Gomułki ze stanowiska Sekretarza Generalnego, których upatrywano w jego „krytycznym stosunku do kolchozów” (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy KW PPR w Lublinie za okres od 25 VIII do 25 IX 1948 r., sygn. 444, k. 53–54).

7. Wojewódzka Komisja Kontroli Partyjnej w okresie „oczyszczania szeregów partyjnych” (październik–grudzień 1948 roku)

Pomimo iż celem kampanii była czystka w partii, wyjazdy stanowiły okazję do obserwacji funkcjonowania PPR. Członkowie WKKP byli najważniejszymi uczestnikami zespołów weryfikujących „niegodnych przynależności do partii”. W ich skład wchodził także oddelegowani przez KW „zaufani” oraz blisko 200 przeszkolonych osób, które podzielono między powiaty (APL, Sprawozdanie Komitetu Wojewódzkiego P.P.R. w Lublinie za m-c październik 1948 r., sygn. 19, k. 145). Na etapie powoływania trójek przez komitety powiatowe – w części zasiadali tylko delegaci WKKP, inne składały się tylko z kierowników wydziałów, nie zawsze było możliwe dobranie odpowiednich aktywistów (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy WK PPR w Lublinie za okres od 25 IX do 25 X 1948 r., sygn. 444, k. 63).

Członkowie komisji stwierdzili, że przedstawiciele aktywu powiatowego byli zadowoleni z przebiegu akcji, postulowali, by takie działania prowadzić co trzy miesiące (APL, Protokół posiedzenia Egzekutywy KW PPR w Lublinie z dnia 20 X 1948 r., sygn. 9, k. 77–83). Przy „oczyszczaniu” dostrzeżono „słabe wycucie elementów klasowo obcych”, należało pomagać kołom niezdolnym do wykluczania ich. Sprawy wykluczonych z najwyższych stanowisk należało nagłaśniać w prasie, aby przekonywać członków do zachowania właściwej postawy (APL, Protokół z posiedzenia rozszerzonej Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie dnia 23 X

1948 r., sygn. 9, k. 86–92). Najwięcej wykluczonych należało do PPR w Kraśniku i Krasnymstawie (75 osób), tamtejsze komórki były najliczniejsze, dysponowały najdłuższą „tradycją”, a działacze rekrutowali się spośród członków WKPP. W najmniej licznych powiatach wykluczono mniej niż 40 osób, licząc na rozwój działaczy (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy W. K. PPR w Lublinie za okres od 25 IX do 25 X 1948 r., sygn. 444, k. 63).

Kampania zakończyła się w listopadzie 1948 r. Komisja dostrzegła, że działalność ta miała doprowadzić do aktywizacji kół, zwiększenia skuteczność zbiórki na budowę gmachu PZPR oraz składek członkowskich. Zdaniem O. Żebruń usuwanie z partii miało przyczynić się do wzrostu jej autorytetu u bezpartyjnych (APL, Sprawozdanie Komisji Kontroli Partyjnej przy K.W. PPR w Lublinie za okres od 25 X do 25 XI 1948 r., sygn. 444, k. 66). Członkowie KW ocenili, że większość działaczy w powiatach przystąpiła do niej należycie. Przedstawiciele kół mieli wykazać się „należytych ideologicznie podejściem”, komitet nie stwierdził usuwania bezpodstawnego. „Oczyszczanie” miało umocnić PPR, zwiększyć jej prestiż i autorytet oraz zaktywizować i zdyscyplinować działaczy. W trakcie kampanii miało wzrosnąć zainteresowanie wstąpieniem do PPR przez nowych członków (APL, Sprawozdanie Komitetu Wojewódzkiego P.P.R. w Lublinie za m-c październik 1948 r., sygn. 444, k. 146–147; APL, Sprawozdanie z oczyszczania szeregów Partii na terenie Woj. Lubelskiego, sygn. 9, k. 169–171).

Wnioski

PPR nie cieszyła się w społeczeństwie znaczącym poparciem. Zlikwidowany niemal w całości przed wojną ruch komunistyczny należało budować od podstaw. Fundament stronnictwa, mającego w czasie okupacji formę konspiracyjną, zaś później w dużej mierze agenturalnej organizacji, stanowili działacze przybyli na okupowane ziemie z ZSRR, a także garstka ocalałych przedwojennych komunistów. W tworzonego na bardzo słabych podstawach systemu komunistycznym w Polsce, w szczególności w pierwszych latach jego funkcjonowania, kładącym nacisk na „bolszewicką zwartość szeregów”, dyspozycyjność i posłuszeństwo członków partii oraz istnienie narzędzi kontroli było kluczowe. W tym celu wzorem Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików) powołano stosowne organa, czego wyrazem była CKKP, która z natury rzeczy nie mogła zajmować się szczegółowymi

aspektami życia partyjnego w terenie, toteż niebagatelną rolę odgrywały powstające struktury wojewódzkie, powiatowe i niższe PPR.

Podstawową funkcją komisji było nadzorowanie pracy KW, KP i niższych PPR. Szczególną troskę przykładano do realizacji obowiązków wewnętrzpartyjnych, w tym prowadzenia dokumentacji partyjnej, organizacji posiedzeń, porządkowania ewidencji członków, pobierania składek partyjnych i wymiany legitymacji, a także skuteczności zachęcania do zasilania partii przez nowych członków. Głównym źródłem informacji dla komisji powinny być comiesięczne wyjazdy inspekcyjne, w czasie których aktywiści mieli na własne oczy obserwować pracę „dołów” partyjnych. Ze względu jednak na deficyty czasu, trudności w transporcie czy niesprzyjające warunki w terenie nie zawsze było to możliwe. Wyjazdy zazwyczaj ograniczały się do najbliższych siedzib komisji powiatów. Co ciekawe, jednym z najbardziej zaniedbanych pod tym względem był powiat lubelski, w którym KP nie funkcjonował. Nie zawsze wystarczające okazywały się także rozmowy z przedstawicielami niższych organizacji, którzy przyjeżdżali do Lublina. Wynikało to z faktu, że PPR w terenie nie dysponowała dostatecznymi kadrami, przez co nie wszystkie struktury funkcjonowały prawidłowo. Sprawniej działały w szczególności te komitety w powiatach, w których „partia robotnicza” posiadała komórki rozbudowane w czasie wojny. Organizacje w powiatach zagrożonych przez ataki podziemia niepodległościowego funkcjonowały efemerycznie, stanowisk nie obsadzano, zaś działacze reprezentowali niski poziom. Przedstawiciele WKKP ingerowali w funkcjonowanie niższych szczebli, angażując się w ich politykę personalną, organizując szkolenia i sugerując niezbędne usprawnienia, a także biorąc udział w realizowanych w powiatach kampaniach politycznych i propagandowych. Trudności, które pojawiały się w omawianym okresie, w dużej mierze pozostawały obecne w strukturach partyjnych także następczyni PPR – PZPR.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Lublinie

Komitety Wojewódzkiej Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie, Sprawozdania miesięczne WKKP [za okres 1945–1947], sygn. 443.

Komitet Wojewódzki Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie, Sprawozdania miesięczne WKKP 1948, sygn. 444.

Komitet Wojewódzki Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie, [Rejestr] Sprawy założone Wojewódzkiej KKP [1947–1948], sygn. 446.

Komitet Wojewódzki Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie, [Rejestr] – Sprawy wchodzące; Sprawy zakończone [1947–1948], sygn. 447.

Komitet Wojewódzki Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie, Protokoły posiedzeń Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PPR w Lublinie 1948, sygn. 9.

Komitet Wojewódzki Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie, Sprawozdania [Komitetu Wojewódzkiego PPR w Lublinie] 1948, sygn. 19.

Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Polska Partia Robotnicza. Komitet Centralny w Warszawie, Plenarne posiedzenia CKKP 1945–1948, sygn. IV-1.

Bednarczyk, M. (2016a), „Oczyścić Partię z elementów wrogich i obcych...”. *Wojewódzka Komisja Kontroli Partyjnej Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie w latach 1945–1948*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 27: 327–367.

Bednarczyk, M. (2016b), „W naszym aparacie powiatowym towarzysze wyobcowali się z klasy, z której pochodzą”. *Kontrole Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie w Komitetach Powiatowych PPR na Lubelszczyźnie w latach 1945–1948*, „Annales UMCS. Sectio F” 71: 149–180.

Gontarczyk, P. (2016), *Polska Partia Robotnicza w latach 1944–1948 jako partia władzy. Pozaideologiczne motywy akcesu do partii komunistycznej*, [w:] K. Rokicki (red.), *Partia, państwo, społeczeństwo*, (Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej): 26–58.

Kochański, A. (red.). (2001), *Protokoły posiedzeń Sekretariatu KC PPR 1945–1946*, (Warszawa: ISP PAN).

Libera, P. (2015), *Członkowie Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej PZPR w latach 1948–1971. Próba portretu zbiorowego*, [w:] M. Szumiło, M. Żukowski (red.), *Elity komunistyczne w Polsce*, (Warszawa–Lublin: Instytut Pamięci Narodowej, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej): 169–191.

Magier, D. (2012), *Czynności kancelaryjne w komitetach PPR. Przyczynek do badań nad systemami kancelaryjnymi struktur partii komunistycznej w Polsce*, [w:] D. Magier (red.), *Partia komunistyczna w Polsce. Struktury – ludzie – dokumentacja*, (Lublin–Radzyń Podlaski: Archiwum Państwowe w Lublinie): 505–522.

Mażewski, L. (2020), *Polityka ideologiczna. Partia nowego typu a republika rad w koncepcji Lenina*, „Myśl Polityczna” 4: 74–77.

Motyka, G. (2011), *Od rzezi wołyńskiej do Akcji „Wisła”*. *Konflikt polsko-ukraiński 1943–1947*, (Kraków: Wydawnictwo Literackie).

Oseka, P. (2008), *Kartoteka spraw Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej – rekonesans archiwalny*, [w:] K. Persak, A. Friszke, Ł. Kamiński, P. Machcewicz, P. Oseka,

- P. Sowiński, D. Stola, M. Zaremba (red.), *Od Piłsudskiego do Wałęsy. Studia z dziejów Polski w XX wieku*, (Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej): 262–275.
- Oseka, P. (2012), *Sumienie partii. Rola i znaczenie Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej*, [w:] D. Stola, K. Persak (red.), *PZPR jako machina władzy*, (Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej): 75–98.
- Sokół, W., M. Żmigrodzki (red.). (2005), *Współczesne partie i systemy partyjne. Zagadnienia teorii i praktyki politycznej*, (Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej).
- Statut (1947) Polskiej Partii Robotniczej uchwalony na I Zjeździe PPR, (Wrocław: Nakładem Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej).
- Wrona, J. (1995), *System partyjny w Polsce 1944–1950. Miejsce – funkcje – relacje partii politycznych w warunkach budowy i utrwalania systemu totalitarnego*, (Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej).
- Wysocki, J. (2011), *Ukraińcy na Lubelszczyźnie w latach 1944–1989*, (Lublin: Instytut Pamięci Narodowej).
- Zawadka, K. (2014), *Komitet Wojewódzki PZPR w Lublinie 1948–1956. Struktura – ludzie – mechanizm funkcjonowania*, (Lublin: Instytut Pamięci Narodowej).

Construction of the Structures of the Polish Workers' Party in the Districts of the Lublin Voivodeship in the Light of the Documents of the Voivodeship Party Control Commission in the Years 1945–1948

Budowa struktur Polskiej Partii Robotniczej w powiatach województwa lubelskiego w świetle dokumentów Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w latach 1945–1948

MICHAŁ JAN BEDNARCZYK

Ph.D., The John Paul II Catholic University of Lublin, e-mail: michal.bednarczyk@kul.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-1086-7113>

Abstract: The priority of the Polish communists after the end of World War II was the expansion of the small, staff Polish Workers' Party (PPR) and its transformation into a mass party capable of exercising power. For the leadership of the "workers' party," this was a difficult task, since a significant percentage of the society was against their rule, the ranks of the organisation rarely included people worthy of the title of communist, and the field structures were formed in the conditions of the struggle against the Polish independence underground. The article attempts to show the process of building district party organs of power in the Lublin area – an important area with revolutionary and communist traditions dating back to the 19th century for the executors of Joseph Stalin's will. The source for consideration are archival materials of the PPR Voivodeship Party Control Commission in Lublin.

Keywords: Polish Workers' Party, Voivodeship Party Control Commission, District Committee, Lublin region, Poland in 1944–1948

Streszczenie: Priorytetem polskich komunistów po zakończeniu II wojny światowej była rozbudowa nielicznej, kadrowej Polskiej Partii Robotniczej (PPR) i przekształcenie jej w zdolną do sprawowania władzy partię masową. Dla kierownictwa "partii robotniczej" stanowiło to trudne zadanie, gdyż znaczny odsetek społeczeństwa był przeciwny ich rządowi, w szeregi organizacji rzadko wstępowały osoby godne miana komunisty, zaś struktury terenowe powstawały w warunkach walki z polskim podziemiem niepodległościowym. W artykule podjęto próbę ukazania procesu budowy powiatowych organów władzy partyjnej na terenie Lubelszczyzny – istotnego dla wykonawców woli Józefa Stalina obszaru o sięgających XIX w. tradycjach rewolucyjnych i komunistycznych. Źródło dla rozważań stanowią materiały archiwalne Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej PPR w Lublinie.

Słowa kluczowe: Polska Partia Robotnicza, Wojewódzka Komisja Kontroli Partyjnej, Komitet Powiatowy, Lubelszczyzna, Polska w latach 1944–1948

The Polish Workers' Party (PPR) was founded on the initiative of the Communist International (Comintern) during the German occupation as a staff conspiracy organization. Its creators were Moscow-trained communists with pre-war experience and a narrow circle of their supporters. The party, thanks to favorable war decisions and the support of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), began to take power in post-war Poland, which gave rise to the hegemonic party system in our country (Sokół, Żmigrodzki 2005: 114–115). It was necessary to expand its structures, allowing the creation of party-state administration bodies and field structures of the party (Gontarczyk 2016: 26–34; Wrona 1995: 26–35). This would not have been possible without the supervision of the PPR cells by the Central Party Control Commission (CKKP) and the voivodeship commissions. Their role was not only to discipline members, but also to control party institutions (Libera 2015: 169).

The CKKP was not directly involved in the creation of the PPR field cells. More valid is the reflection on the activities of the provincial commission, whose members were activists who knew the structures they supervised. One of the most important areas for the communists was Lublin—the area of vigorous activities of the pre-war Communist Party of Poland (KPP), an important center of the communist guerrilla during the war, the headquarters of the Polish Committee for National Liberation (PKWN) and an important point of recruitment of PPR members.

Ideologically free reflection on the functioning of communist parties in Poland became possible after the collapse of the system in 1989. Despite the growing number of scientific dissertations on this topic, many related issues, especially at a regional level, remain unexplored. The issue of the activity of the Voivodeship Party Control Commission (WKKP) in Lublin in its various aspects has already been taken up by the author of the presented article (Bednarczyk 2016a, 2016b). The issues raised in this study have been reduced to the necessary minimum. The source of the considerations is the archives of the WKKP PPR, which are part of the team of the Voivodeship Committee of the PPR in Lublin, stored in the State Archives in Lublin (APL), supplemented by the documents of the CKKP collected in the Archives of Modern Records in Warsaw (AAN).

The communist political system was centralized. Decisions taken at the meetings of the highest bodies – The Political Bureau and the Secretariat of the Central Committee of the PPR – were then submitted for implementation by lower – level activists in voivodeship and district committees. Formulated by central decision-makers, who have no direct contact with the serial

PPR-s implementing them, m.in. in terms of expanding and strengthening the field structures of the PPR, they encountered serious difficulties, of which the representatives of the Central Committee (KC) usually did not realize.

The aim of the article is to analyze, firstly, the implementation of decisions taken in Warsaw on the creation of PPR structures in the districts of the Lublin Voivodeship between June 1945 and December 1948, and secondly, the difficulties faced by the then field party activists. A chronological and problem-based approach was used, which will show how the above problems changed on the way to the expansion of the conspiracy organization to the level of the mass party. The starting point for consideration is the presentation of the control institutions of the PPR and their competence in the districts, then the implementation of these duties before the people's referendum, during the elections to the Legislative Sejm, after the falsified elections, and in the era of "cleansing the ranks" before the establishment of the Polish United Workers' Party (PZPR).

1. Institutions of party control of the Polish Workers' Party, party offences and penalties

In "people's democracy," party instruments of control were part of the party-state power apparatus. Institutions with a hierarchical structure and investigative powers played a key role—they were supposed to ensure the stability of the system and the party. The PPR did not differ in its pedigree from other communist parties of the Eastern Bloc (Mażewski 2020: 74–77). The control system was therefore a copy of the solutions adopted in Soviet Russia and the Soviet Union (Oseka 2008: 262). The CKKP was established by the decision of the Secretariat of the KC of 30 May 1945. (Kochański 2001: 32). It functioned under the laws of the KC department (Kochański 2001: 214–215), its task was to supervise the implementation of KC resolutions, as well as to discipline members who violate "the principles of party ethics, do not comply with the statute and do not comply with PPR resolutions" (Statute 1947: 18). During the period under review, the commission was headed by Zenon Kliszko and then by Waław Lewikowski. The CKKP consisted of 4–5 full-time employees of PPR. In June 1947, in addition to the staff of the apparatus, 11 non-permanent members were admitted to the commission (APL, Information Bulletin of the Central Party Control Commission, ref. 483, k. 2).

As early as 1945, the CKKP set up field committees cooperating with the provincial committees (Statute 1947: 13–14, 18–19). The chairmen of the commission in Lublin were Franciszek Piątkowski, Szczepan Kudła and Olga Żebruń, to whom two employees were subordinate. In July 1947, the membership was expanded by 9 non-permanent members (AAN, Minutes of the meeting of the CKKP in an expanded composition on 24 X 1946, ref. 295/IV-1, k. 5a). The WKKP could not punish representatives of the provincial asset, which was done by the CKKP (AAN, Report from the First Meeting of the National Party Control Commission of the PPR on 20 II 1946, ref. 295/IV-1, k. 6). Instead, they had the right to discipline activists in district committees. They were not subject to the Voivodeship Committee (KW), and the work of the Lublin commission was first analyzed by the executive in November 1950. (Zawadka 2014: 51). The main duty was to adjudicate in the disciplinary proceedings of the PPR members. During the 3 years of its work, the Lublin commission received 1358 applications, and considered 1356 (APL, [Register] Cases settled by the Voivodeship KKP [1947–1948], ref. 446, *passim*; APL, [Register] – Incoming Cases; Completed Cases [1947–1948], ref. 447, *passim*). The generality of the regulations led to arbitrariness in issuing regulations (Kochański 2001: 298). Undesirable persons in the party were: (a) members who joined the PPR in order to get a position or a job, (b) PPR members acting immorally and also identified as a “hostile element,” and (c) members of the KPP acting to its detriment (Osęka 2012: 76). Among the charges, violations of party discipline and ethics were also significant (Osęka 2008: 265), material and financial abuse, abuse of official powers, cooperation with the enemy, as well as cooperation with the pre-war police, called “snitching” (pl. *sypactwo*). The committees could issue reprimands or reprimands, strip party and state positions, or remove them from the party, although they also dismissed cases (Osęka 2008: 78–90). The defendants had the right to appeal to the CKKP (Osęka 2008: 273).

2. Control powers of the Voivodeship Party Control Commission in the district committees of the Polish Workers’ Party

The main source of information about party structures in the districts were inspection trips. Every month, the inspectors should go at least once for a several-day visit to the elected district committee. During the visit, they held talks with employees of the party apparatus of all levels, security

agencies and members of the PPR circles. Documentation should also be analysed (Magier 2012: 505–506, 511). Representatives of the WKKP did not consider the inspections in Lublin and Lublin district to be departures. The selection of districts was dictated by the appeals for help received and the local “security conditions” – the efficiency of the security authorities and the size of the anti-communist underground. In the first months of its existence, due to staff shortages and lack of work instructions, the commission did not organize departures (APL, Report of the WKKP PPR in Lublin to the Central Party Control Commission of the PPR in Warsaw 9 XII 1945, ref. 443, k. 1). The scale of organized trips is presented in the Table below.

Table. Visits of representatives of the WKKP in the period from June 1945 to December 1948

District	Number of inspections	Percentage
Krasnystaw	9	9.89
Lubartów	9	9.89
Kraśnik	8	8.79
Hrubieszów	8	8.79
Chełm	7	7.69
Zamość	7	7.69
Puławy	6	6.59
Tomaszów	6	6.59
Włodawa	6	6.59
Biała	5	5.49
Siedlce	4	4.40
Biłgoraj	3	3.30
Lublin	2	2.20
Łuków	2	2.20
Radzyń	2	2.20
Lublin city	1	1.10
No data available	6	6.59
Total	91	–

Source: APL, departures of representatives of the WKKP in the period from VI 1945 to XII 1948, ref. 443–444, *passim*.

Only two inspections were carried out in the Lublin District Committee (KP). Typically, districts close to Lublin and working most efficiently were visited, especially Krasnystaw, Lubartów and Kraśnik. Areas further from the city, which were weaker organizationally, less numerous and more threatened by the armed underground, were neglected. The preponderance of control in Lublin shows that the influence of the WKKP was greatest at the headquarters of the KW. Inspections were cancelled, among other reasons, because of office duties in Lublin (APL, Monthly Report of the WKKP PPR in Lublin to the Central Party Control Commission of the PPR in Warsaw from XI to 3 XII 1945, ref. 443, k. 3), a large number of disciplinary cases to be drawn up (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin. For the period from 25 XII 1946 to 25 II 1947, ref. 443, k. 39), involvement in other tasks, e.g., in the people's referendum (APL, Report of the provincial party Control Commission of the PPR in Lublin for the month of June 1946, ref. 443, k. 19), or elections to the Legislative Sejm (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission in Lublin for the month of August, ref. 443, k. 23). Sometimes trips were organised more frequently, including because of the need to support activists in the field (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the period from 25 X to 25 XI 1946, ref. 443, k. 30). Knowledge of the situation in the districts was also obtained during trips on the orders of the Voivodeship Committee (KW) and for investigative purposes (APL, Report of the Party Control Commission at the WK PPR in Lublin for the period from 25 III to 25 IV 1948, ref. 444, k. 19). In 1948, the number of trips and their regularity have increased. This was due, among other things, to the activation of the part-time members of the WKKP. The analysis of the functioning of the committees also took place during talks at the headquarters of the KW with representatives of the Party Control called before the commission (APL, Report of the WKKP in Lublin for July, ref. 443, k. 21).

3. Activities of party control bodies before the people's referendum

The first field inspections took place in October and November 1945. The commission judged the activists from the committee in Biłgoraj the best, who allegedly worked closely with members of the Polish Socialist Party (PPS) and the People's Party, as well as with members of the organization

rebuilding after the collapse of the underground in Krasnystaw. The work in Łuków and Kraśnik, where there was no proper management, was considered the most neglected. In Zamość, on the other hand, the problem of conflicts between activists was noticed (APL, Monthly Report of the WKKP PPR in Lublin to the Central Party Control Commission of the PPR in Warsaw from XI to 3 XII 1945, ref. 443, k. 3).

At the end of 1945 and the beginning of 1946, the employees of the commission came to the conclusion that there were increasing differences in the work of the district structures, e.g., the Tomaszów and Hrubieszów commissions did not fulfil their duties (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the months of December and January 1945–1946, ref. 443, k. 7). Difficulties were caused by the enforcement of quotas from farmers, the cells were “susceptible to provocations” from the armed underground and opposition parties (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the month of February 1946, ref. 443, k. 8). In the run-up to the committee elections in March, commission representatives checked the committees’ performance, especially in the units whose managers were accused of incompetence. Members of the WKKP interfered in the election of secretaries. At the same time, information was obtained on the work of the starosts; despite irregularities, it was not always possible to remove them from their posts, among other things because of a lack of successors (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the month of March 1946, ref. 443, k. 10–11). In April 1946, district organizations functioned more efficiently, the activities of lower structures were considered insufficient (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the month of April 1946 (including the holiday of May 1), ref. 443, k. 12).

Members of the WKKP drew attention to the expansion of the PPR structures – representatives of the KC assumed that the fight against the underground by the security apparatus would guarantee the growth of the party’s personal status. At the beginning of 1946, the commission, having analysed the records and personal questionnaires, concluded that the increase was satisfactory. In April, there was a decline due to the displacement of Ukrainians from the Lublin region, who after the end of hostilities joined the party (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the month of March 1946, ref. 443, k. 10–11). There was also an increase in the interest of women in the PPR (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the month of May 1946, ref. 443, k. 15).

During the Referendum, members of the WKKP noticed that the weaker activity of the underground and the opposition usually results in a stronger position of the PPR in the district. Communist-dominated areas, however, were in the minority. The auditors assessed the work of agitators encouraging voting, as well as the number of meetings and attendance at them. The quality of work was supposed to be evidenced by involvement in propaganda operations, including in areas with high underground activity. No activity of members of parties allied to the PPR was observed, with the exception of the PPS. Participants in the rallies and meetings of the WKKP delegates analysed discussions mainly on the eastern border and the economy. In spite of the "victory" in the elections, it was perceived that if activists from KW and KC delegates had not been sent to work in the field, the campaign might not have been carried out because the district structures were too weak (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the month of June 1946, ref. 443, k. 18–19).

4. Activity of the Voivodeship Party Control Commission from the people's referendum to the elections to the Legislative Sejm

The first post-Referendum control of reports from the districts was organized in August 1946, and it concerned the resettlement of the Ukrainian population (Motyka 2011: 390–392, 426–432; Wysocki 2011: 62–74, 83–92). More attention was paid to Włodawa, where 381 of the approximately 800 PPR members had disappeared (Wysocki 2011: 89–90). The void was filled by people who were encouraged to join by party instructors (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission in Lublin for the month of August, ref. 443, k. 24). The work of district secretaries, new PPR members and officers of the District Public Security Offices was examined (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission in Lublin for the month of August, ref. 443, k. 24–25). The districts with the weakest organisation and the smallest number of PPR members: Łuków, Biała and Radzyń were rated lowest, while Chełm and Biłgoraj were ranked higher (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission in Lublin for the month of August, ref. 443, k. 25; APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission in Lublin for the month of September, ref. 443, k. 29). The nearest District Committee in Lublin did not function, as a result of the need

to ensure the efficiency of the Lublin KW (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission in Lublin for the month of August, ref. 443, k. 25). The WKKP carried out more thorough checks before the elections, between October and December 1946. Attention was drawn to the functioning of committees, cooperation with other parties, the functioning of the Citizens' Militia (MO), The Security Office (UB), the Citizens' Militia Volunteer Reserve (ORMO), the Peasants' Self-Help Union and the Youth Struggle Union, as well as the growth of the PPR in numbers. The conclusions of the inspectors were not optimistic, the activity of party structures was unsatisfactory (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the period from 25 X to 25 XI 1946, ref. 443, k. 30–34). After the vote, field trips were limited, due to bad weather conditions, reports did not reach Lublin (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin. For the period from 25 XII 1946 to 25 II 1947, ref. 443, k. 41).

More frequent presence in the field during the Referendum made the inspectors aware of the façade of unregulated cooperation with other parties (APL, WKKP Monthly Reports [for the period 1945–1947], Report of the WKKP in Lublin for the month of July, ref. 443, k. 20). On the December 19, 1946, during the meeting of the district secretaries and the PPR and PPS assets, a resolution on cooperation was signed in the presence of the WKKP delegate. The agreement did not translate into a change of mood. In the field, the committee observed an increase in resentment towards the PPS; the population, allegedly supporting the PPR, was to be convinced that the socialists did not get involved in the fight against the communist opponents, and were destabilising the situation themselves (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission for the period from 25 XI to 25 XII 1946, ref. 443, k. 36).

5. Voivodeship Party Control Commission from March 1947 to February 1948

In March 1947, the WKKP analysed the elections of party authorities in the districts. An obstacle to their efficient implementation in field organizations was staff shortages and asset fatigue caused by an intensive campaign before the elections to the Sejm. The secretaries complained of too many tasks and a lack of competence. In the course of consultations with the population, the commission noted an improvement in the mood of

the population, the spread of rumours of the outbreak of another world conflict was prosecuted by the UB (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the period from 25 II to 25 III 1947, ref. 443, k. 92–93). The following month, in connection with the elections in the committees, secretaries were changed. The commission gave the highest marks to the district committees in Krasnystaw, Zamość, Puławy, Lubartów and Tomaszów, which were developing their structures; the most efficient was the committee in Biłgoraj (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin from 25 III to 25 IV 1947, ref. 443, k. 48). The WKKP found that the lowest-level activists lacked experience and knowledge of the party's principles, the new secretaries did not meet the requirements (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the period from 25 V to 25 VII 1947, ref. 443, k. 59). The inspectors held talks with the activists, which resulted in a positive opinion of the secretary from Chełm, who had been changed after the commission's intervention, while the one from Puławy was said not to be interested in the job (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the period from 25 VII to 25 VIII 1947, ref. 443, k. 64). The WKKP, while consulting the population in the field, received complaints about improper handling of cases (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin from 25 V to 25 VII 1947, ref. 443, k. 58).

In September 1947, members of the WKKP examined the effectiveness of the reception of candidates, the issuing IDs, the regularity of meetings, and the collection of contributions. In the opinion of the inspectors, the district committees in Lublin and Kraśnik discharged these duties most poorly, and the secretaries in Siedlce did not work properly because of a dispute (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission in Lublin for the period from 25 VIII to 25 IX 1947, ref. 443, k. 72). In October, members of the WKKP made an unsuccessful attempt to dismiss one of the secretaries, the KW Secretariat intervened in his defense. The northern districts were rebuilding their structures, while in the southern districts, which had been included in the settlement campaign, development prospects were seen (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission at the PPR Central Commission in Lublin for the period from 25 IX to 15 X 1947, ref. 443, k. 82). Attention was drawn to the Hrubieszów district. According to the commission, the fragile situation has been improved thanks to the security authorities. The women's department of the KW did not conduct effective agitation

among women, the exchange of IDs was slow. In November, the commission continued to monitor the work of the secretaries. There was also an exchange of ID cards, there was no purge. According to the controllers, the work has become easier thanks to the fight against the underground. However, villagers complained about taxes and shortages of supplies (APL, Report of the Party Control Commission at the Voivodeship Commission of the PPR in Lublin for the period from 25 X to 25 XI 1947, ref. 443, k. 87-89).

In December, the number of "dead souls" in the districts was revealed. Out of the 4,000 people listed in the records, 1,331 left the Krasnystaw district without notifying their superiors; this number also included people who did not consider themselves members of the PPR (APL, Report of Voivodeship Party Control Commission of the Lublin Voivodeship Commission of the PPR for December 1947, ref. 443, k. 96). WKKP requested a change of secretary from Tomaszów, who committed abuses, summoned before the WKKP did not change the procedure. At the beginning of 1948, the commission took part in the conference of starosts and chairmen of District National Councils (PRN) in Hrubieszów, supervised the exam during the training (APL, Monthly Reports of the WKKP 1948, Report of the Voivodeship Control Commission at the WK PPR in Lublin for the period from 1 I to 25 I 1948, ref. 444, k. 1). A delegate sent to Kraśnik observed the elections of the authorities. In February, in Biała County, an activist of the WKKP, analyzing the course of voting in rural committees, noticed a lack of knowledge of competence by KP employees. Chairwoman O. Żebruń controlled the KP in Tomaszów and Zamość, at the meeting of the circle she delivered a paper on "the moral face of a party member and party discipline." In another circle consisting of former activists, the WKKP noticed manifestations of "sectarianism" – it manifested itself in the rejection of new members. In the Lubartów district, on the orders of the CC, data on the wheels were collected, the PPR was supposed to work badly (APL, Report of the Party Control Commission at the WK PPR in Lublin for the period from 25 I to 25 II 1948, ref. 444, k. 4-6).

In June 1947, members of the WKKP were involved in the "resettlement campaign." The local population was negative about the actions of the PPR, the displacement of Ukrainians were to be carried out using "German methods" (APL, Report of the Voivodeship Control Commission of the PPR in Lublin from 25 V to 25 VII 1947, ref. 443, k. 58). The action caused problems for KW in Lublin. Initially, the "settlement" went according to plan, there were many interested people, tempted by the vision of fertile land in

the Tomaszów and Hrubieszów counties. After the departure from this area of the military units protecting the action, groups of Ukrainians appeared, who set fire to the villages from which the settlers fled. Instead of detaining fugitives and initiating the creation of self-defence, members of the district committees were busy cataloguing the property of the displaced (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission of the PPR in Lublin for the period from 25 VII to 25 VIII 1947, ref. 443, k. 63). ORMÓ could not stop the attacks. KW led to the return of some of the settlers (APL, Report of the Voivodeship Party Control Commission in Lublin for the period from 25 VIII to 25 IX 1947, ref. 443, k. 71). In the Tomaszów and Hrubieszów districts, the campaign proceeded more smoothly, as the army was involved, and the PPR structures there began recruiting settlers (APL, Report of the Party Control Commission of the Voivodeship Committee of the PPR in Lublin for the period from 25 X to 25 XI 1947, ref. 443, k. 87).

6. Activities of the Voivodeship Party Control Commission from March to September 1948

In March, in Hrubieszów County, the Commission President observed the effects of the resettlement operation. The reception of settlers allegedly proceeded according to plan. Discernment showed that the district was safe, and the organization of the party efficient. The number of PPRs increased, some of the newly admitted were already holders of ID cards in their former places of residence, the most active were placed in positions. KP had to work properly, the only problem was the small number of assets, so the management was burdened. The delegate sent to the Puławy district noticed an unhealthy atmosphere among the members of the KP executive. The control of the Krasnystaw district took place at the beginning of the elections, the preparatory assemblies were analysed. The PPR was the most numerous there, and the secretary was supposed to be exhausted, but staffing shortages prevented his replacement. Some of the secretaries were supposed to abuse alcohol, and members committed offenses. Due to the large number of vacant positions it was called to focus on training (APL, Report of the Party Control Commission at the WK PPR in Lublin for the period from 25 II to 25 III 1948, ref. 444, k. 11–12).

In April, O. Żebruń went to the Biłgoraj district. The municipal elections, contrary to the statute, were attended by non-party members, who were supposed to be more active than members of the PPR. The chairwoman considered that a significant percentage of people outside the PPR indicated the authority of the party in the rural environment. During other conferences, she observed a large turnout, especially among the intelligentsia. The representative of the WKKP sent to the Siedlce district noticed the interest of the non-partisan in the affairs of the party. He stated that the Lublin organisation raised the level of work in the countryside, it was supposed to be a merit of better cooperation between KW and KP. In May, great importance was attached to the control of the examination of the correspondence course "A." During the test, O. Żebruń observed the students' reluctance to study, the conversation prompted a request to retake the test. According to the controlling PC, they ignored this issue and did not press for party schools conducting training (APL, Report of the Party Control Commission at the PPR Central Committee in Lublin for the period from 25 III to 25 IV 1948, ref. 444, k. 20–26). Members of the committee also assessed the collection of money for the construction of the "common party house" (APL, Instruction of the Committee of the May 1 Collection for the Construction of the Central House of the United Party of the Working Class, ref. 12, k. 84–86), as well as contributions and replacement of IDs from temporary to permanent. In the Kraśnik district, the preparation of the KP for the collection and the compliance of the elections with the party's statute (APL, Report of the Party Control Commission at WK PPR in Lublin for the period from 25 II to 25 III 1948, ref. 444, k. 26–27).

In June 1948, O. Żebruń during her stay in Zamość stated that the work of the KP was insufficient, and the secretary was at the same time an MP. The organization was among the most numerous, and at the same time more "cluttered," the president assumed that most of the members of the circles were suspected of activities against the party, so she recommended that the KP take a greater interest in the issue. Similar was the situation in Krasnystaw, and the secretary went to the party school, the duties were performed by one of the instructors sent by the KW. The delegate sent to the Łuków district noticed a lack of diligence in the issuance of IDs, there was no evidence of the distribution of documents. He also assessed the payment of contributions; money was coming in with difficulty, the rural population was not used to paying it (APL, Report of the Party Control Commission at the KW PPR in Lublin for the period from 25 V to 20 VI 1948, ref. 444, k. 33).

In July, during a trip to Lubartow, a WKKP envoy conducted the election of delegates to the Party Congress, while in the Włodawa district he “popularised the resolutions” of the July plenum of the Central Committee (APL, Report of the Party Control Commission at the PPR KW in Lublin for the period from 25 VI to 25 VII 1948, ref. 444, k. 41).

In September, in Tomaszów, O. Żebruń participated in the plenary session of the KP, where the first secretary delivered a paper on criticism and self-criticism, while she analyzed its assumptions and correctness. In Hrubieszów she participated in a briefing of commune activists, at which she presented the issue of “right-wing nationalist deviation” and the tasks of the party in the countryside (APL, Report of the Party Control Commission at the PPR KW in Lublin for the period from 25 VIII to 25 IX 1948, ref. 444, k. 53–54). Peasants were supposed to report abuses in cooperatives, accusations were made of entrusting positions to rich farmers. They also stigmatized the amount of the entry fee, the lack of order during the reception of grain, and activists from the KW and KP were also accused of accepting the wrong people into the PPR. They were supposed to agree with the paper and criticize Władysław Gomułka. Olga Żebruń assessed this as a success of propaganda activities. According to data collected from representatives of the KP, similar meetings took place in other districts. They drew attention to rumours, including about the reasons for the removal of W. Gomułka from the post of General Secretary, which were believed to be due to his “critical attitude to the kolkhozes” (APL, Report of the Party Control Commission at the PPR KW in Lublin for the period from 25 VIII to 25 IX 1948, ref. 444, k. 53–54).

7. Voivodeship Party Control Commission during the period of “cleansing the party ranks” (October–December 1948)

Although the aim of the campaign was to purge the party, the departures provided an opportunity to observe the functioning of the PPR. Members of the WKKP were the most important participants in the verification teams of “unworthy of party membership.” They also consisted of “trusted persons” seconded by the KW and nearly 200 trained persons, who were divided among the districts (APL, Report of the Voivodeship Committee of the PPR in Lublin for October 1948, ref. 19, k. 145). At the stage of the appointment of the tripods by the PC – some of them consisted only of delegates

of the WKKP, others consisted only of heads of departments – it was not always possible to select suitable activists (APL, Report of the Party Control Commission at the WK of the PPR in Lublin for the period from 25 IX to 25 X 1948, ref. 444, k. 63).

The members of the commission stated that the representatives of the district activists were satisfied with the course of the action, and postulated that such actions should be carried out every three months (APL, Minutes of the meeting of the Executive of the Voivodeship Committee of the PPR in Lublin of October 20, 1948, ref. 9, k. 77–83). When “cleansing” was noticed “poor grasp of classist elements,” it was necessary to help the wheels unable to exclude them. The cases of those excluded from the highest posts had to be made public in the press in order to persuade members to maintain the right attitude (APL, Minutes of the meeting of the Extended Executive of the Voivodeship Committee of the Polish Workers' Party in Lublin on October 23, 1948, ref. 9, k. 86–92). Most of the excluded belonged to the PPR in Kraśnik and Krasnystaw (75 people), the cells there were the most numerous, had the longest “tradition,” and the activists were recruited from among the members of the WKKP. In the least numerous districts, less than 40 people were excluded, counting on the development of activists (APL, Report of the Party Control Commission at the WK PPR in Lublin for the period from 25 IX to 25 X 1948, ref. 444, k. 63).

The campaign ended in November 1948. The commission saw that this activity was intended to activate the circles, increase the effectiveness of the collection for the construction of the PZPR building and member contributions. According to O. Żebruń, removal from the party was supposed to increase its authority among non-partisans (APL, Report of the Party Control Commission at the KW PPR in Lublin for the period from 25 X to 25 XI 1948, ref. 444, k. 66). Members of the KW assessed that the majority of activists in the districts joined it properly. The representatives of the circles were supposed to demonstrate an “ideologically sound approach,” the committee did not find the removal groundless. The “cleansing” was intended to strengthen the PPR, increase its prestige and authority, and activate and discipline its activists. During the campaign there was to be increased interest in new members joining the PPR (APL, Report of the Voivodeship Committee of the PPR in Lublin for October 1948, ref. 444, k. 146–147; APL, Report on the cleansing of the ranks of the Party in the Lublin Voivodeship, ref. 9, k. 169–171).

Conclusions

PPR did not enjoy significant support in the society. The communist movement, almost completely liquidated before the war, had to be built from scratch. The basis of the party, which during the occupation took the form of a conspiratorial, largely agency-based organization, were activists who came to the occupied lands from the USSR, as well as a handful of surviving pre-war communists. In the very weak communist system in Poland, especially in the first years of its functioning, which placed emphasis on "Bolshevik compactness of ranks," the availability and obedience of party members and the existence of tools of control were crucial. To this end, following the example of the All-Union Communist Party (Bolsheviks), appropriate organs were set up, as reflected in the CKKP, which by its very nature could not deal with detailed aspects of party life in the field, so the emerging provincial, district and lower PPR structures played a significant role.

The primary function of the commission was to supervise the work of the KW, KP and lower PPR. Particular attention was paid to the implementation of intra-party duties, including the maintenance of party records, the organisation of meetings, the organisation of membership records, the collection of party dues and the exchange of cards, as well as the effectiveness of encouraging new members to join the party. The main source of information for the commission should be monthly inspection trips, during which activists had to observe the work of the party "pits" with their own eyes. However, due to time constraints, difficulties in transport or unfavorable conditions on the ground, this was not always possible. Departures were usually limited to the nearest county commission headquarters. Interestingly, one of the most neglected in this regard was the Lublin district, where the KP did not function. Conversations with representatives of lower organizations who came to Lublin were also not always enough. This was due to the fact that the PPR in the field did not have sufficient personnel, which meant that not all structures were functioning properly. In particular, the committees in the districts where the "workers' party" had cells expanded during the war functioned more efficiently. Organizations in districts threatened by the attacks of the independence underground functioned ephemerally, positions were not filled, and activists represented a low level. Representatives of the WKKP interfered with the functioning of the lower levels, engaging in their personnel policy, organising training and suggesting the necessary improvements, as well as taking part in political and propaganda campaigns

carried out in the districts. The difficulties that arose in the period under consideration largely remained present in the party structures of the successor of the PPR – the PZPR.

References

Archival sources

State Archives in Lublin

Lublin Voivodeship Committee of the Polish Workers' Party, monthly reports of the WKKP [for the period 1945–1947], ref. 443.

Lublin Voivodeship Committee of the Polish Workers' Party, monthly reports of the WKKP 1948, ref. 444.

Lublin Voivodeship Committee of the Polish Workers' Party, [Register] Cases settled of the WKKP [1947–1948], ref. 446.

Lublin Voivodeship Committee of the Polish Workers' Party, [Register] – Incoming cases; Completed cases [1947–1948], ref. 447.

Lublin Voivodeship Committee of the Polish Workers' Party, Minutes of the meetings of the Executive of the Lublin Voivodeship Committee of the PPR 1948, ref. 9.

Lublin Voivodeship Committee of the Polish Workers' Party, Reports [of the Lublin Voivodeship Committee of the PPR] 1948, ref. 19.

The Archives of Modern Records in Warsaw

The Polish Workers' Party. Central Committee in Warsaw, plenary sessions of the CKKP 1945–1948, ref. IV-1.

Bednarczyk, M. (2016a), *"Oczyścić Partię z elementów wrogich i obcych..." Wojewódzka Komisja Kontroli Partyjnej Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie w latach 1945–1948* ["Purge the Party of Hostile and Foreign Elements..." Voivodeship Party Control Commission of the Polish Workers' Party in Lublin 1945–1948], *"Pamięć i Sprawiedliwość"* 27: 327–367.

Bednarczyk, M. (2016b), *"W naszym aparacie powiatowym towarzysze wyobcowali się z klasy, z której pochodzą." Kontrole Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej Polskiej Partii Robotniczej w Lublinie w Komitetach Powiatowych PPR na Lubelszczyźnie w latach 1945–1948* ["In Our District Apparatus, Comrades Have Alienated Themselves from the Class They Come From." Inspections of the Voivodeship Party Control Commission of the Polish Workers' Party in Lublin in the District

- Committees of the PPR in the Lublin Region in the Years 1945–1948], "Annales UMCS. Sectio F" 71: 149–180.
- Gontarczyk, P. (2016), *Polska Partia Robotnicza w latach 1944–1948 jako partia władzy. Pozaideologiczne motywy akcesu do partii komunistycznej* [The Polish Workers' Party in 1944–1948 as a Party of Power. Non-Ideological Motives for Joining the Communist Party], [in:] K. Rokicki (ed.), *Partia, państwo, społeczeństwo* [Party, State, Society], (Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej): 26–58.
- Kochański, A. (ed.). (2001), *Protokoły posiedzeń Sekretariatu KC PPR 1945–1946* [Minutes of Meetings of the Secretariat of the Central Committee of the Polish Workers' Party 1945–1946], (Warszawa: ISP PAN).
- Libera, P. (2015), *Członkowie Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej PZPR w latach 1948–1971. Próba portretu zbiorowego* [Members of the Central Party Control Commission of the Polish United Workers' Party, 1948–1971. An Attempt at a Collective Portrait], [in:] M. Szumiło, M. Żukowski (eds.), *Elity komunistyczne w Polsce* [Communist Elites in Poland], (Warszawa–Lublin: Instytut Pamięci Narodowej, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej): 169–191.
- Magier, D. (2012), *Czynności kancelaryjne w komitetach PPR. Przyczynek do badań nad systemami kancelaryjnymi struktur partii komunistycznej w Polsce* [Clerical Activities in PPR Committees. A Contribution to the Research on the Office Systems of Communist Party Structures in Poland], [in:] D. Magier (ed.), *Partia komunistyczna w Polsce. Struktury – ludzie – dokumentacja* [Communist Party in Poland. Structures – People – Documentation], (Lublin–Radzyń Podlaski: Archiwum Państwowe w Lublinie): 505–522.
- Mażewski, L. (2020), *Polityka ideologiczna. Partia nowego typu a republika rad w koncepcji Lenina* [Ideological Politics. The Party of the New Type and the Republic of Councils in Lenin's Conception], "Myśl Polityczna" 4: 74–77.
- Motyka, G. (2011), *Od rzezi wołyńskiej do Akcji "Wisła." Konflikt polsko-ukraiński 1943–1947* [From the Volhynian Massacre to Operation "Vistula." The Polish-Ukrainian Conflict 1943–1947], (Kraków: Wydawnictwo Literackie).
- Oseka, P. (2008), *Kartoteka spraw Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej – rekonesans archiwalny* [Case Files of the Central Party Control Commission – Archival Reconnaissance], [in:] K. Persak, A. Friszke, Ł. Kamiński, P. Machcewicz, P. Oseka, P. Sowiński, D. Stola, M. Zaremba (eds.), *Od Piłsudskiego do Wałęsy. Studia z dziejów Polski w XX wieku* [From Piłsudski to Wałęsa. Studies in the History of Poland in the 20th Century], (Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej): 262–275.
- Oseka, P. (2012), *Sumienie partii. Rola i znaczenie Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej* [Conscience of the Party. The Role and Importance of the Central Party Control Commission], [in:] D. Stola, K. Persak (eds.), *PZPR jako machina władzy* [PZPR as a Power Machine], (Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej): 75–98.
- Sokół, W., M. Żmigrodzki (eds.). (2005), *Współczesne partie i systemy partyjne. Zagadnienia teorii i praktyki politycznej* [Contemporary Parties and Party Systems.

- Issues of Political Theory and Practice], (Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej).
- Statut (1947) Polskiej Partii Robotniczej uchwalony na I Zjeździe PPR [Statute (1947) of the Polish Workers' Party Adopted at the First Congress of the PPR], (Wrocław: Nakładem Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej).
- Wrona, J. (1995), *System partyjny w Polsce 1944–1950. Miejsce – funkcje – relacje partii politycznych w warunkach budowy i utrwalania systemu totalitarnego* [The Party System in Poland 1944–1950. The Place – Functions – Relations of Political Parties Under Conditions of Building and Consolidation of the Totalitarian System], (Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej).
- Wysocki, J. (2011), *Ukraińcy na Lubelszczyźnie w latach 1944–1989* [Ukrainians in the Lublin Region in 1944–1989], (Lublin: Instytut Pamięci Narodowej).
- Zawadka, K. (2014), *Komitet Wojewódzki PZPR w Lublinie 1948–1956. Struktura – ludzie – mechanizm funkcjonowania* [The Voivodeship Committee of the Polish United Workers' Party in Lublin 1948–1956. Structure – People – Mechanism of Functioning], (Lublin: Instytut Pamięci Narodowej).

***The Palgrave Handbook of National Security*, red. M. Clarke,
A. Henschke, M. Sussex, T. Legrand, Palgrave Macmillan,
Cham 2022, ss. 415**

WITOLD MAZUREK

Dr hab., prof. SGMK, Szkoła Główna Mikołaja Kopernika, e-mail: witold115@op.pl

Recenzowana książka *The Palgrave Handbook of National Security* zawiera pięć artykułów poświęconych zagadnieniom związanym z bezpieczeństwem narodowym. Działania w jego zakresie dotyczą obecnie znacznie szerszego zakresu zjawisk niż w przeszłości, zarówno w świecie Zachodu, jak i poza nim. Za punkt wyjścia przyjmuje się założenie, że bezpieczeństwa narodowego nie można całkowicie oddzielić od „tradycyjnych” interpretacji, w których polityka jest kształtowana przez agencje, ministerstwa i inne instytucje, których zadanie stanowi ochrona interesów narodowych przed zagrożeniami zewnętrznymi.

W pierwszym artykule autorstwa Michaela Clarke’a i Anthony’ego Rickettsa analizie poddano relacje między bezpieczeństwem narodowym a wielką strategią w Stanach Zjednoczonych w erze postzimnowojennej. Autorzy zbadali pozorny rozdźwięk między standardowymi miarami ciągłej dominacji Stanów Zjednoczonych a głębokim kwestionowaniem trwałości i celowości wielkiej strategii prymatu, której świadkami byli podczas cyklu wyborczego w 2016 r. Opierając się na neoklasycznych realistycznych ramach, argumentują, że była ona napędzana nie tyle przez fundamentalne zmiany w samym systemie międzynarodowym, ale raczej przez sposób interpretacji zmian przez administrację prezydenta Baracka Obamy i jej krytyków. Autorzy doszli przy tym do wniosku, że amerykańska strategia jest obecnie uwięziona między podejściami najlepiej opisanymi jako „zarządzanie spadkiem” administracji B. Obamy i „zaprzeczanie spadkowi” prezydenta Donalda Trumpa, co odzwierciedla pęknięcie tego, co nazywają krajowym „systemem wsparcia politycznego” – systemem, który stanowił podstawę prymatu od zakończenia zimnej wojny.

Podobne szerokie podejście, ale wykorzystujące bardziej specyficzną soczewkę pojęciową, przyjął Matthew Sussex w swoim artykule na temat bezpieczeństwa narodowego w Rosji. Praca ta charakteryzuje rosyjską politykę bezpieczeństwa narodowego jako celową strategię „odbicia”, mającą na celu szybki powrót do władzy i statusu. Autor zdefiniował owo odbicie w odniesieniu do czterech cech: (a) stosunkowo krótkiego czasu, w którym odradzające się państwo może osiągnąć swoje cele; (b) strategicznego (pownego) nacisku na terytorium i twardą siłę; (c) budowy alternatywnych sieci wpływów za pośrednictwem instytucji; (d) aktywnych wysiłków na rzecz podważenia istniejących normatywnych i prawnych ortodoksji. Matthew Sussex ocenił je pod kątem konkretnych celów rosyjskiej polityki bezpieczeństwa narodowego, w tym w kluczowej dziedzinie operacji informacyjnych. Doszedł przy tym do wniosku, że chociaż Rosja w pełni wykorzystwała stosunkowo słabą geostrategię, to czynniki strukturalne będą ograniczać rosyjskie cele w zakresie bezpieczeństwa narodowego w przyszłości.

Tekst Rory’ego Medcalfa uzupełnia zestaw artykułów dotyczących w szczególności kształtowania polityki bezpieczeństwa narodowego w głównych mocarstwach. Jego praca dowodzi, że choć rola Indii w kwestiach bezpieczeństwa międzynarodowego ostatnio znacznie wzrosła, to aparat bezpieczeństwa międzynarodowego tego państwa nie odnotował jeszcze jednoczesnego wzrostu zdolności do sprostania nowym wyzwaniom w zakresie bezpieczeństwa narodowego. Autor opisał historyczne początki indyjskiego podejścia do bezpieczeństwa narodowego i jego walkę o opracowanie zintegrowanej strategii bezpieczeństwa narodowego lub skoordynowanej społeczności bezpieczeństwa narodowego, w której siły zbrojne odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu polityki.

Andrew O’Neil podjął z kolei próbę określenia perspektywy bardziej spójnego podejścia do bezpieczeństwa narodowego w największej demokracji świata. Jego artykuł przeniósł dyskusję z głównych „aktorów” na kluczowe wyzwania stojące przed sojuszami w zarządzaniu relacjami bezpieczeństwa. Analizie został poddany sposób, w jaki sojusznicy zarządzają relacjami w okresach znaczących zmian w stosunkach międzynarodowych; jako studium przypadku uczony zbadał partnerstwo wywiadowcze Five Eyes między Stanami Zjednoczonymi, Wielką Brytanią, Kanadą, Australią i Nową Zelandią. Chociaż nie stanowi ono formalnego sojuszu bezpieczeństwa, A. O’Neil wykazał wiele kluczowych cech sojuszu, w tym ustalenia dotyczące podziału obciążeń i negocjacje wewnątrz sojuszu. Autor

omawianego artykułu był szczególnie zainteresowany wyjaśnieniem, jak te różne wyzwania są rozwiązywane z perspektywy australijskiego bezpieczeństwa narodowego.

Ostatni artykuł zamieszczony w recenzowanej publikacji, autorstwa Adama Henschke i Timothy'ego Legranda, zawiera rozważania moralne dotyczące ograniczenia polityki bezpieczeństwa narodowego, a zwłaszcza potrzebę uznania jej kosztów. Autorzy wyraźny nacisk położyli na zidentyfikowanie kluczowych moralnych warunków ograniczających politykę antyterrorystyczną, odwołując się przy tym do publicznych uzasadnień decydentów politycznych; jako studium przypadku obrali Wielką Brytanię. Uznali przy tym, że badając aparat prawny regulujący politykę bezpieczeństwa narodowego w społeczeństwach liberalno-demokratycznych, powinniśmy znaleźć warunki ograniczające akceptowane zarówno przez rządy, jak i społeczeństwa.

Konkludując, można przyjąć, że chociaż w kształtowaniu polityki bezpieczeństwa uczestniczy obecnie więcej podmiotów, to ich działania są zazwyczaj instrumentalizowane za pomocą konwencjonalnych działań związanych z interesem narodowym. Jednocześnie nietradycyjne zagrożenia spotykają się ze starymi, zaś nowi aktorzy rzucają wyzwanie ugruntowanemu elitom w sposób, który często pozostaje zagadkowy.

Sprawozdanie z cyklu konferencji na temat współczesnych wyzwań i problemów polityki migracyjnej, bezpieczeństwa w regionie oraz współpracy europejskiej

PAWEŁ TURCZYŃSKI

prof. UW, dr hab., Uniwersytet Wrocławski
e-mail: pawel.turczynski@uwr.edu.pl

Myśl przewodnią cyklu konferencji wyznaczyła aktualność poruszanych problemów podczas poszczególnych konferencji i seminariów naukowych. Jego cechą charakterystyczną, oprócz spójnej tematyki dotyczącej polityki migracyjnej i pełnoskalowej wojny w Ukrainie, jest kwestia bezpieczeństwa Polski i jej członkostwa w Unii Europejskiej (UE), a także analiza wyników wyborów do Parlamentu Europejskiego (PE). Cykl konferencji zaistniał w ramach współpracy dwóch jednostek naukowych: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (KUL) oraz Uniwersytetu Wrocławskiego (UWr). Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi wzajemnej kooperacji był staż naukowo-dydaktyczny: dr Anety Bąk-Pituchy, dr Anny Szachon-Pszenny i dr Agnieszki Zaręby na UWr pod opieką prof. UW dr. hab. Pawła Turczyńskiego.

Cykl konferencji rozpoczęła Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Współczesne wyzwania migracyjne w Europie Środkowowschodniej”, która odbyła się 12 grudnia 2023 r. we Wrocławiu. Organizatorami konferencji byli: KUL, Instytut Studiów Europejskich UWr, Instytut Nauk o Polityce i Administracji KUL, Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich Oddział Lubelski, Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich Oddział Wrocławski. Otwarcia konferencji dokonali: dr hab. Maciej Cesarz, prorektor ds. studenckich UWr, dr hab. Beata Piskorska, prof. KUL, prorektor ds. studentów, doktorantów i rozwoju KUL, prof. dr hab. Robert Alberski, dziekan Wydziału Nauk Społecznych UWr. Konferencja miała charakter hybrydowy, podzielono ją na dwa tematyczne panele. Wzięło w niej udział 12 badaczy z całej Polski.

Pierwszy panel został zatytułowany: „Aktualne wyzwania polityki migracyjnej UE”. Obowiązki moderatora pełniła dr A. Zaręba (KUL), która wprowadziła uczestników w tematykę wyzwań migracyjnych oraz

naszkicowała aspekt historyczny inżynierii migracji. Jako pierwszy wystąpił prof. UW r dr hab. P. Turczyński, który zaprezentował założenia polityki migracyjnej UE. Drugą prelegentką była dr hab. Anastazja Gajda, prof. SGH. Zwróciła ona uwagę na rolę nowoczesnych technologii w polityce migracyjnej. Doktor Robert Staniszewski z Uniwersytetu Warszawskiego (UW) przedstawił założenia i wyniki badań w zakresie migracji w Polsce. Czwarty prelegent dr hab. Bartosz Smolik (UWr) poruszył kwestię wojny hybrydowej Rosji i jej wpływu na migrację. Panel zakończył się żywiołową dyskusją z udziałem studentów i prelegentów.

Drugi panel bezpośrednio poświęcony został „Zagrożeniom bezpieczeństwa na zewnętrznej granicy wschodniej UE”. Funkcję moderatora pełniła dr A. Szachon-Pszenny (KUL). Pierwszym prelegentem był prof. dr hab. Artur Gruszcak (Uniwersytet Jagielloński). W swoim referacie poruszył on aspekt granicy fińsko-rosyjskiej w kontekście zamknięcia przejść granicznych. W drugim wystąpieniu dr A. Szachon-Pszenny (KUL) zaprezentowała problem migracji na wschodniej granicy UE. Jako trzecia swój referat przedstawiła dr A. Bąk-Pitucha (KUL), prezentując stanowisko państw Grupy Wyszehradzkiej w sprawie kryzysu migracyjnego. Kolejnym prelegentem był dr Andrzej Szabaciuk (Instytut Europy Środkowej oraz KUL), który przedstawił aspekt hybrydowości działań oraz problem migracji w trakcie pełnoskalowej wojny w Ukrainie. Ostatni referat w niniejszym panelu wygłosił płk dr Ryszard Suduł (Akademia Zamojska). Autor omówił aktualną sytuację na wschodniej granicy UE. Panel zakończyła dyskusja z udziałem zaproszonych gości i studentów.

Drugie seminarium naukowe z cyklu konferencyjnego zostało zatytułowane: „Dwa lata agresji Rosji na Ukrainę – konsekwencje dla Ukrainy, Polski i świata”. Odbyło się ono dnia 22 lutego 2024 r. w konwencji hybrydowej. Stacjonarnie zostało zorganizowane na kampusie Wydziału Nauk Społecznych UWr. Seminarium podzielono na dwa panele. Pierwszy odnosił się do uwarunkowań wojskowo-politycznych, drugi do gospodarczo-społecznych konsekwencji rosyjskiej agresji na Ukrainę.

Pierwszy panel „Wojskowo-polityczne konsekwencje rosyjskiej agresji na Ukrainę” moderowany był przez prof. UWr dr hab. Katarzynę Dojwę-Turczyńską oraz prof. UWr dr hab. P. Turczyńskiego. Panelista prof. dr hab. Przemysław Żurawski vel Grajewski (Uniwersytet Łódzki) przeanalizował problem wojny w Ukrainie w kontekście zmiany systemu bezpieczeństwa świata zachodniego (NATO i UE). Jako drugi wystąpił prof. dr hab. Tomasz Grzegorz Grosse (UW), który przybliżył problematykę

zmian geopolitycznych w Europie w czasie wojny w Ukrainie. Kolejny panelista dr hab. Bartosz Smolik (UWr) poruszył zagadnienie wpływu konfliktu w Ukrainie na militaryzację i rozwój sektora kosmicznego w perspektywie pierwszych dwóch lat wojny. W swoim referacie dr Grzegorz Klein (Akademia Sztuki Wojennej) omówił aspekt implikacji rosyjskiej agresji na Ukrainę dla bezpieczeństwa informacyjnego Rzeczypospolitej Polskiej. Panelistka mgr Marharyta Blyzniuk (UW) w ostatnim już wystąpieniu poruszyła zagadnienie „Zachodu” wobec wojny w Ukrainie. Panel zakończono ożywioną dyskusją i podsumowaniem.

Drugi panel „Gospodarczo-społeczne konsekwencje rosyjskiej agresji na Ukrainę” moderowany był również przez prof. UWr dr hab. K. Dojwę-Turczyńską oraz prof. UWr dr. hab. P. Turczyńskiego. Pierwszy panelista prof. dr hab. Adam Ambroziak (Szkoła Główna Handlowa) zaprezentował badania w zakresie wybranych ekonomicznie konsekwencji (dla Polski) członkostwa Ukrainy w UE. Kolejny panelista dr Piotr Pieńkowski (UWr), zwracając uwagę na problem Polaków i Ukraińców wobec wojny, poruszył takie zagadnienia, jak: aktywność społeczna, doświadczanie zmiany, poczucie zagrożenia. W trzecim wystąpieniu dr A. Szachoń-Pszenny (KUL) omówiła zagrożenia i wyzwania związane z nasileniem instrumentalizacji migrantów po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie w wymiarze prawnym. W czwartym referacie dr A. Zaręba (KUL) wskazała na wymiar polityczny tych zagrożeń. W swoim wystąpieniu dr A. Bąk-Pitucha (KUL) dokonała analizy wymiaru międzynarodowego analizowanych wyzwań. Ostatni, piąty panelista mgr Michał Biela miał podsumowujący głos w dyskusji, który wybrzmiał jako: pełnoskalowa wojna w Ukrainie jest zagadnieniem, które koncentruje uwagę badaczy ze względu na swoją aktualność i geopolityczne znaczenie.

Trzecia konferencja z cyklu, czyli Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Bezpieczna Polska – bezpieczna Europa. Bezpieczna Europa – bezpieczna Polska” stanowiła odpowiedź na 20 lat obecności Polski w UE. Konferencja odbyła się w Zamościu dnia 24 kwietnia 2024 r. w formie hybrydowej i stacjonarnej. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Akademię Zamojską, Instytut Nauk o Polityce i Administracji KUL, Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich Oddział Lubelski oraz UWr. Uroczystego otwarcia konferencji dokonał dr hab. Paweł Skrzydlewski, prof. AZ, rektor Akademii Zamojskiej, zaś z ramienia KUL – dr hab. B. Piskorska, prof. KUL, prorektor ds. studentów, doktorantów i rozwoju, prezes Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich Oddział Lubelski. Słowo wstępne wygłosił dr hab. Maciej Cesarz,

prorektor UWr. Konferencja została podzielona na pięć tematycznych paneli, miała charakter analityczny oraz praktyczny. W konferencji wzięli udział przedstawiciele administracji samorządowej, zarówno z Polski, jak i z Ukrainy. W wydarzeniu uczestniczyło 36 badaczy oraz studentów z różnych ośrodków badawczych – krajowych i zagranicznych.

W pierwszym panelu głos należał do przedstawicieli samorządu terytorialnego. Polskę reprezentował Wojciech Żukowski, burmistrz Tomaszowa Lubelskiego, który analizował problem Euroregionu Roztocze jako czynnika rozwoju; Litwę – Regina Markiewicz, kierownik Wydziału Oświaty i Sportu Samorządu Rejonu Solecznickiego (LT), która przedstawiła polskie szkoły w Rejonie Solecznickim na Litwie; Ukrainę – Oleg Volsky, burmistrz Żółkwi, który przybliżył współpracę transgraniczną z perspektywy samorządu Żółkwi w Ukrainie, oraz Iwan Iwanusa, burmistrz Rawy Ruskiej, który zaprezentował znaczenie odbudowy połączenia kolejowego Rawa-Ruska–Hrebenne jako drogi do Europy. W trakcie dyskusji poruszono wiele aspektów dotyczących wejścia Ukrainy do UE, stanu jej przygotowań i aktualnej sytuacji administracyjnej.

Pozostałe cztery panele zostały podzielone na dwa panele badawcze, w których przedstawiciele ośrodków naukowych prezentowali swoje badania w zakresie współczesnych wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa regionu, zjawiska migracji, wschodniej granicy UE, oraz dwa studenckie, koncentrujące się wokół zagadnień europejskich struktur bezpieczeństwa, NATO, znaczenia funduszy unijnych.

W konferencji brali udział badacze zarówno z polskich ośrodków akademickich: Akademii Zamojskiej, KUL, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa z siedzibą w Poznaniu, Akademii Sztuki Wojennej, Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie, Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Akademii Górnośląskiej im. Wojciecha Korfanteo w Katowicach, Szkoły Głównej Handlowej, UWr, jak i zagranicznych: Narodowego Uniwersytetu „Akademii Ostrogskiej” w Ostrogu, Państwowego Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie, Uniwersytetu Technicznego w Azerbejdżanie.

Międzynarodowa konferencja poświęcona 20-leciu członkostwa Polski w UE przerodziła się w analizę uwarunkowań bezpieczeństwa regionu. Stała się punktem wyjścia do nowych analiz i podjęcia wyzwań wynikających z architektury bezpieczeństwa.

Ostatnie seminarium naukowe w cyklu konferencyjnym zatytułowane „Wybory do Parlamentu Europejskiego: wyniki, ich przyczyny

i możliwe konsekwencje” odbyło się w formie hybrydowej dnia 12 czerwca 2024 r. Organizatorami były Instytut Studiów Europejskich UWr oraz Instytut Nauk o Polityce KUL. Moderacja seminarium przypadła prof. UWr dr. hab. P. Turczyńskiemu. Seminarium otworzył dr hab. Piotr Grabowiec, dyrektor Instytutu Studiów Europejskich UWr. Pierwsza prelegentka dr A. Zaręba (KUL) wprowadziła w problematykę frekwencji wyborczej do PE, jej fluktuacji i znaczenia. Jako kolejne zabrały głos: prof. UWr dr hab. K. Dojwa-Turczyńska i dr hab. Joanna Wardzała (UWr), które poruszyły kwestię opinii Polaków na temat członkostwa w UE: wczoraj i dziś. Wystąpienie prof. UWr dr hab. Małgorzaty Michalewskiej-Pawlak dotyczyło następującego zagadnienia: wybór do PE a rewizja założeń Europejskiego Zielonego Ładu. W swoim referacie dr A. Szachon-Pszenny (KUL) podzieliła się wynikami badań na temat praw obywatela UE jako wprowadzeniem do problematyki PE. Ostatnie wystąpienie dr A. Bąk-Pituchy (KUL) dotyczyło dynamiki współpracy Grupy Wyszehradzkiej (V4) na płaszczyźnie unijnej w kontekście wyborów do PE, zawierało eksplanację tychże wyników, a także stanowiło wyjście do końcowej dyskusji.

Wszystkie cztery inicjatywy konferencji i seminariów pokazują z jednej strony różnorodność badawczo-analityczną dwóch współpracujących ośrodków, z drugiej spójność z aktualnymi wyzwaniami i zagrożeniami współczesnych stosunków międzynarodowych.

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Introduction	9

ARTYKUŁY

Cristina GÓMEZ JOHNSON, Ludmilla SANTOS DE AQUINO, Migration Governance: Human Rights or Security? The Case of Chile	13
Martinas MALUŽINAS, Strategy of the President of Lithuania Towards Ukraine 2022–2024	37
Andrzej SZCZEPAŃSKI, Tematyka bezpieczeństwa w programie wyborczym Komitetu Wyborczego Wyborców Śląscy Samorządowcy w wyborach samorządowych w 2024 roku	51
Andrzej SZCZEPAŃSKI, Security Issues in the Electoral Program of Electoral Committee of Silesian Local Government Officials in the 2024 Local Elections	69
Michał Jan BEDNARCZYK, Budowa struktur Polskiej Partii Robotniczej w powiatach województwa lubelskiego w świetle dokumentów Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej w latach 1945–1948	87
Michał Jan BEDNARCZYK, Construction of the Structures of the Polish Workers' Party in the Districts of the Lublin Voivodeship in the Light of the Documents of the Voivodeship Party Control Commission in the Years 1945–1948	105

RECENZJE

<i>The Palgrave Handbook of National Security</i> , red. M. Clarke, A. Henschke, M. Sussex, T. Legrand, Palgrave Macmillan, Cham 2022, ss. 415 (Witold Mazurek)	125
---	-----

SPRAWOZDANIA

Sprawozdanie z cyklu konferencji na temat współczesnych wyzwań i problemów polityki migracyjnej, bezpieczeństwa w regionie oraz współpracy europejskiej (Paweł Turczyński)	129
--	-----

